

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ЗАПОВЕД

№ *РД-361* / *29.04* .....2024 г.

На основание чл. 12а, ал. 8 от Закона за биологичното разнообразие и съгласно Решение по т. 1 от Протокол № 30 от заседание на Националния съвет по биологично разнообразие, проведено на 28.08.2023 г.

УТВЪРЖДАВАМ:

Специфични и подробни цели на опазване на защитена зона BG0002128 „Централен Балкан Буфер“ за опазване на дивите птици, съгласно приложението

Настоящата заповед и утвърдените специфични и подробни цели на опазване на защитена зона BG0002128 „Централен Балкан Буфер“ за опазване на дивите птици да се публикуват на интернет страницата на Министерството на околната среда и водите и на интернет страницата на Информационната система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, което да се отрази в заповедта за обявяване на защитената зона по чл. 12, ал. 6 от Закона за биологичното разнообразие.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ

Министър на околната среда и водите

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

Приложение към Заповед № РД-361/29.04.2024 г.
на министъра на околната среда и водите

**Специфични и подробни цели на опазване на защитена
зона VG0002128 „Централен Балкан Буфер“**

Автори на текста: Николай Караиванов¹, Борис Николов¹, Кристина Панова¹, Лиляна Василева¹, Силвия Дюлгерова¹

¹ Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН

Съдържание

ВЪВЕДЕНИЕ	4
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A030 <i>SICONIA NIGRA</i> (ЧЕРЕН ЩЪРКЕЛ)	6
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A031 <i>SICONIA SICONIA</i> (БЯЛ ЩЪРКЕЛ)	10
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A072 <i>PERNIS APIVORIS</i> (ОСОЯД)	13
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A080 <i>CIRCAETUS GALLICUS</i> (ОРЕЛ ЗМИЯР).....	16
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A402 <i>ACCIPITER BREVIPES</i> (КЪСОПРЪСТ ЯСТРЕБ)	20
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A898 <i>ACCIPITER NISUS</i> (МАЛЪК ЯСТРЕБ)	22
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A087 <i>BUTEO BUTEO</i> (ОБИКНОВЕН МИШЕЛОВ)	26
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A403 <i>BUTEO RUFINUS</i> (БЕЛООПАШАТ МИШЕЛОВ)	29
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A858 <i>CLANGA POMARINA</i> (МАЛЪК КРЕСЛИВ ОРЕЛ).....	33
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A091 <i>AQUILA CHRYSAETOS</i> (СКАЛЕН ОРЕЛ)	36
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A404 <i>AQUILA HELIACA</i> (ЦАРСКИ ОРЕЛ).....	39
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A092 <i>HIERAAETUS PENNATUS</i> (МАЛЪК ОРЕЛ).....	42
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A094 <i>PANDION HALIAETUS</i> (ОРЕЛ РИБАР).....	45
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A096 <i>FALCO TINNUNCULUS</i> (ЧЕРНОШИПА ВЕТРУШКА)	47
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A099 <i>FALCO SUBBUTEO</i> (СОКОЛ ОРКО)	50
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A103 <i>FALCO PEREGRINUS</i> (СОКОЛ СКИТНИК).....	53
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A511 <i>FALCO CHERRUG</i> (ЛОВЕН СОКОЛ)	56
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A104 <i>BONASA BONASIA</i> (ЛЕЩАРКА)	60
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A465 <i>ALECTORIS GRAECA GRAECA</i> (ПЛАНИНСКИ КЕКЛИК).....	62
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A122 <i>CREX CREX</i> (ЛИВАДЕН ДЪРДАВЕЦ).....	65
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A215 <i>BUBO BUBO</i> (БУХАЛ)	68
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A217 <i>GLAUCIDIUM PASSERINUM</i> (ВРАБЧОВА КУКУМЯВКА)	70
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A220 <i>STRIX URALENSIS</i> (УРАЛСКА УЛУЛИЦА).....	73
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A223 <i>AEGOLIUS FUNEREUS</i> (ПЕРНАТОНОГА КУКУМЯВКА)	75
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A224 <i>CAPRIMULGUS EUROPAEUS</i> (ЕВРОПЕЙСКИ КОЗОДОЙ).....	77
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A229 <i>ALCEDO ATTHIS</i> (ЗЕМЕРОДНО РИБАРЧЕ)	80
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A234 <i>PICUS CANUS</i> (СИВ КЪЛВАЧ)	82
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A236 <i>DRYOCOPUS MARTIUS</i> (ЧЕРЕН КЪЛВАЧ)	85
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A429 <i>DENDROCOPOS SYRIACUS</i> (СИРИЙСКИ ПЪСТЪР КЪЛВАЧ).....	89
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A868 <i>LEIOPICUS MEDIUS</i> (СРЕДЕН ПЪСТЪР КЪЛВАЧ).....	91
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A239 <i>DENDROCOPOS LEUCOTOS</i> (БЕЛОГРЪБ КЪЛВАЧ).....	95

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A246 <i>LULLULA ARBOREA</i> (ГОРСКА ЧУЧУЛИГА)	99
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A307 <i>SYLVIA NISORIA</i> (ЯСТРЕБОГУШО КОПРИВАРЧЕ).....	102
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A320 <i>FICEDULA PARVA</i> (ЧЕРВЕНОГУША МУХОЛОВКА)	104
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A442 <i>FICEDULA SEMITORQUATA</i> (ПОЛУБЕЛОВРАТА МУХОЛОВКА)	108
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A338 <i>LANIUS COLLURIO</i> (ЧЕРВЕНОГЪРБА СВРАЧКА).....	110
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A339 <i>LANIUS MINOR</i> (ЧЕРНОЧЕЛА СВРАЧКА).....	112
СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ ЗА A379 <i>EMBERIZA HORTULANA</i> (ГРАДИНСКА ОБЕСАРКА)	114
НОВИ ВИДОВЕ, ПРЕДЛОЖЕНИ ЗА ВКЛЮЧВАНЕ В СТАНДАРТНИЯ ФОРМУЛЯР НА 33 BG0002128 „ЦЕНТРАЛЕН БАЛКАН БУФЕР“	117
ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:	118

Въведение

Защитена зона BG0002128 „Централен Балкан Буфер“ за опазване на дивите птици (по Директива 2009/147/ЕЕС) е обявена със Заповед № РД-321/4.04.2013 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 46/21.05.2013 г.). Защитената зона (ЗЗ) заема площ 72 021,403 ha.

Защитена зона BG0002128 „Централен Балкан Буфер“ обхваща почти изцяло буферната зона на Национален парк (НП) „Централен Балкан“. Границите ѝ почти изцяло съвпадат с тези на Орнитологично важно място (ОВМ) „Централен Балкан“, с изключение на места по южната граница, където са обхванати гнездови територии на консервационно-значими хищни птици. Теренът е ниско- и среднопланински, като основна част от територията е покрита с гори (основно широколистни), като на места включва и пасища.

Съгласно заповедта за обявяване на зоната, предмет на опазване в нея са 31 вида птици по чл. 6, ал. 1, т.3 от Закон за биологичното разнообразие (ЗБР) и 4 вида птица по чл. 6, ал. 1, т.4 от ЗБР. В актуализираният стандартен формуляр (СФ) (актуализиран 2015 г.), следствие проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“ предмет на опазване в защитена зона „Централен Балкан буфер“ са включени 38 вида птици.

Литературна справка

Самостоятелни публикации за орнитофауната на „Централен Балкан Буфер“ не бяха открити. Рядкост са данни, коментирани целево за даден вид в зоната, в рамките на публикации (Шурулинков и др., 2019). По-голяма част от информацията за птиците се открива в публикации за проучвания на НП „Централен Балкан“ (Nankinov, Nankinov, 1999), ПП „Българка“ (Shurulinkov et al., 2018), както и данни за ОВМ Централен Балкан (Костадинова, 1997, Костадинова и Граматиков (ред.), 2007). Данни за конкретни видове или група видове, които присъстват в зоната, могат да бъдат намерени в целеви публикации (Djorgova et al. 2021a,b) или в публикации от по-общ фаунистичен характер, като Дончев (1974), Симеонов и др. (1990); Нанкинов и др. (1997, 2012); Янков (ред.) (2007), Червена книга на Република България, Големански (гл. ред) (2015).

Резултати от полевите изследвания

Във връзка с разработването на специфични и подробни природозащитни цели на ниво защитена зона, 33 BG0002128 „Централен Балкан Буфер“ беше посетена общо осем пъти през гнездовия период, пролетната и есенна миграция от април до октомври 2022 г.

Предмет на опазване в зоната са 38 вида птици. Като приоритетни са представени 10 вида – един мигриращ (царски орел *Aquila heliaca*), три размножаващи се с категория на популацията „А“ и шест размножаващи се с категория „В“. От тези видове при теренните проучвания от нас бяха наблюдавани четири вида – уралска улулица (*Strix uralensis*), скален орел (*Aquila chrysaetos*), белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*) и полубеловратата мухоловка (*Ficedula semitorquata*).

Врабчовата кукумявка (*Glaucidium passerinum*) и пернатоногата кукумявка (*Aegolius funereus*) не бяха установени при теренните проучвания през 2022 г, въпреки целенасоченото търсене на двата вида. Следва обаче да се има предвид, че вокалната активност на последния вид е доста вариабилна и трудно предвидима, което трябва да се отчита при изследвания, базирани само на нейната вокална активност (Kloubec & Račenovský, 1996).

Белият щъркел, представен в СФ като мигриращ вид, бе установен и като гнездящ в зоната.

Като нови видове в защитената зона установихме полската бърбрия (*Anthus campestris*), речния дъждосвирец (*Charadrius dubius*), беловратата мухоловка (*Ficedula*

albicollis), пчелояда (*Merops apiaster*), късопръстата чучулига (*Calandrella brachydactyla*) и бреговата лястовица (*Riparia riparia*). Тези нови видове са предложени за включване в СФ накрая на документа. Следва да се отбележи обаче, че поради липса на достатъчно данни, изброените видове птици се предлагат за включване в СФ само с категория за плътност „Р“ – присъства в ЗЗ, качество на данните „DD“ – липсват данни и **оценка за численост и плътност на популацията „D“ – незначителна концентрация, поради което не са разработвани специфични цели за тях.**

Като сериозна заплаха в зоната установихме разораването на пасища и мери и превръщането им в обработваеми земи, както и строителството върху тях на фотоволтаични паркове. Други сериозни заплахи са дърводобивът, курортното строителство, безстопанствените и пастирски кучета, движението на кросови мотори и ATV, което води до безпокойство на видовете.

По време на теренните проучвания през 2022 г. на територията на ЗЗ е констатирано сериозно замърсяване със строителни материали, битови отпадъци, автомобилни гуми и др. на големи площи от пасищата в южната част на зоната, около населените места Христо Даново, Карлово, Скобелево, Ясеново, Шейново и др.

Настоящият документ включва следните раздели с информация:

- ✓ Код и наименование на вида
- ✓ Кратка характеристика на вида
- ✓ Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво
- ✓ Състояние на ниво защитена зона
- ✓ Анализ на наличната информация
- ✓ Специфични природозащитни цели за вида в зоната
- ✓ Необходимост от актуализация на СФ на защитената зона
- ✓ Използвана литература

Природозащитните цели са представени в текста по-долу в табличен вид, като са изведени на преден план основни параметри с техните целеви стойности, към които да се насочат природозащитните цели така, че да се постигне стабилна/нарастваща тенденция на популацията на вида. Необходимо е обаче да поясним, че поради липсата на систематизиран мониторинг на птиците в ЗЗ от Натура 2000 в България, **не са посочвани тенденции в популациите на видовете**, а само целеви стойности за минималния размер на популациите в зоната. За да се посочат статистически достоверни, дори и само краткосрочни тенденции в популациите (за 10 г. период) на птиците в ЗЗ, са необходими данни от поне 5 г. систематизиран мониторинг на видовете.

Постигането на заложените специфични и подробни цели за опазване на ниво защитена зона ще се извършва въз основа на стриктното спазване на българското законодателство, в т.ч. Закона за горите и подзаконовата нормативна база. При евентуално наличие на несъответствия, същите следва да бъдат отразени при актуализиране и повторно приемане на заложените цели.

Специфични цели за A030 *Ciconia nigra* (черен щъркел)

1. Код и наименование на вида

A030 *Ciconia nigra* (черен щъркел)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 90-105 cm, тегло 2,4 - 3,6 kg, размах на крилата – 120 - 138 cm., дължина на крилото 52-60 cm. (Svensson 2013; Štastny, Hudec 2016). Оперението е черно с синкавовиолетов отблясък, коремът е бял. Клюнът и краката са червени, при младите кафеникави. Няма полов диморфизъм, женските са само малко по-дребни от мъжките. Оперението на младите е без синкавовиолетов отблясък. Често използва в полет въздушните термики за да набира височина. При миграция, летуване и зимуване образува големи самостоятелни ята, често надхвърлящи 50 екз.

Характер на пребиваване в страната

Черният щъркел е далечен мигрант. Пролетната миграция е от началото на март до средата на май. Есенната миграция е от втората половина на август до края на октомври. Късноесенните и зимните скитания са от началото на ноември до края на февруари. В оризищата северно от Пловдив няколко десетки птици редовно зимуват от 1978 г. насам, което е първото известно зимовище на вида в Западна Палеарктика (Големански ред. 2015). Отделни птици или малки групи зимуват нередовно и в други части на Горнотракийската низина. Максималната численост на мигриращите през есента черни щъркели над Бургаския залив през 2011 г. е 1998 индивида, а за периода 2012-2017 г. численостите варират между 3781 и 6293 индивида (Michev et al. 2018).

Характерно местообитание

Гнезди в равнинни, полупланински и планински широколистни гори, скални комплекси, проломи на реки, ждрела. Най-често в дъбови и дъбово-липови гори, по-рядко габърви и букови. Много рядък в иглолистни гори в планините, обикновено в борови. Храни се по реки, язовири, микроязовири, рибарници, оризища, влажни ливади, ниви и др.

Гнездовият хабитат включва всички типове горски местообитания у нас, с изключение на горите от клек, бяла и черна мура (местообитание с код 95A0), смърч (код 9410) и келяв габър. Но трябва да се има предвид, че за гнезденето на черния щъркел средната възраст на гората не трябва да бъде под 60 години. Обикновено самите гнезда са в долове, дерета, разположени в короната на по-стари дървета. Горските местообитания разположени на надморска височина над 1000 м.н.в. са субоптимални за вида.

Хранене

Храни се предимно с риба, земноводни, едри околводни безгръбначни, понякога и с дребни бозайници, влечуги и новоизлюпени малки на наземно гнездящи птици (Cramp & Simmons 1977).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Включен в Червената книга на България като уязвим (Големански (гл. ред) (2015). Според Petkov et al. (2006) гнездовата популация на вида е 300-320 двойки. Тази численост не е актуална и вече със сигурност се е повишила значимо над това ниво. Понастоящем популацията се оценява на 600-900 гнездещи двойки (Докладване на България по чл.12) и е разпространен в цялата страна. Тенденцията в гнездовата численост на популацията и в разпространението у нас е положителна. Масово гнезди в низинни и нископланински гори

в ЮИ България – в Тунджанската хълмиста низина (70-80 дв.), Сакар и Източните Родопи (Стойчев и др. 2008; Даскалова и др. 2020). Многоброен и в Източна Стара планина, Поломието и Лудогорието. В Западна България по-малоброен, повече двойки там гнездят в Северозападна България и Предбалкана. В горите над 1000 м.н.в. е рядък и спорадично разпространен. По Дунавските острови е сравнително рядък и малоброен – установен е да гнезди на 11 острова, но в прилежащите части на Дунавската равнина е по-чест като общата численост в крайдунавския район е оценена на 80-150 дв. (Cheshmedzhiev et al. 2019).

Съгласно докладването през 2019 г краткосрочната популяционна тенденция (2000-2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Според нашите данни и краткосрочната тенденция показва увеличение. Посочени са следните заплахи: земеделски дейности, генериращи точкови замърсявания на повърхностните води, както и спортни и туристически дейности извън населените места и туристическите зони. Всъщност вида страда най-силно от горскостопанските дейности при които се унищожават гнездовия му хабитат, възниква значително безпокойство и дори се отсичат дървета с гнезда. Други негативни фактори са изграждането на ВЕЦ по реките, създаването на нови и разширяването на стари каменни кариери, сблъсъците с електропреносната мрежа, изграждането на ветрогенератори, незаконния отстрел в района на рибовъдни стопанства и язовири.

Черният щъркел се опазва също така и като **мигриращ вид** с численост 2000-11000 индивида (Michev et al., 2011, Mateeva, Iankov 2013). Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в развитието на популяцията. Посочени са следните заплахи: отводняване, рекултивация и преобразуване на влажни зони, блата, и др. в селищни или туристически зони; електропреносна и комуникационна мрежа (кабели).

В Червената книга (Големански (гл. ред) (2015) е посочено като заплаха замърсяването на влажните зони, преследване в рибни стопанства и др.

Видът се среща в 92 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популяцията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ и гнездящ. Гнездящата популяция се оценява на **1 двойка**, което представлява **0,11 - 0,17 % от националната популяция** (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популяцията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

Съгласно СФ, мигриращата популяция е **неизвестна**, поради липса на данни (Quality „DD“), но се среща в зоната (Category: present - P), (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популяцията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „B“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популяция

Данните за наблюдения на вида през гнездовия период в границите на защитената зона са твърде оскъдни. Има данни за гнездене на вида в района на Калофер, Рибарица и Пирдоп (Петров и др., 1991) без конкретни локации на находищата и дали попадат в границите на зоната.

В периода 1964 – 1990 г са установени 194 сигурни гнездови находища на вида в страната. От тях в района на Стара планина попадат 5,7%, в Предбалкана – 4,1% и в Задбалканските котловини – 0,5% (Петров и др., 1991).

Според СФ на защитената зона, границите ѝ почти съвпадат с тези на ОВМ „Централен Балкан“ с малки изключения по южната граница, където са разположени допълнителни гнездови територии на консервационно значими хищни птици. Според Костадинова, Граматиков (2007) в ОВМ Централен Балкан гнездят 6 двойки черни щъркели.

Според observation.org, вида е наблюдаван северно от с. Тъжа на 26.05.2021 (Д. Тодоров) и източно от местн. Узана на 6.07.2021 г (С. Стайков). По данни от <https://ebird.org/>, за 2022 г., видът е наблюдаван в района на Тетевен – една птица на 23.07.2022 г.

По данни, предоставени от БДЗП за изготвяне на специфичните цели, видът е наблюдаван еднократно, южно от местн. Узана на 4.06.2022г, две птици в подходящо гнездово местообитание.

При теренните проучвания през 2022 г видът е наблюдаван само веднъж на 2.04.2022, северно от с. Тъжа по пътя за х. Тъжа.

В същия квадрат, по данни на ИАОС, на 24.06.2020 г. е наблюдавана една двойка черни щъркели и гнездо с малки.

Мигрираща популация

Пролетната миграция на вида е от началото на март до началото на април, а есенната от средата на август до края на октомври. Черните щъркели мигрират на широк фронт над цялата страна, като по-интензивен прелет се наблюдава в западната част на Добруджа и в централната и западна част на Дунавската равнина.

Конкретни наблюдения на миграцията на вида над защитената зона не са провеждани. При проучвания през есента на 2011 г в рамките на обособена позиция 7 „Определяне и минимизиране на рисковете за дивите птици”, по дейност 4 от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I” (Матеева, Янков, 2013), не се посочват данни за мигриращи черни щъркели в района обхванат от Централен Балкан буфер. Не е посочена численост на мигриращата популация и в територията на ОВМ Централен Балкан.

На 28 и 29.03.2020 г, по данни на ИАОС, в района на с. Кърнаре са наблюдавани мигриращи черни щъркели, съответно 4 и 13 птици.

В района на прохода Шипка, на границата на защитената зона на 11.09.2022 са наблюдавани 11 птици (Д. Рагъов, observation.org).

При теренните проучвания през 2022 г. не са наблюдавани други черни щъркели в границите на зоната.

От посочените в Докладването от 2019 г. заплахи и влияния за гнездящата и мигрираща популация, валидни за зоната са дърводобива.

На базата на екологичните изисквания за местообитанията, в които индивидите търсят храна по време на миграция са определени параметрите, чрез които може да се оцени неговото състояние.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) е посочена 1 гнездяща двойка. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			гнездовия период на 2022 г. е наблюдавана 1 птица.	
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 11	Според СФ, мигриращата популация е неизвестна, поради липса на данни. Единствено наблюдение в зоната има на 11.09.2022 г – 11 птици. Поради малката площ на подходящите хранителни местообитания в 33 и високопланинския терен, не се очаква да има значими концентрации на вида по време на миграция.	Поддържане числеността на мигриращата популация от най-малко 11 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 33850	Определена на база % местообитания N16 – широколистни гори и N22 – склани местообитания.	Поддържане площта на гнездовото местообитание в размер на най-малко 33850 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Неизвестна	В СФ липсват % на подходящите хранителни местообитания. Запазване и подобряване на екологичното състояние на речните местообитания в 33 е необходима предпоставка за осигуряване подходяща трофина база.	Междинна цел до 2027 г.: изясняване площта на подходящите хранителни местообитания в 33.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагме следните промени в СФ:

- Промяна в максималната численост на гнездовата популация от 1 на 3 гнездящи дв., предвид наличните данни (виж т.4). Добавяне на оценка за качество на данните – добро „G“;
- Предвид наличната информация за настоящата мигрираща численост на вида в защитената зона по време на миграция, е необходима актуализация на числеността в СФ – 11 екз.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con	Iso.	Glo.
B	A030	<i>Ciconia nigra</i>			r	1	3	p		G	C	A	C	B
B	A030	<i>Ciconia nigra</i>			c	11	11	i		G	C	A	C	B

Специфични цели за A031 *Ciconia ciconia* (бял щъркел)

1. Код и наименование на вида

A031 *Ciconia ciconia* (бял щъркел)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 95 – 110 cm. Размах на крилата: 180 – 218 cm. Оперението е бяло, като само маховите пера са черни. При възрастните клонът и краката са яркочервени, докато при младите те са кафеникавочервени. В полет шията е изпъната. Представителите на двата пола са идентични на външен вид, с тази разлика, че мъжките са по-големи от женските. Видът е синантропен и представителите му гнездят в селища или в непосредствена близост до тях. Изграждат гнездата си върху комини, стълбове от електропреносната и електроразпределителната мрежа, покриви, паметници и все по-рядко върху стари изсъхнали дървета. (Симеонов и др. 1990)

Характер на пребиваване в страната

Белият щъркел е гнездящо-прелетен, преминаващ и по изключение зимуващ вид в България. Пролетната миграция е от началото на март до към средата на април, а есенната – от началото на август до края на септември (Симеонов и др. 1990). Зимата прекарва в Африка, южно от Сахара. Отделни индивиди остават и през зимните месеци у нас, основно в района на Бургаските езера и по оризищата около Пловдив.

Характерно местообитание

Белият щъркел обитава населени места в близост до влажни зони от естествен или изкуствен произход; влажни ливади, мочурища, блата, обработваеми площи, рибарници, микроязовири, язовири и др. водоеми. Видът гнезди в почти цялата страна с изключение на гъстите горски масиви и местата с надморска височина над 1270 м.н.в. Белият щъркел е най-многочислен и с най-висока плътност (29-61 двойки на 100 кв.км.) в Софийското и Самоковското поле, по долината на река Марица и прилежащите хълмисти райони с много изкуствени водоеми, долното течение на реките Искър, Струма и Тунджа, на места край река Дунав и около Бургаските езера (Чешмеджиев, 2016). Размножителният период е от началото на април до края на юли. Гнезди поединично, но понякога и на малки групи (Симеонов и др. 1990). По време на VII Международно преброяване на белия щъркел в България (2014 – 2015 г.) в България са установени общо 6981 гнезда, от които 5874 са разположени на електрически стълбове, 201 гнезда – върху дървета, 445 гнезда – на комини и 287 гнезда – на покриви (Чешмеджиев, 2016). Снася най-често 2 – 4 яйца, като има едно поколение годишно. Предпочитаните местообитания са 1130, 1150, 1160, 3130, 3150, и 7140 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се със земноводни, влечуги, риби, водни насекоми, личинки, червеи, скакалци, дребни гризачи, по изключение и дребни птици и др. (Симеонов и др. 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Широко разпространен гнездящ синантропен вид. Белият щъркел гнезди почти в цялата страна с изключение на гъстите горски масиви и местата с надморска височина над 1270 м. Видът е най-многочислен и с най-висока плътност (29-61 двойки на 100 кв. км) в Софийското и Самоковското поле, по долините на река Марица и прилежащите хълмисти райони с много изкуствени водоеми, долното течение на реките Искър, Струма и Тунджа, на места край р. Дунав и около Бургаските езера. Най-много заети гнезда (4841,83%) са

разположени между 0 и 400 м.н.в. Добруджа е сред местата, където видът почти отсъства, въпреки подходящата надморска височина, вероятно поради липсата на водоеми и подходяща хранителна база. По време на VII Международно преброяване на вида (2014-2015 г.) в България са установени общо 6981 гнезда. От тях 5825 са заети от размножаващи се двойки. Средната плътност на щъркелите в страната (брой гнездящи двойки на 100 кв.км.) е 5,25 двойки на 100 кв.км. За сравнение по време на VI Международно преброяване (2004 – 2005 г.) плътността е била 4,3 двойки (Чешмеджиев, 2016).

Природозащитният статус на белия щъркел според IUCN е LC (Least Concern). Включен в СПЕС 2. Включен в Червената книга на Р България в категория „Уязвим“. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 5700 – 6000 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – флукутираща. Краткосрочната тенденция на гнездящата популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 250000 – 500000 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: А03, Е01, С03, G05, А02, D06, С01, D02 и J02.

Видът се среща в 92 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 2 от тях оценката на вида е „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ. Мигриращата популация е **неизвестна**, поради липса на данни (Quality „DD“), но се среща в зоната (Category: present - P), (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Видът гнезди в населени места. В СФ видът не е посочен като гнездящ. В границите на защитената зона видът гнезди в с. Рибарица – една двойка. Гнездене на вида е регистрирано през 2020 г на 7.04.2020 г. (данни БДЗП). Информация за гнездене на вида в зоната дават Костадинова и Граматиков (2007) – 1 двойка.

При теренните наблюдения през месец юни 2022 г. е регистрирано действащо гнездо в защитената зона в с. Рибарица. Видът гнезди в защитената зона с 1 двойка.

Мигрираща популация

Есенната миграция при вида започва рано, още в началото на август. Есенната миграция е по-интензивна от пролетната. След първата десетдневка на септември миграцията при вида рязко спада.

През пролетната миграция две птици са наблюдавани в района на Тетевен (данни от ebird.org., Таня Гавазова) на 4.04.2021 г. Липсват други данни за пролетната миграция на вида в зоната.

През есенната миграция видът е наблюдаван на 8 август 2022 г. – 200 птици в района на гр. Габрово.

При теренните проучвания през пролетните месеци на 2022 г. не са наблюдавани мигриращи бели щъркели в района на защитената зона.

За гнездящата и мигрираща популация са посочени следните заплахи и влияния: А03, Е01, С03, G05, А02, D06, С01, D02 и J02. От тях потенциално валидни за 33 „Централен Балкан буфер“ са разораването на пасищата и превръщането им в лавандулови и розови насаждения (А02, А03), строителство на фотоволтаични паркове в естествените пасища, както и небезопасените електропроводи (D06).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездящата популацията	Брой гнездящи двойки	1 двойка	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) не са посочени гнездящи двойки. При теренни проучвания през 2022г е установено гнездене на вида в защитената зона. Видът гнезди в защитената зона с 1 двойка.	Запазване стойността на гнездящата популация в зоната от поне 1 двойка
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 2	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната не е посочена стойност. Данни за миграция на вида в района почти липсват. Т.е. необходимо е провеждане на мониторинг.	Поддържане числеността на мигриращата популация в размер на най- малко 2 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 720 ha	Видът гнезди основно в населени места и урбанизирани територии. Площта включва градове, села и др. индустриални обекти, изчислени на база данни от СФ като % от местообитание N23.	Поддържане площта на гнездовите местообитания в размер на най- малко 720 ha
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 12000 ha	Изчислена на база Други обработваеми земи и пасища в рамките на 33. Данните са взети от СФ като % на местообитание N15, N25.	Поддържане площта на подходящите хранителни местообитания за вида в 33 в размер на най- малко 12000 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за настоящата мигрираща и гнездяща численост на вида в защитената зона по време на миграция, е необходима актуализация на СФ:

- По отношение на гнездящата популация предлагаме промяна в броя гнездящи двойки на база актуална информация от 2022 г. – 1 двойка.

- По отношение на мигриращата популация предлагаме промяна в числеността на минималната и максималната мигриращата популация на вида и провеждане на целенасочен мониторинг.
-

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A031	<i>Ciconia ciconia</i>			r	1	1	p		G	C	B	C	B
B	A031	<i>Ciconia ciconia</i>			c	2	200	i		VP	C	B	C	C

Специфични цели за A072 *Pernis apivorus* (осояд)

1. Код и наименование на вида
A072 *Pernis apivorus* (осояд)
2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-60 см., размах на крилата: 135-145 см. Полиморфен вид, характерен със значителна индивидуална вариация на окраската. Челото и юзичката покрити с дребни люсповидни пера. Главата сиво-пепелява до сиво-кафява. Горната страна на тялото кафява с тъмни до черни надлъжни резки. Окраската на долната страна на тялото разнообразна: бяла с кафяви препаски, червено-кафява или тъмнокафява с многобройни или редки бели петна. Опашката сиво-кафява с 2-3 черни препаски – в основата, средата и края. Клюнът черен, восковицата тъмносива, краката жълти (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е гнездящо-прелетен. Пролетният прелет започва от средата на март до края на април, есенният започва в началото на август и продължава до края на октомври. Многоброен по време на миграции по Черноморското крайбрежие, особено в края на август и началото на септември. Гнездото разположено само по дървета, в основата на странични клонове на височина 10-22 m. Понякога заема стари гнезда на други птици (сива врана, обикновен мишелов и др.). Пълното мътило най-често 2 яйца (Симеонов и др., 1990). Разпространението в България е разпръснато на почти цялата територия на страната, най-плътно в ниските и средно високи райони с гори до 1600 m надм. В. С най-висока плътност в Източни Родопи, Източна Стара планина и Странджа. Числеността се оценява на 450-550 двойки (Янков, ред., 2007). При плътност 1 двойка на 50-100 km² числеността в страната най-вероятно е 300-400 гнездещи двойки. Уязвим вид VU (Големански (гл. ред) (2015).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава обширни гори в равнини и планини (предимно букови), изпъстрени с полянки или в близост до ливади и пасища (Симеонов и др., 1990). Предпочита високостъблени широколистни гори, но гнезди и в смесени и иглолистни гори до 1600-1700 м.н.в. в близост до открити пространства. Гнездовият участък е над 1000 ха, но търси храна до 7 km от гнездото. Проучване показва, че осоюда има предпочитание към гората. Гнездовите територии варират между 13,5 и 25,8 km² (Ziesemer, Meyburg, 2015). Подходящи местообитания за гнездене са крайнини на гори (9110-91CA), а за търсене на храна са открити пространства – ливади, пасища,

обработваеми земи и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Храни се с жилещи насекоми, техните яйца и ларви, гъсеници, едри бръмбари, рядко с гущери, дребни птици и гризачи (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението в България е разпръснато на почти цялата територия на страната, най-плътно в ниските и средно високи райони с гори до 1600 м.н.в. С най-висока плътност в Източни Родопи, Източна Стара планина и Странджа (Янков (ред.), 2007).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN в Европа видът е в категория LC (Least Concern) – „слабо засегнат“. Включен е в Червената книга на България в категория „уязвим“ (VU – vulnerable). Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), видът се опазва като **гнездящ** с популация между 400 и 800 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2001-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е увеличаваща се. През последните 18 години краткосрочната тенденция (2000-2018) в разпространението на вида е стабилна, а дългосрочната е увеличаваща се. Посочени са следните заплахи: A02, A07, A08, B02, D02, F03, G01, D06.

Осояда се опазва също така и като **мигриращ** вид с численост 15000-25000 индивида. Краткосрочната популационна тенденция (2007-2018 г.) е увеличаваща се, а дългосрочната не е посочена. Посочени са следните заплахи: A02, A07, B02, F03, D06. В Червената книга (2015) е посочено като заплаха масовото изсичане на старите гори и безпокойството, браконьерството, използването на пестициди в земеделието. Видът се среща в 90 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

3. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната вида е гнездящ и мигриращ. Гнездовата популацията се оценява на 5 двойки, което представлява 0,6 – 1,25 % от националната популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

Мигриращата популация е **неизвестна**, поради липса на данни (Quality „DD“), но се среща в зоната (Category: present – P), (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Видът има разпръснато разпространение, на почти цялата територия на страната. Най-плътно в ниските и средно високи райони с гори (Източни Родопи, Източна Стара планина, Странджа, големите суходолия в Добруджа). С най-спорадично разпространение в Дунавската равнина и Тракийската низина.

Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в нац. Парк „Централен Балкан“ само като гнездящ с 9 – 11 двойки. През размножителния период видът е

наблюдаван в района на Калофер, до с. Черни Осъм и в района на х. Вежен (Дончев, 19974). Гнезди в НП „Централен Балкан“ в смесени широколистни гори (Spiridonov, 2000).

По данни на ИАОС от 2020 г. през размножителния период в подходящ гнездови биотоп е наблюдавана по една птица в района на с. Тъжа, над с. Клисура, и при с. Рибарица, в границите на 33. На 1.07.2018 г една двойка е установена северно от с. Клисура в 33.

При теренните наблюдения през 2022 г видът е наблюдаван на 17 и 18 юни в района на с. Тъжа – м. Корията и по долината на Лява река.

Мигрираща популация

Рядко срещан вид по време на миграция наблюдаван от края на август до края на септември. В района на зоната е наблюдаван на 8.09.2021 г. и на 11.09.2022г, съответно 1 и 2 инд. в южната част на зоната – при с. Скобелево и Голямо Дряново и с. Кърнаре (Данни БДЗП).

В района на прохода Шипка една птица е наблюдавана на 9.09.2022 (observation.org, Д. Рагъов)

Теренното проучване през пролетните и есенни месеци на 2022 г. не е установило птици от вида в зоната.

От посочените заплахи в Докладването по чл. 12 валидни за вида в зоната са строителство на фотоволтаични паркове в естествените пасища (F03), както и необезопасените електропроводи (D06).

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната по време на миграция, поради което се налага поставяне на междинна цел до 2027, да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 5	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) са посочени 5 – 5 гнездящи двойки. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2022 г. не са установени птици от вида.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 5 гнездящи двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната не е посочена численост. Има отделни наблюдения на единични птици, но не могат да се считат за достоверна миграционна численост на вида. Няма друга актуална информация за количеството на птиците в зоната по време на миграция.	Междинна цел до 2027 г.: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2027 г.
Местообитание на вида: Площ	ха	Най-малко 33000 ha.	Изчислена на база на използваните характерни	Поддържане на площта на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
на подходящите гнездови местообитания на вида			местообитания 47 % в рамките на 33, взети от СФ - N16 – Широколистни листопадни гори	подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 33000 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 12000 ha	Изчислена на база Други обработваеми земи и пасища в рамките на 33. Данните са взети от СФ като % на местообитание N15, N25.	Поддържане площта на подходящите хранителни местообитания за вида в защитената зона в размер на най-малко 12000 ha.
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни дървета, в групи	Брой дървета на ха, в група	Най-малко 5 броя на ha, в група	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена на 29.09.2020 г.	Поддържане на състоянието по този параметър. Редовен мониторинг.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за настоящата гнездяща численост на вида в защитената зона, предлагаме численост на популацията от 5 до 10 двойки.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A072	<i>Pernis apivorus</i>			r	5	10	p		G	C	A	C	B
B	A072	<i>Pernis apivorus</i>			c				P	DD	C	A	C	B

Специфични цели за A080 *Circaetus gallicus* (орел змияр)

1. Код и наименование на вида

A080 *Circaetus gallicus* (орел змияр)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 62 – 68 cm. Размах на крилата: 185 – 195 cm. Едра хищна птица с дълги и широки крила и голяма глава. Опашката е дълга с няколко тъмни напречни препаски. Гръбната страна на тялото тъмна, а долната бяла с тъмни напетнявания по гушата и гърдите. При някои млади индивиди отдолу липсват напетняванията и гушата също е по-светла, поради което изглеждат изцяло бели. Среща се поединично или на двойки. При ловуване често „увисва“ във въздуха (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е гнездящо-прелетен и преминаващ. Числеността му е оценена на 50–100 двойки, което вероятно е занижена оценка предвид откритите голям брой нови

находища след 1990 г. Числеността му се оценява на 300–360 двойки. Гнезди по дървета, основно широколистни (Големански (гл. ред) (2015); Симеонов и др., 1990). Орелът змияр е прелетен вид с разтеглена във времето миграция, но с най-голям брой прелитащи индивиди през септември и април. Пролетната миграция започва от средата на март и продължава до средата на май, а есенната – от втората половина на август до края на октомври. Като се има в предвид, че видът мигрира през територията на цялата страна, то общият брой на прелетниците по време на пролетна миграция може да се оцени на около 600 индивида. По време на есенна миграция през България са установени да прелитат поне 1100 орли змияри (2012 г.), от които 250 – при Атанасовско езеро (Матеева, 2013).

Характерно местообитание

Гнезди в стари разредени широколистни и рядко в иглолистни гори с малки поляни в близост до сухи пустеещи терени, ерозирани склонове, пасища, ливади. Откритите местообитания се използват за търсене на плячка, а в горите видът гнезди. По време на миграция се среща и в открити обработваеми площи с единични дървета в равнини (Симеонов и др., 1990).

Характеристики на гнездовото местообитание: широколистни, иглолистни или смесени гори с дървета на възраст по-голяма от 80 години, с южно изложени; горските участъци трябва да са с площ по-голяма от 0,1 ха и гъстотата на дърветата да не е голяма (около 146 дървета на 0,4 ха); 12,7 м. средна височина на дърветата, където се разполагат гнездата; повече от 40 см. дебелина на ствола на дърветата измерена на височината на гърдите. Разстоянието между две активни гнезда е 2 км. В територията на гнездото трябва да се намират и подходящи места за търсене на храна. Характеристики на мястото за хранене: открити местообитания – сухи тревисти места, пасища, обработваеми земи с площ повече от 0,5 ха, където видът ловува влечуги, с които се изхранва (Barrientos and Arroyo, 2014; Vlachos and Papageorgiou, 1994; Bakaloudis et al., 2001; Bakaloudis, 2009; Sauli et al., 2021). В редица европейски държави е отчетена различна гнездова плътност: в Гърция в гората Дадя е установена гнездова плътност от 5,9-7,3 дв./100 км² (Vlachos, Papageorgiou, 1994); в Южна Македония е установена гнездова плътност от 1 дв./20,3 км² (Velevski, Grubač, 2008); в Испания – 11,8 дв./100 км²; в Италия – 2,1 дв./100 км².

Хранене

Храни се предимно със змии, гущери и жаби, по-рядко с дребни бозайници и насекоми (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато и групово в цялата страна, по-плътно в откритите, сухи и богати на влечуги райони. Основно в хълмистите и нископланински части на страната – Източните Родопи, Сакар, Дервентски възвишения, Странджа, Средна гора, Източна Стара планина, Предбалкана, Лудогорието. Единични двойки са регистрирани и в по-високите планини и равнините – Рила, Пирин, Западните гранични планини, Тракийската низина, Дунавската равнина (Янков (ред.), 2007; Големански (гл. ред) (2015).

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР и Приложение 1 на Директивата за птиците. Видът е включен също в приложението към Резолюция № 6 (1998) на Постоянния комитет на Бернската конвенция. Според IUCN за територията на континентална Европа както и за света видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Включен в Червената книга на Р България със статус „застрашен“ VU (Vulnerable).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва като гнездящ с популация между 300 и 450 двойки. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са увеличаващи се. Посочени са следните заплахи: B02, G05.

Мигриращата популация е оценена на 600 – 1500 индивида. Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: F03, B02, D06. В Червената книга (2015) като отрицателно действащи фактори са посочени едромашабното залесяване, голата сеч и пожарите; добиване на птици за изготвяне на препарати; смъртност, причинена от сблъскване с електрически стълбове и електропроводи, пряко преследване, безпокойство.

Видът се среща в 82 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ. Мигриращата популация е **неизвестна**, поради липса на данни (Quality „DD“), но се среща в зоната (Category: present - P), (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според Костадинова и Граматиков (2007) видът присъства в зоната само като гнездящ с 1 - 2 двойки. Видът е наблюдаван през размножителния период – 1 двойка на 1.07.2018 г, северно от Клисурата, в границите на 33 (данни БДЗП). Наблюдаван е и в района на прохода Беклемето на 2.07.2017 г (ebird.org, Ю. Муравеев).

Наблюдаван е по време на миграция – 14.04.2020 - 1 инд. (данни ИАОС), а през есента по две птици на 7 и 21.09.2021 г (данни БДЗП).

По данни от <https://observation.org>, видът е наблюдаван в зоната на 6.08.2022 – 2 птици при с. Скобелево (И. Клисуров).

Теренното проучване през 2022 г. не е установило птици от вида в зоната.

От посочените заплахи в Докладването по чл. 12 валидни за вида в зоната са строителство на фотоволтаични паркове в естествените пасища (F03), както и небезопасените електропроводи (D06).

Твърде оскъдни са данни за миграция на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2027 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	1 двойка	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) видът не е посочен като гнездящ. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2022 г. не са установени птици от вида в зоната. Има данни за гнездене на 1 двойка в зоната. Необходими са допълнителни проучвания върху гнездовата популация на вида в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка.
Популация: Размер на	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в	Междинна цел до 2027 г.: Да се

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0002128 „Централен Балкан Буфер“, утвърдени със Заповед № РД-361/29.04.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
мигриращата популацията			зоната не е посочена численост. Има отделни наблюдения на единични птици, но не могат да се считат за достоверна миграционна численост на вида. Твърде оскъдна е информацията за количеството на птиците в зоната по време на миграция.	извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ха	Най-малко 33000 ha.	Изчислена на база на използваните характерни местообитания 47 % в рамките на 33, взети от СФ - N16 – Широколистни листопадни гори	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 33000 ha.
Местообитание на вида: площ на подходящите хранителните местообитания	ха	Най-малко 12000 ha	Изчислена на база Други обработваеми земи и пасища в рамките на 33. Данните са взети от СФ като % на местообитание N15, N25.	Поддържане и запазване в добро състояние на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в защитената зона размер на най-амлко 12000 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за настоящата гнездене на вида в защитената зона, предлагаме добавяне на численост за популацията от 1 до 3 двойки.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A080	<i>Circaetus gallicus</i>			r	1	3	p		G	C	A	C	C
B	A080	<i>Circaetus gallicus</i>			c				P	DD	C	A	C	C

Специфични цели за A402 *Accipiter brevipes* (късопръст ястреб)

1. Код и наименование на вида

A402 *Accipiter brevipes* (късопръст ястреб)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 30-37 cm. Размах на крилата: 63-76 cm. Подобен на малкия ястреб, но за разлика от него има черни върхове на крилата, които го правят лесен за определяне. Ирисът е тъмен. Бузите също. Има полов и възрастов диморфизъм. Младите са тъмнокафяви отгоре с леко по-тъмни върхове на крилата. Отдолу са с надлъжни капковидни ивици и петна по страните на тялото и отдолу по крилото. С ясна надлъжна ивица на гърлото.

Характер на пребиваване в страната

В България късопръстият ястреб е гнездящо-прелетен вид (Симеонов и др., 1990). Пролетната миграция е през април-май, а есенната – през август-септември. Зимува в Африка.

Характерно местообитание

Късопръстият ястреб се среща в разредени широколистни гори, зелесени речни долини, групи дървета сред открити пространства (Симеонов и др., 1990). Гнезди по дървета. Снася 2-5 яйца, като има едно поколение годишно през периода май-юли. Някои от предпочитаните местообитания са 91E0, 91F0 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се с дребни пойни птици, мишевидни гризачи, гущери и насекоми.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът е с ясно изразена привързаност към речни долини, която определя цялостното му разпространение в страната (Янков, (ред), 2007). У нас се среща основно по поречията на големите реки Арда, Марица, Тунджа, Струма, Дунав, техните притоци и по Черноморието.

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на късопръстия ястреб според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2020) и за света (2021). Видът е включен в SPEC 2. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005-2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 190-470 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2001-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (за периода 1980-2018 г.) – нарастваща. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е стабилна.

Мигриращата национална популация (за периода 2001-2018 г.) е оценена на 1100-1200 индивида.

За гнездящата и мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, B02, F03, D02 и A08.

Видът се среща в 62 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в една от тях оценката на вида е „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ и преминаващ. Гнездящата популация се оценява на **1 двойка**, което представлява **0,2-0,5% от националната гнездяща популация** (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Мигриращата популация не е оценявана (категория Р). За размер и плътност на популацията – оценка „С“. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Видът не е регистриран в 33 „Централен Балкан буфер“ по данни от ИАОС за март-юли 2020 г. и SmartBirds за периода 2018-2022 г. Данните от eBird показват, че един късопръст ястреб е наблюдаван в зоната в района на местност Паниците на 04.08.2022 г. В Observation.org най-близо до зоната е регистриран един индивид в района на гр. Тетевен на 08.08.2022 г. и един – в района на вр. Малък Бедек на 10.09.2022 г. По време на теренните проучвания в защитената зона през 2022 г. видът не беше установен.

Както се вижда от гореизложените данни, видът се среща основно по време на миграция.

Като основни заплахи за късопръстия ястреб могат да бъдат посочени изсичане на крайречни гори, безпокойство през периода на размножаване, интензификация на земеделието и прекомерна употреба на пестициди.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ за концентрацията на вида не е посочена стойност. Няма друга актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2027 г.
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 1	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) е посочена 1 двойка.	Поддържане на популацията в размер от най-малко 1 двойка.
Местообитание на вида: Площ на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 48000 ha	Площта включва подходящите хранителни местообитания на вида – N08, N23, N25 – открити пространства с естествена растителност, пътища и населени места. Тук попада и гнездовото местообитание.	Поддържане на подходящи местообитания в размер най-малко 48000 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Площ на подходящото гнездово местообитание	ha	Най-малко 33000 ha	Изчислена въз основа на % местообитание от широколистна естествена гора (N16) в рамките на зоната.	Поддържане на подходящото гнездово местообитание в размер най-малко 33000 ha.
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/биотопни дървета, в групи	Брой дървета на ha, в група	Най-малко 5 броя на ha, в група	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г.	Поддържане на състоянието по този параметър.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона
 Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A898 *Accipiter nisus* (малък ястреб)

1. Код и наименование на вида

A898 *Accipiter nisus* (малък ястреб)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 35-37 cm, размах на крилата: 60-65 cm. *Мъжки*. Горната страна на тялото тъмносива, по тила бели основи на перата, ушите и страните на гушата ръждиви. Гърдите, корема и гащите изпъстрени с ръждиви напречни препаски. *Женски*. Горната страна на тялото сиво-кафява. Тилът тъмнокафяв с бели петна, над очите бяла „вежда“. Долната страна на тялото бяла, по гушата с тъмни надлъжни резки, а останалата част с тъмнокафяви напречни препаски. И при двата пола клонът е тъмносив с черен връх. Восковицата и краката светложълти. Ирисът е тъмножълт (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България видът е постоянен, прелетен и зимуващ. Понастоящем през гнездовия период се среща почти в цялата страна; с най-висока численост в планините и предпланините (Стара планина, Пирин, Славянка, Витоша) и Черноморското крайбрежие. По-рядък е в равнините и низините. Числеността на гнездящата популация в България нараства, като оценките на различните автори са разнообразни. Зимуващата популация се оценява на 2000-5000 птици (Големански (гл. ред) (2015). Гнездовия период започва в края на април и началото на май. Гнездото си прави по единични дървета в открити пространства, покрайнини на гори, групи дървета в сухи дерета и край обработваеми площи (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

През размножителния период обитава основно широколистни, смесени и иглолистни гори, алувиални и много влажни гори и храсталаци, по-рядко – ивици дървета, храсти и мозайки от тях, овощни градини, дървесни и храстови плантации, а също в градски паркове и градини или други гористи части на градове, села. По време на

миграции и през зимата се среща в хълмисти райони, открити полета, обработваеми площи, паркове, покрайнини на селища (Симеонов и др., 1990; Янков, (ред), 2007).

Хранене

Предимно орнитофаг. Ловува дребни птици до 120 g, обикновено до 7 km от гнездото. Малкият ястреб не извършва селекция при ловуване, преобладават жертвите, които имат най-висока плътност (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато и групово на почти цялата територия на страната с изключение на някои земеделски райони. По-плътно в гористите части, особено в планините, полупланинските и хълмисти райони, но и в Лудогорието и дори в Добруджа (където гнезди в полезащитните пояси и суходолията). Относително ограничено разпространен по Дунавското крайбрежие и поречията на някои от големите реки, където вероятно е заместен от *Accipiter brevipes*. Като цяло плътността по-висока в планинските и полупланинските райони на Рила, Пирин, Родопите, Стара планина и Предбалкана (Янков, (ред), 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN за територията на континентална Европа (2020), а и за целия свят (2021) видът е „слабо засегнат“ – LC (Least Concern). Няма SPES категория. Включен в Червената книга на Р България (2015) със статус „застрашен“ EN (Endangered).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.) видът се опазва като гнездящ с популация между 1000 и 2300 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2001-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Не са посочени заплахи и влияния.

Малкият ястреб се опазва също така и като мигриращ вид с численост 1000-2200 индивида. Не са посочени краткосрочни и дългосрочни тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи: A02, B02, F03, D02.

Видът се опазва в 87 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 8 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно Стандартния формуляр на зоната видът е гнездящ и преминаващ. Гнездящата популация се оценява на **60 двойки**, което представлява **2,6-6% от националната гнездяща популация** (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Мигриращата популация не е оценявана (категория P). За размер и плътност на популацията – оценка „C“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По данни от ИАОС за 2020 г. в границите на 33 „Централен Балкан буфер“ са отчетени 14 малки ястреба през март-април 2020 г. и един – през юли 2020 г.

За периода 2018-2022 г. в SmartBirds видът е регистриран в зоната на 08.09.2021 г. – 1 инд., 21.09.2021 г. – 3 инд., 28.03.2022 г. – 2 инд., 04.06.2022 г. – 1 инд., 21.07.2022 г. – 1 инд., 30.08.2022 г. – 1 инд.

По данни от eBird видът е наблюдаван в зоната на 24.05.2016 г. – 2 инд., 10.02.2019 г. – 1 инд., 22.09.2020 г. – 1 инд. в района на проход Беклемето; на 09.04.2021 г. – 1 инд.,

08.08.2022 г. – 1 инд., 10.08.2022 г. – 1 инд., 28.01.2022 г. – 1 инд. в района на с. Рибарица; на 25.07.2021 г. – 1 инд. в района на екопътека „Бяла река“; на 04.08.2022 г. – 1 инд., 03.10.2021 г. – 1 инд. в местност Паниците; на 06.08.2020 г. – 1 инд., 11.09.2019 г. – 1 инд., 13.09.2019 – 1 инд., 17.11.2018 г. – 2 инд. в района на вр. Шипка; на 11.10.2017 г. – 1 инд. в местност Узана.

В Observation.org видът е регистриран на 11.09.2022 г. в района на вр. Шипка; на 28.06.2021 г. в района на резерват „Лешница“; на 02.01.2021 г. в района на с. Ясеново.

По време на теренните проучвания бяха установени един мъжки индивид на 18.04.2022 г. в района на с. Антон, един женски – на 07.04.2022 г. в района на с. Манолово и 2 инд. на 20.10.2022 г. в района на с. Дивчовото; 21.10.2022 г. – 1 инд. в района на с. Христо Даново.

Повечето налични данни са от периодите по време на миграция. През гнездовия период видът води по-прикрит начин на живот.

Въз основа на наличната информация (публикувана и непубликувана), както и предпочитанията на вида към местообитанията смятаме за нужно посочената в СФ численост на вида в зоната към днешна дата да бъде актуализирана в размер на 60-80 двойки.

Основните заплахи за малкия ястреб в 33 „Централен Балкан буфер“ са провеждането на горско-стопанските дейности и практики, най-вече по време на размножителния сезон, безпокойството, както и химизацията в селското стопанство.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 60	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) са посочени 60 двойки.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 60 дв. чрез поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ за концентрацията на вида не е посочена стойност. Няма друга актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел до 2027 г.: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания	ha	Най-малко 52000 ha	Определена на база на % участие на местообитания широколистни гори-N16, иглолистни гори -	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			N17, смесени гори-N19. Видът е адаптивен и използва разнообразна по вид, тип и разположение дървесна растителност.	защитената зона в размер на най-малко 52000 ha.
Местообитание на вида: Площ на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 72000 ha	Площта е определена на база на процентното участие на местообитания N16-широколистни гори, N17-иглолистни гори, N15-други обработваеми земи, N08-равнини и шубраци, N19-смесени гори, N23-други земи, N25-пасища в СФ на зоната.	Поддържане на подходящи местообитания в размер най-малко 72000 ha.
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/биотопни дървета, в групи	Брой дървета на ha, в група	Най-малко 5 броя на ha, в група	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г.	Поддържане на състоянието по този параметър.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за опазването на гнездящата и концентриращата се по време на миграция популация на малкия ястреб в защитената зона, е необходима актуализация на СФ:

- Промяна в кода на вида, съобразно последното Докладване по чл. 12 от 2019 г.;
- По отношение на оценка на зоната (Site assessment) за гнездящата популация следва да се промени категорията за оценка на популацията от „С“ на „В“, тъй като зоната поддържа по-висок процент от националната гнездяща популация (> 2%).

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A898	<i>Accipiter nisus</i>			c				P	DD	C	A	C	C
B	A898	<i>Accipiter nisus</i>			p	60	80	p		G	B	A	C	C

Специфични цели за A087 *Buteo buteo* (обикновен мишелов)

1. Код и наименование на вида

A087 *Buteo buteo* (обикновен мишелов)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 55-58 cm. Размах на крилата: 120-130 cm. Средно голяма хищна птица с широки, къси крила и къса закръглена опашка. Оперението е кафяво, като на горната страна еднообразно, а на долната е с белезникав или ръждив оттенък и пъстрини. Лети с плавни махове на крилата. Восковицата и краката са жълти. В България се среща подвидът *Buteo buteo vulpinus* (обикновен ръждив мишелов) (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

За България видът е постоянен и прелетен. Един от най-многобройните и широко разпространени видове хищни птици в страната. Размножителния период започва през април. Гнездото си строи по широколистни и иглолистни дървета на височина 6-20 м. Според Янков, (ред), (2007) българската популация наброява 2500-4000 двойки, а според Нанкинов и др. (2004) – от 7000 до 11000 двойки. Видът е известен като далечен мигрант (главно подвидът *vulpinus*) и мигрант на къси разстояние, но на широк фронт, отчасти зимува в България (подвидът *buteo*). Мишеловът е най-многобройният мигрант сред хищните птици през периода 1979-2003 г. в Бургаския залив. Общата му численост варира между 7963 и 31746 инд. (средно – 17739) (Michev et al., 2018). Пролетната миграция интензивна през март, а есенната през втората половина на октомври. Образува сравнително многочислени ята (300-400), в сред които може да присъстват и други единични видове (тръстиков блатар, черна каня). Общо проучванията през 2011 и 2012 г. показват, че макар обикновеният мишелов да прелита над цялата страна, основната част от прелитащите птици се концентрират в източната част (Матеева и Янков, 2013).

Характерно местообитание

Обитава крайнини на широколистни, смесени и иглолистни гори с поляни, групи дървета сред открити пространства. Среща се до 1500-1977 м надморска височина (Симеонов и др., 1990; Янков, (ред), 2007). Видът избира горски местообитания, които са отдалечени от асфалтирани пътища (1500 м), но пък са в близост до долини в пресечени ландшафти. Също така предпочитат гнездата да са разположени в крайнините на горите, за да има поглед над заобикалящия ландшафт (Penteriani & Faivre, 1997).

Подходящи местообитания за гнездене са крайнини на гори (9110-91СА), а за търсене на храна са открити пространства – ливади, пасища, обработваеми земи и вероятно повечето типове „Естествени и полуестествени тревни формации“ (6110-6520) според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Основно се храни с бозайници (15 вида), като доминират дребните гризачи – обикновена полевка, лалугер, горска полевка, горска мишка и др.). От птиците (17 вида) най-често ловува обикновен скорец. (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Повсеместно разпространен на цялата територия на страната. Не е установен на места в равнинни безлесни райони с преобладаване на земеделски култури – локално в Дунавската равнина, Тракийската низина, Бургаската низина и др. Числеността му е относително равномерна, като е по-висока в предпланинските и хълмистите райони с по-голямо разнообразие на местообитания (комбинация от гори с ливади, пасища и обработваеми земи) (Янков, (ред), 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Според IUCN видът е с категория „слабо засегнат“ – LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2020), също и за света (2021). Няма SPEC категория. Не е включен в Червената книга на Р България.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.) видът се опазва като гнездящ с популация между 2400 и 4200 двойки. Краткосрочната (2001-2018 г.) популационна тенденция е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е неизвестна. Не са посочени заплахи и влияния.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2001-2018 г.) видът се опазва и като мигриращ с численост между 36000 и 40000 индивиди. Не са посочени тенденции в миграционната численост. Посочени са следните заплахи – промяна в земеделските практики (A02), провеждане на интензивна паша (A04), ловна дейност (F03) и други форми на превоз и комуникация (D06).

Видът се среща в 102 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 15 от тях оценката на вида е „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ и преминаващ. Гнездящата популация се оценява на **69 двойки**, което представлява **1,6-2,9% от националната гнездяща популация** (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Мигриращата популация не е оценявана (категория Р). За размер и плътност на популацията – оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Според резултати от мониторинг на хищни птици за периода 2010-2012 г. в защитена зона „Централен Балкан буфер“ е установена 1 гнездяща двойка обикновени мишелови (Матеева и др., 2013).

По данни от ИАОС в границите на 33 „Централен Балкан буфер“ за периода март-юли 2020 г. са отчетени 70 обикновени мишелова, от които 11 двойки в гнездови хабитати.

За периода 2018-2022 г. в SmartBirds видът е регистриран в зоната през май 2018 г. – 1 инд., юни 2018 г. – 1 инд., август 2018 г. – 1 инд.; април 2020 г. – 1 инд., юни 2020 г. – 1 инд., август 2020 г. – 3 инд.; април 2021 г. – 3 инд., юни 2021 г. – 1 инд., юли 2021 г. – 3 инд., август 2021 г. – 2 инд., септември 2021 г. – 5 инд.; май 2022 г. – 1 инд., юни 2022 г. – 1 инд., юли 2022 г. – 7 инд., август 2022 г. – 1 инд.

По данни от eBird видът е наблюдаван в зоната през април 2021 г. – 7 инд., юли 2021 г. – 4 инд., януари 2022 г. – 1 инд., април 2022 г. – 13 инд., юли 2022 г. – 2 инд., август 2022 г. – 1 инд. в района на с. Рибарица; май 2021 г. – 1 инд., юни 2022 г. – 1 инд. на проход Беклемето; април 2019 г. – 12 инд., септември 2019 г. – 7 инд., август 2020 г. – 2 инд. в района на вр. Шипка; юли 2017 г. – 5 инд., октомври 2017 г. – 1 инд. в местност Узана; май 2021 г. – 1 инд., септември 2020 г. в района на с. Тъжа; юни 2022 г. – 2 инд., август 2022 г. – 3 инд. в местност Паниците; май 2022 г. – 4 инд. в района на екопътека „Бяла река“; юни 2022 г. – 2 инд. в района на водопад Сучурум.

В Observation.org видът е регистриран през юли 2022 г. – 2 инд., август 2022 г. – 1 инд. в района на с. Скобелево; декември 2021 г. – 1 инд. в района на водопад Търниченско пръскало.

По време на теренните проучвания в защитената зона през 2022 г. видът беше установен на 02.04.2022 г. – 2 инд. в района на х. Тъжа; 05.04.2022 г. – 3 инд. в пасища

между с. Скобелево и с. Ясеново; 04.04.2022 г. – 2 инд. в местност Паниците; 05.04.2022 г. – 4 инд. в пасища над с. Васил Левски; 06.04.2022 г. – 2 инд. в района на с. Крън; 07.04.2022 г. – 3 инд. западно от с. Тъжа; 06.05.2022 г. – 2 инд. в района на с. Ясеново; 17.06.2022 г. – 4 инд. в района на с. Тъжа; 18.04.2022 г. – 1 инд. в района на с. Христо Даново; 20.04.2022 г. – 8 инд. в района на с. Скобелево и с. Ясеново; 01.06.2022 г. – 1 инд. в района на с. Черни Вит; 22.06.2022 г. – 1 инд., 24.06.2022 г. – 1 инд. в местност Узана; 24.06.2022 г. – 3 инд. в района на с. Ясеново; 21.10.2022 г. – 2 инд. в района на с. Васильово; 21.10.2022 г. – 1 инд. в района на с. Христо Даново.

Представените данни сочат, че обикновеният мишелов е широко разпространен вид в зоната, който гнезди в разнообразни по тип горски масиви.

Въз основа на наличната информация (публикувана и непубликувана), както и предпочитанията на вида към местообитанията смятаме за нужно посочената в СФ численост на вида в зоната към днешна дата да бъде актуализирана в размер на 69-90 двойки.

Основните заплахи за обикновения мишелов са безпокойството, провеждането на горско-стопанските дейности и практики, най-вече по време на размножителния сезон, както и химизацията в селското стопанство.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 69	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) са посочени 69 двойки.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 69 двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ за концентрацията на вида не е посочена стойност. Няма друга актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел до 2027 г.: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания	ha	Най-малко 52000 ha	Изчислена въз основа на % местообитания N16, N17, N19 от СФ.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона в размер на най-малко 52000 ha.
Местообитание на вида: Площ на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 19000 ha	Включва % местообитания N08, N15, N23, N25 от СФ.	Поддържане на подходящи местообитания в размер най-малко 19000 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни дървета, в групи	Брой дървета на ha, в група	Най-малко 5 броя на ha, в група	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г.	Поддържане на състоянието по този параметър.

7.Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за гнездящата численост на вида, предлагаме да се актуализира максималната численост на 90 дв.

Species			Population in the site					Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A087	<i>Buteo buteo</i>			p	69	90	p		G	B	A	C	C

Специфични цели за A403 *Buteo rufinus* (белоопашат мишелов)

1. Код и наименование на вида

A403 *Buteo rufinus* (белоопашат мишелов)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 50-65 cm, тегло: 590-1760 g, размах на крилата: 126-155 cm. (BWPi, 2006). Има три цветови фази на оперението – тъмна, светла и ръждива. Последните две са застъпени у нас. Птиците от светлата фаза имат светложълто до жълтеникаворъждиво оперение. Ръждивите птици са по-тъмноръждивокафяви. При всички опашката е светложълта, белезникава, едноцветна. „Гащите“ са тъмнокафяви до черни. Профилът на крилата в полет е V-образен. Краката са жълти. (Симеонов и др., 1990)

Характер на пребиваване в страната

Постоянен, но младите извършват значителни скитания. При по-студени зими вероятно и възрастните мигрират на къси разстояния.

Характерно местообитание

Гнезди в открити местообитания – степи, ливади, ниви с единични или групи дървета и храсти пръснати сред тях. Често пъти в хълмисти области с мозаично пръснати храсти и единични дървета. Обича степни и ливадни местообитания в близост до скалисти речни каньони, скални венци, суходолия и др. скални форми, където устройва гнездата си. Понякога гнезди в каменни кариери. Избягва гъсти и компактни горски комплекси или ако се среща там, е винаги в периферията им. Среща се както в низините, така и в хълмисти и предпланински райони до около 900 м.н.в. Гнезди на скали и на дървета, рядко и на стълбове на далекопроводи (метални). Гнездата на дървета са на единични или ивици дървета сред полето, най-често са на тополи.

По отношение изискванията на вида към гнездовите местообитания в Стара планина е установена висока степен на толерантност към човешкото присъствие (Djorgova et al.

2021a). Видът показва голяма екологична пластичност по отношение на местата за гнездене в рамките на гнездовите местообитания (Djorgova et al. 2021b).

По време на миграция, скитане и зимуване се среща във всякакви типове открити местообитания, често недалеч от гнездото си.

Хранене

Белоопашатият мишелов има твърде широк хранителен спектър. Храни се с дребни бозайници – лалугери, хомяци, полевки, слепи кучета, къртици и др., с влечуги – змии и гущери, с различни видове врабчоподобни птици, жаби, едри насекоми (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Белоопашатият мишелов гнезди в цялата страна, с изключение на високопланинските райони и на обширните компактни горски масиви в Странджа, Лудогорието и някои части на Западна България. Най-висока численост има в Горнотракийската низина, Дунавската равнина, Поломието, Добруджа, Сакар, Източни Родопи (Шурулинков и др. 2005, Янков, (ред), 2007, Даскалова и др., 2020). Според Червената книга на Р България у нас гнездят 800-1000 двойки (Големански (гл. ред) (2015). Тази оценка е направена през 2011 г. и се отнася за периода 2005-2010 г.

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Природозащитният статус на белоопашатия мишелов според IUCN е LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2020) и за света (2021). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“.

Според Докладването по чл.12 от 2019 г. гнездовата популация се оценява на 500-600 двойки, а краткосрочната тенденция е на намаление. Дългосрочната тенденция обаче е на значително увеличение. Действително през последните 10-15 години е налице тенденция на намаляване на вида в редица райони, особено в Северна и Западна България. За гнездовата популация са посочени следните заплахи и въздействия: A02, A04, A06, A07, A10, B01, C01, C03, D02, F03.

Мигриращите белоопашати мишелови според Докладването по чл.12 се оценяват на 850-900 екз. Краткосрочната тенденция на популацията в Натура 2000 е неизвестна. За мигриращата популация са посочени следните заплахи и въздействия: A02, A04, A06, A07, A10, B01, D06, L07.

Числеността на зимуващите у нас птици от този вид не е проучена и зимуващата у нас популация не е обект на Докладването по чл.12.

Видът се среща в 81 зони от мрежата Натура 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ и преминаващ. **Гнездящата** популация се оценява на **14-24 двойки**, което е **2,8-4 % от националната гнездяща** популация (оценка „B“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Мигриращата популация не е оценявана (категория Р). За размер и плътност на популацията – оценка „B“. Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

По данни от ИАОС в границите на 33 „Централен Балкан буфер“ са отчетени 15 индивида през март-май 2020 г., от които два на гнезда и две двойки в гнездови хабитат.

За периода 2018–2022 г. в SmartBirds видът е регистриран в зоната на 13.04.2020 г. – 1 инд. на гнездо, 10.07.2021 г. – 1 инд., 15.08.2021 г. – 1 инд., 04.06.2022 г. – 2 инд., 31.07.2022 г. – 1 инд.

Данните от eBird показват, че видът е наблюдаван на 30.07.2022 г. – 1 инд., 31.07.2022 г. – 1 инд. на проход Беклемето; на 03.05.2021 г. – 1 инд., 17.11.2018 г. – 2 инд., 11.05.2018 г. – 2 инд. в района на вр. Шипка.

Според данните от Observation.org видът е регистриран в зоната край селата Ясеново, Голямо Дряново и Скобелево на 05.09.2021 г. – 1 инд., 14.08.2022 г. – 1 инд., 22.07.2022 г. – 1 инд., 19.12.2020 г. – 1 инд., 22.07.2022 г. – 1 инд., 20.02.2022 г. – 1 инд., 07.08.2022 г. – 1 инд., 21.07.2018 г. – 1 инд.

По време на теренните проучвания в защитената зона през 2022 г. видът беше установен на 03.04.2022 г. – 1 инд. да ловува в пасища край с. Ясеново и с. Скобелево и на 05.04.2022 г. – 1 инд. в пасища над с. Васил Левски; 05.05.2022 г. – 1 инд. в долината на р. Габровница над с. Скобелево; 17.06.2022 г. – 1 инд. в района на с. Тъжа, местност Корията; 20.04.2022 г. – 2 инд. в района на с. Скобелево; 24.06.2022 г. – 2 инд. край с. Шейново; 24.06.2022 г. – 1 инд. край с. Ясеново.

Както се вижда от гореизложените данни, видът е най-често срещан в открити местообитания в/до южните части на зоната, където ловува. Гнездовите находища са предимно в ниските части на зоната (скални комплекси в долини на реки).

В Червената книга на Р България като заплахи за белоопашатия мишелов са посочени деградацията на биотопите, залесяването на големи площи, смъртност от далекопроводи, употреба на препарати (Големански (гл. ред) (2015). При Докладването по чл.12 са посочени голям брой заплахи свързани с промяна на предназначение на земите, превръщането на пасищата в гори, изоставянето на пасищата и обрастването им, преустановяване на пашата, хидроенергийното строителство, развитието на спортно-туристическа инфраструктура, застрояване. Освен това следва да добавим и заплахи като незаконния отстрел, загиването на птици от сблъсъци с автомобили, отравянето с отрови за борба с наземни хищници и др.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 14	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) са посочени 14-24 двойки. Това е в пряка връзка със запазване/увеличаване на целевата стойност по параметър „Наличие на едроразмерни/биотопни дървета в групи“.	Поддържане на популацията в размер не по-малко от 14 двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ за концентрацията на вида не е посочена стойност. Няма друга актуална информация	Междинна цел до 2027 г.: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на

Специфични и подробни цели на опазване на 33 BG0002128 „Централен Балкан Буфер“, утвърдени със Заповед № РД-361/29.04.2024 г. на министъра на околната среда и водите.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	размера на мигриращата популация.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания	ha	Най-малко 33000 ha	Включва площта на естествените широколистни гори (N16), както и единичните и групи дървета в близост до открити пространства.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона в размер на най-малко 33000 ha.
Местообитание на вида: Площ на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 53000 ha	Включва % местообитания N08, N15, N23, N25 от СФ. Тук попада и гнездовото местообитание. Видът използва разнообразни открити местообитания като пасища и обработваеми земи за търсене на плячка, вероятно често и извън зоната.	Поддържане на подходящи местообитания в размер най-малко 53000 ha.
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни дървета, в групи	Брой дървета на ha, тополи, брястове, дъбове и др. с dbh>60 cm	Най-малко 10 броя на ha	Целевата стойност на показателя надхвърля посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г. Тази посочена стойност е минимална и се отнася за земи в горския фонд. Повечето локалитети на вида са на дървета в полето, извън горския фонд.	Поддържане на състоянието по този параметър.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A858 *Clanga pomarina* (малък креслив орел)

1. Код и наименование на вида

A858 *Clanga pomarina* (малък креслив орел)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 60-65 cm, размах на крилата: 140-150 cm. Възрастните са с кафяво оперение, черни махови пера, бели петна на крилата и черна опашка с бяло дъгообразно петно в основата. Ирисът е жълт. Може да бъдат разграничени от възрастните на големия креслив орел по дребните размери; при полет маховите пера отдолу са черни, а подкрилията – кафяви (при големия креслив орел е обратно). Опашката е къса, а профилът при реене – „увиснал“ (Симеонов и др., 1990, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен, преминаващ и отчасти зимуващ вид. Пролетният прелет е от средата на февруари до началото на април. Есенният прелет е от началото на август до края на октомври. Тогава се среща често по Черноморското крайбрежие. Максимална миграция е наблюдавана през последната десетдневка на септември (Симеонов и др. 1990; Големански (гл. ред) (2015).

Характерно местообитание

Запазени горски масиви широколистни и смесени гори (бук, дъб или смесени насаждения) с поляни в близост до речни долини, пасища, ливади, блата, стари полезащитни пояси и други горски площи, в близост до просторни тревни съобщества и край селскостопански земи, които птиците използват за ловуване. Гнезди основно върху дъб (70%). Средната плътност на гнездящите двойки в пригодни местообитания за вида е 0.33 дв./100 ha. Най-честите типове местообитания, които използва за ловуване са обработваемите зими – 76% (Плачийски и др., 2018). По време на миграции се среща в открити пространства и до горната граница на гората (Симеонов и др., 1990, Големански (гл. ред) (2015). Според Meuburg et al. (1997) 60 двойки обитават територия от около 3000 km² в Странджа планина.

Хранене

Хранят се с малки бозайници, малки птици, земноводни, влечуги, полевки и от време на време насекоми. (Симеонов и др., 1990; Големански (гл. ред) (2015).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С неравномерно петнисто разпространение, по-голямата част от гнездовата популация е концентрирана в Югоизточна и Източна България и обхваща почти изцяло Странджа, Сакар и значителни части от Източна Стара планина, Източните Родопи и Добруджа. Останалата част от двойките разпръснати в почти цялата страна, главно в пониските ѝ части. Отсъства или слабо представен в Северозападна България, Западните погранични планини, южната част на Дунавската равнина и Предбалкана, долините на реките Струма и Места и др. Избягва високите планини като Рила, Пирин и Западните Родопи (Янков (ред), 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в СПЕС 2. Включен е в Червената книга на България със статус- уязвим VU. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 460-600 двойки. Краткосрочната (2000-2018)

и дългосрочна (1980-2018) популационна тенденция са нарастващи. Посочени са следните заплахи и влияния: A02, A03, B01, B03, B06, C03, D02, F03, J01.

Според Докладването по чл. 12 от 2019 г., мигриращата популация на вида се оценява на 30000 – 52000 инд. Краткосрочната тенденция на вида в рамките на Натура 2000 е флукуираща. Посочени са следните заплахи и въздействия: A02, A03, A04, B02, E01, F03, D06.

Видът се среща в 84 зони от мрежата Натура 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида е гнездящ и мигриращ. Гнездящата популация се оценява на **1 двойка**, което представлява **0,17 - 0,22 % от националната популация** (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Съгласно СФ мигриращата популация е **неизвестна**, поради липса на данни (Quality „DD“), но се среща в зоната (Category: present - P), (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Според Костадинова и Граматиков (2007), видът присъства в зоната само като гнездящ с 2 двойки. Видът е наблюдаван през размножителния период в подходящ гнездови хабитат в южната част на зоната пред април, май и юни 2020 г. – 1 птица в района на Антон, северно от Клисуреа и при с. Кърнаре (данни ИАОС). Наблюдаван е и южно от защитената зона, между с. Александрово и с. Манолово, общ. Павел баня – 1 птица на 20.07.2022г (ebird.org, М. Маринов)

При теренните наблюдения през 2022г е установен в района на Узана, в границите на зоната на 22.06.2022 г.

Мигрираща популация

Есенния прелет е от началото на август до края на октомври, а пролетния от средата на февруари до началото на април. Видът не е наблюдаван в този период в границите на 33.

Теренното проучване през 2022 г. не е установило птици от вида в зоната.

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2027 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

От посочените заплахи в Докладването по чл. 12 валидни за вида в зоната са строителство на фотоволтаични паркове в естествените пасища (F03), разораването на пасищата (A02, A03), дърводобива в 33 (B06), както и небезопасените електропроводи (D06).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	1 двойка	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) видът е посочен като гнездящ – 1 дв. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2022 г. са установени птици от вида в зоната. Има данни за гнездене на 1 двойка в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка.
Популация: Размер на мигриращата популацията	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната не е посочена численост. Твърде оскъдна е информацията за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел до 2027 г.: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 33000 ha.	Изчислена на база на използваните характерни местообитания 47 % в рамките на 33, взети от СФ - N16 – Широколистни листопадни гори	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 33000 ha.
Местообитание на вида: площ на подходящите хранителните местообитания	ha	Около 12000 ha	Изчислена на база Други обработваеми земи и пасища в рамките на 33. Данните са взети от СФ като % на местообитание N15, N25.	Поддържане и запазване в добро състояние на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в защитената зона – 12000 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A091 *Aquila chrysaetos* (скален орел)

1. Код и наименование на вида

A091 *Aquila chrysaetos* (скален орел)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 80-90 cm, размах на крилата: 210-220 cm. При възрастните главата и задната част на шията са жълтеникави със златист оттенък, перата им са заострени, копиевидни и образуват малка грива; останалото оперение е тъмнокафяво с широка неясно очертана черна ивица на края на опашката. Може да се отличи от царския и степния орел по V-образния профил при реене. Младите до 4-та година са тъмнокафяви с големи бели петна на крилата и в основата на опашката, с широка черна ивица на края ѝ (по нея се отличава от другите видове орли) (Симеонов и др., 1990, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен и скитащ вид. Най-много двойки (46,7%) са установени в Стара планина и Предбалкана, следват тези в Родопите (22,9%), Среднотунджанско поречие (6,6%), Средногорие и Краище, Рила и Пирин (по 4,9%), Дунавска равнина (4,1%), Осогово–Беласишка планинска група и Черноморско крайбрежие (по 2,5%) (Симеонов и др., 1990; Големански (гл. ред) (2015).

Характерно местообитание

В България гнезди преимуществено по скали и скални стени (във вътрешността на страната), по-рядко върху високи стари дървета в широколистни листопадни гори. Сигурните гнездови находища са от 200 до 2400 м.н.в. Почти всички гнездови находища са в долини, проломи или скални комплекси в близост до открити склонове, където птиците ловуват. През есента и зимата често и далеч от скални терени. Територията на една двойка се простира средно на около 100 кв. км. През размножителния период обитава проломи, дефилета, ждрела и други райони с високи скални стени и скални комплекси в близост до открити пространства. Гнездото е разположено на скална площадка под навес или в предверие на малка пещера по обширни, високи, недостъпни скални стени, както и по дълбоки, ерозирали или скалисти речни долини (Симеонов и др., 1990).

По отношение изискванията на вида към гнездовите местообитания в Стара планина е установена много ниска степен на толерантност към човешкото присъствие (Djorgova et al. 2021a). Гнездовите територии на вида се характеризират с висока степен на хетерогенност и комплексни топографски характеристики (Djorgova et al. 2021b).

Хранене

Мършояден вид. Храни се предимно със сухоземни костенурки, лалугери, лисици, зайци, птици, змии и гущери (Симеонов и др., 1990, Мичев и др., 2012, Големански (гл. ред) (2015).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространен петнисто предимно в по-високите части на планините (основно в Централна и Западна Стара планина, Рила, Пирин, Родопите и някои от Западните погранични планини), но и в някои по-ниски планини и хълмисти райони (Странджа, Източна Стара планина, Източните Родопи, Сакар, Дервентските възвишения и др). През периода на настоящото картиране почти липсват гнездовища в равнинните части на страната. (Янков (ред), 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в СПЕС 3. Включен е в Червената книга на България със статус „уязвим“ (VU). Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 150-180 двойки. Краткосрочната (2001-2018) и дългосрочна (1980-2018) популационна тенденция са стабилни.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A04, D02, F03, G01, A07, A08, D06.

Видът се среща в 57 зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, вида е гнездящ и мигриращ. Гнездящата популация се оценява на **6 двойки**, което представлява **3,3 - 4,0 % от националната популация** (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Съгласно СФ мигриращата популация е **неизвестна**, поради липса на данни (Quality „DD“), но се среща в зоната (Category: present - P), (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Съгласно Спиридонов (1997) в ОВМ Централен Балкан гнездат 8-9 двойки. Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната само като гнездящ с 10-12 двойки.

Видът е наблюдаван многократно през размножителния период в подходящ гнездови хабитат в южната част на зоната през април, май и юни 2020 и 2021г. Данни за гнездене на вида се съобщават в района на с. Антон, между Антон и Клисуре, при с. Кърнаре, северно от с. Тъжа (данни ИАОС и БДЗП). През 2020 и 2021 г. има данни за гнездене на 4 двойки. Наблюдаван е и при теренните наблюдения през 2022 г между с. Антон и гр. Пирдоп, в защитената зона – 2 птици на 18.04.2022г.

Мигрираща популация

За територията на страната видът е постоянен и скитащ. Отделни индивиди и малки популации може да извършват по-далечни миграции, но като цяло видът се задържа целогодишно в подходящите гнездови райони. В района на Бургаските езера по време на миграция видът се наблюдава нередовно с численост 1-2 птици.

Многократно е наблюдаван в защитената зона през месеците септември, октомври и ноември, предимно от южната страна на зоната, където видът има по-богата хранителна база в откритите пасища. Това са предимно скитащи и млади птици, които започват скитания 30 – 45 дни след напускане на гнездото.

От посочените заплахи в Докладването по чл. 12 валидни за вида в зоната са строителство на фотоволтаични паркове в естествените пасища (F03), разораването на пасищата (A02, A04), дърводобива в 33 (B06), както и небезопасените електропроводи (D06).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Най-малко 4	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) видът е посочен като гнездящ – 6 дв. В резултат на извършен мониторинг в защитената зона през гнездовия период на 2022 г. са установени птици от вида в зоната. Има данни за гнездене на 4 двойки в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 4 гнездящи двойки.
Популация: Размер концентриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ липсват сойности на концентриращата се извън гнездовия сезон популация в 33.	Междинна цел до 2027 г.: Установяване на размер на концентриращата популация извън размножителния сезон.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Неизвестна	Характерни местообитания за вида са скали и скални стени. В рамките на 33 местообитанието N22 не е дадено с площ в СФ. Изясняване площта на подходящите местообитания.	Междинна цел до 2027 г.: Изясняване на площта с подходящите гнездови местообитания за вида в защитената зона.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителните местообитания	ha	Най-малко 7000 ha	Изчислена на база пасища в рамките на 33. Данните са взети от СФ като % на местообитание N25.	Поддържане площта на подходящите хранителни местообитания за вида в защитената зона в размер на най-малко 7000 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в защитената зона предлагаме минимална численост от 4 двойки.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat	D.qual	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A091	<i>Aquila chrysaetos</i>			p	4	6	p		G	B	A	C	A
B	A091	<i>Aquila chrysaetos</i>			c				P	DD	B	A	C	A

Специфични цели за A404 *Aquila heliaca* (царски орел)

1. Код и наименование на вида

A404 *Aquila heliaca* (царски орел)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 70 – 83 cm. Размах на крилата: 175 – 215 cm

По-дребен от скалния орел и в полет профилът на крилата е равен, а не V-образен. Възрастните са кафяво-черни с характерен контраст между тъмното тяло и светлата, почти бяла отгоре глава. Не всички индивиди имат светли петна на плещите (еполети). Младите са със светли подкрилия и тяло, по-тъмни махови пера и светли най-вътрешни три първостепенни махови пера (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България царският орел е гнездещо-прелетен, постоянен, преминаващ и зимуващ вид (Стойчев и кол. 2012). Пролетният прелет е от втората половина на февруари до края на март. Есенният прелет е от началото на септември до края на февруари (Симеонов и др. 1990).

Характерно местообитание

Царският орел предпочита хълмисти райони, където гористи места или места с ивици или групи дървета се редуват с открити сухи пространства – пасища, селскостопански площи, пустеещи земи. За гнездене използва единични високи дървета, растящи отделно или сред ивици растителност покрай реки, в плитки долове, както и групи от дървета в края на гората или близо до поляни, често в непосредствена близост до селища, пътища и обработваеми площи. В миналото видът е гнездил и в овощни градини. Следва да се разграничава самото гнездово местообитание от ловните територии на вида, които в отделни случаи могат да бъдат на разстояние над 10 км. от гнездото. Ловните територии включват терени с преобладаваща тревна или тревно-храстова растителност, често ниви със зърнени култури (Стойчев и кол. 2012). Царският орел е моногамен вид. Гнездата се раполагат предимно в близост до основата на дървото и в по-малка степен на страничен клон или на върха на дървото. В повечето случаи предпочитат източното или западното изложение, избягвайки южното, северното или северозападното (Стойчев и кол. 2012). Снася 1-3 яйца, като има едно поколение годишно през периода март-юли. Някои от предпочитаните местообитания са 9110, 9130, 9150, 9170, 91F0, 91H0, 91E0, 91AA според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

По отношение на храната кръстатият орел е вид генералист, използващ различни хранителни източници в отделните части от ареала си (Стойчев и кол. 2012). При проучване на една двойка от района на Средна гора като основна плячка е посочен *Spermophilus citellus* и *Microtus arvalis* (Симеонов, Петров, 1980). За Сакар и Дервентските възвишения, като преобладаващ хранителен ресурс се посочват *Erinaceus romanicus*, *Lepus europaeus* и *Spermophilus citellus* (Marin et al., 2004). В резултат на проведено изследване на храната на възрастни и неизлетели млади царски орли в периода 2000–2009 г. са установени 1954 различни екземпляра жертви от минимум 157 различни таксона (Демерджиев, 2011). При разглеждане на участието на различните класове животни в хранителния спектър на царския орел се вижда, че най-застъпени са бозайниците (Mammalia) – 63,14 %, следвани от птиците (Aves) с 28,03 % и влечугите (Reptilia) с 8,07 % (Стойчев и кол. 2012).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Основната част от популацията на вида е съсредоточена в Югоизточна България – Сакар, най-южните части на поречието на реките Тунджа и Марица и западната част на Странджа. Ключови райони са още Средна гора и Източните Родопи (Янков (ред), 2007).

Природозащитният статус на царският орел според IUCN е VU (Vulnerable). Видът е включен в СПЕС 1. Включен е в Червената книга на Р България в категория „Критично застрашен“. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 26 – 36 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също нарастваща. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е нарастваща.

Зимуващата популация (за периода 2013 – 2018 г.) е оценена на 30 – 60 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е нарастваща, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) – също нарастваща.

Мигриращата национална популация (за периода 2001 – 2018 г.) е оценена на 30 – 70 индивида.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A03, A04, B01, B02, C01, C03, D02, F03, D06 и J01.

Видът се среща в 42 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в една от тях оценката на вида е „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е мигриращ, като числеността на мигриращата популация е неизвестна, поради липса на данни – „DD“. За размер и плътност на популацията е поставена Оценка „А“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

На територията на зоната липсват актуални данни за наблюдаване на вида както в литературата, така и в платформите SmartBirds, Observation.org и eBird. Такива не бяха установени и по време на полевите наблюдения през 2022 г. Въпреки това, наличието на подходящи хранителни местообитания с колонии на лалугери и други дребни бозайници на много места в границите на зоната предполага, че видът с много голяма вероятност посещава района по време на скитанията си. Необходими са повече проучвания да за се установи числеността и предпочитаните места за концентрация на вида по време на скитане и миграция.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на концентриращата се популация	Индивиди	Неизвестна	Липсата на числености в СФ, липсата на актуални наблюдения в литературата и онлайн платформите за	Междинна цел до 2027 г.: Извършване на мониторинг за числеността на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			информация за наблюдения на биоразнообразието, както и неустановяването на вида по време на теренните проучвания през 2022 г., възпрепятстват определянето на целева стойност.	вида по време на миграция и скитания на територията на зоната.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания на вида	ha	Най-малко 13680 ha	Изчислена на база на % покритие на местообитанията на вида : N15 – Друга орна земя, N23 - Други земи (включително градове, села, пътища, места за отпадъци, мини, индустриални обекти) и N25 - Тревни и храсталачни местообитания (общо). Недопускане на разораване на тревни местообитания и пасища или превръщането им в други категории в следствие на застрояване или прекомерно обрастване с храстова растителност.	Поддържане на площта на подходящите местообитания в размер на най-малко 13680 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация не са възможни промени в СФ за този вид.

Специфични цели за A092 *Hieraaetus pennatus* (малък орел)

1. Код и наименование на вида

A092 *Hieraaetus pennatus* (малък орел)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 47 – 55 cm, размах на крилата: 110 – 120 cm. Възрастните имат две фази на оперението. При светлата фаза отгоре е светлокафяв с кафяви пъстрини по средата на перата, а отдолу е белезникав с надлъжни петна по гърдите и черни махови пера. Това оперение наподобява възрастен египетски лешояд. При тъмната фаза главата и тялото отдолу са тъмнокафяви, а опашката – по-светла; на предните ръбове на крилата при главата има две характерни бели петна, които липсват при всички други дневни хищни птици. Има и междинна фаза. Младите са белезникави, с повече напетнявания по тялото. Отличава се от женските и младите на тръстиковия блатар, по късите и широки крила, опашка и хоризонтален профил при реене (Симеонов и др., 1990, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетен и преминаващ вид. Пролетният прелет е през март – април. Есенният прелет е от втората половина на август до края на октомври. Миграционната активност е най-интензивна през втората половина на септември. Съотношението на екземплярите със светла и с тъмна фаза на окраската по време на миграции е 7:4. По време на прелет е често срещан, особено по Черноморското крайбрежие (Симеонов и др. 1990, Големански (гл. ред) (2015).

Характерно местообитание

Гнезди основно в Широколистни листопадни гори в полупланинските и хълмисти райони до около 2000 м н. в. и ниските части на по-високите планини и по-рядко в Смесени гори или в Алувиални и много влажни гори и храсталаци (главно покрай Дунавското и Черноморското крайбрежие). Гнездовото му разпространение в голяма степен зависи от наличието на стари гори или запазени групи стари дървета сред по-младите гори. Понякога заема гнезда на други дневни хищни птици. (Симеонов и др., 1990, Големански (гл. ред) (2015), Янков, ред., 2007).

Ловува предимно в полет и улавя плячката си, птици, бозайници, гущери и насекоми, на или в близост до земята или над дървета, обикновено след грандиозно гмуркане (William 1999).

Според Martínez (2006) 2,46 двойки обитават територия 10 км².

Според Lopez et al. 2016, в Испания 1 двойка обитава територия около 88,4–233,3 км².

Според Agxababyan and Stepanyan (2020) в Армения една двойка обитава територия около 5,1 км².

Хранене

Храни се с лалугери и други гризачи, птици (гълъби, дроздове, чучулиги, синигери), влечуги и др., които лови в гори и открити пространства (Симеонов и др., 1990, Големански (гл. ред) (2015).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Петнисто и разпръснато в почти цялата страна, в гористи райони в равнините, в ниските и средно високите части на планините. Предимно в Източна България, с най-

плътното разпространение в Източните Родопи, Сакар и хълмистите райони по поречието на р. Тунджа, Източна Стара планина, Странджа, Добруджа и отчасти Лудогорието. Гнездовища в съседни квадрати и в Средна гора, долината на р. Струма, Тракийската низина. В Западна България предимно с разпръснати единични находища. Почти отсъства от Дунавската равнина (Янков (ред), 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в СПЕС 3. Включен е в Червената книга на България със статус „уязвим“ (VU). Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа. Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 240 и 250 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018) е нарастваща и дългосрочна (1980-2018) популационна тенденция е нарастваща.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A04, B01, B02, B03, B06, C03, D02, E01, F03.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 200 и 2000 индивида. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018) и дългосрочна (1980-2018) популационна тенденция не е посочена.

За мигриращата популация са посочени следните заплахи и влияния: A02, A04, D06, F03.

Видът се среща в 73 зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ и мигриращ. Гнездящата популация се оценява на **1 двойка**, което представлява **0,4 % от националната популация** (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

Съгласно СФ мигриращата популация е **неизвестна**, поради липса на данни (Quality „DD“), но се среща в зоната (Category: present - P), (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

Съгласно Спиридонов (1997) в ОВМ Централен Балкан гнездят 2 двойки. Според Костадинова, Граматиков (2007), видът присъства в зоната само като гнездящ с 1 - 2 двойки.

В миналото малкият орел е гнездил в района на с. Кърнаре, в почти цяла Стара планина и Предбалкана (Янков (ред), 2007).

В последните години видът рядко е наблюдаван през размножителния период в ЗЗ. Трофични местообитания за вида има в южната част на зоната, където са и наблюденията на вида през месеците юли и август. По данни на БДЗП една птица е наблюдавана на 10.07.2021 г в УТМ квадрат LH52 в района на селата Скобелево, Горно Сахране и Голямо Дряново. В този район една птица е наблюдавана на 7 и 14.08.2022 и на 22.07. и 14.06.2022 (observation.org, И. Клисуров, М. Маринов). Вероятно една двойка гнезди в този район и ползва пасищата за трофична територия. Не е наблюдаван при теренните наблюдения през 2022 г. в други части на защитената зона.

Мигрираща популация

Според Костадинова и Граматиков (2007) видът не присъства в зоната по време на миграция.

По данни от <https://ebird.org/> за 2021 и 2022 г., видът не е наблюдаван в зоната по време на миграция.

По данни от <https://observation.org> за 2021 и 2022 г., видът не е наблюдаван в зоната по време на миграция.

Видът не беше отчетен при нашите теренни проучвания през пролетния и есенен сезон на 2022 г.,

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2027 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

От посочените заплахи в докладването по чл. 12 валидни за вида в зоната са строителство на фотоволтаични паркове в естествените пасища (F03), разораването на пасищата (A02, A04), дърводобива в 33 (B06), както и необезопасените електропроводи (D06).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	1 двойка	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) видът е посочен като гнездящ – 1 дв. Има данни за гнездене на 1 двойка в зоната.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 1 гнездяща двойка.
Популация: Размер на мигриращата популацията	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната не е посочена численост. Твърде оскъдна е информацията за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2027 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 33000 ha.	Изчислена на база на използваните характерни местообитания 47 % в рамките на 33, взети от СФ - N16 – Широколистни листопадни гори	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 33000 ha.
Местообитание на вида: площ на подходящите хранителните местообитания	ha	Най-малко 12000 ha	Изчислена на база Други обработваеми земи и пасища в рамките на 33. Данните са взети от СФ като % на местообитание N15, N25.	Поддържане и запазване в добро състояние на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер на

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
				най-малко 12000 ха.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Липсва достатъчно информация, за да бъдат предложени промени в СФ.

Специфични цели за A094 *Pandion haliaetus* (орел рибар)

1. Код и наименование на вида

A094 *Pandion haliaetus* (орел рибар)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 55-60 cm, размахът на крилата – 155-165 cm, тегло 1200-2000 гр. При възрастните оперението отгоре е тъмнокафяво, с изкл. на бялото теме, а отдолу – белезникаво с черни петна в основата и по върховете на първостепенните махови пера; главата е с малка качулка. В реещ и планиращ полет има характерен начупен профил (подобно на чайка), по който лесно може да се отличи от другите по-едри хищни птици (Симеонов и др., 1990, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездещо-прелетен и преминаващ вид. Пролетна миграция – февруари-април и есенна миграция – август-декември (Симеонов и др. 1990).

Характерно местообитание

Разнообразни естествени и изкуствени влажни зони със стоящи или течащи води, предимно по блата и езера и много рядко край големи, богати на риба рибарници. Основно изискване към местообитанието е наличие на значителни хранителни ресурси (предимно риба) в съчетание с подходящи места за гнездене (стари дървета в заливни гори, стълбове на далекопроводи и др.). При търсене на храна се отдалечава до 10–20 km. (Симеонов и др., 1990, Големански (гл. ред) (2015). Подходящи местообитания вероятно са 3150 и 3260 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др. 2009).

Хранене

Стенофаг. Храни се с риба (99% от хранителния спектър) с тегло 150–300 гр. И дължина около 25–35 cm. При мътна вода не може да си набавя храна и лови жаби, мишевидни гризачи, зайци, земноводни, други птици и малки влечуги (Симеонов и др. 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснато разпространение покрай язовири и рибарници, главно в Тракийската низина, Източните Родопи, Западна и Източна Стара планина. Отделни находища с по-ниска степен на достоверност и по Дунавското крайбрежие (между о. Белене и ез. Сребърна) и долините на реките Струма и Места (Янков (ред), 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в СПЕС 3. Включен е в Червената книга на България със статус- критично застрашен CR. Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 0 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) намаляваща. Посочени са следните заплахи и влияния: A07, A09, B02, D02, F03, G01, H01, A08.

Мигриращата национална популация е оценена на 100 – 150 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е флукуираща. Посочени са следните заплахи и влияния: D02, F03, F26. Видът се опазва в 61 зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 1 от тях е с оценка „D“ за численост и плътност на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е мигриращ. Мигриращата популация е **неизвестна**, поради липса на данни (Quality „DD“), но се среща в зоната (Category: very rare - V), (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Няма данни за наблюдения на вида в зоната. Според Костадинова и Граматиков (2007) видът не присъства в зоната.

Теренното проучване през 2022 г. не установи птици от вида в зоната. Няма данни за наблюдения на вида и в ИАОС и БДЗП.

По данни от <https://ebird.org/> за 2021 и 2022 г., видът не е наблюдаван в зоната.

По данни от <https://observation.org> за 2021 и 2022 г., видът не е наблюдаван в зоната.

Липсват публикувани данни за концентрацията на вида в зоната, поради което се налага поставянето на междинна цел до 2027 г. да се проведе мониторинг, който да изясни тази численост.

От посочените заплахи в Докладването по чл. 12 валидни за мигриращата популация на вида в зоната са „Промяна на съществуващото земеползване на терени представляващи естествени или полуестествени местообитания вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (строителство на фотоволтаични паркове) – F03.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на мигриращата популацията	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ за концентрацията на вида по време на миграция в зоната не е посочена численост. Няма информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2027 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителните местообитания	ha	Неизвестна	В ЗЗ са много малко или напълно липсват подходящи трофични местообитания за вида в зоната. Това са открити водни площи, където орела рибар може да ловува риба.	Междинна цел до 2027 г.: изясняване размерът на подходящите местообитания в ЗЗ.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Липсва достатъчно информация, за да бъдат предложени промени в СФ за вида. Следва да бъде обмислено и понижаване в категория „D“ за численост и плътност на популацията, поради липсата на наблюдения и подходящи местообитания за вида в ЗЗ.

Специфични цели за A096 *Falco tinnunculus* (черношипа ветрушка)

1. Код и наименование на вида

A096 *Falco tinnunculus* (черношипа ветрушка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 30-35 cm, размах на крилата: 72-78 cm. Мъжкият е със сиво-сини глава и опашка (на върха с широка черна ивица) и червено-кафяв гръб, изпъстрен с черни щрихи, по които се отличава от мъжката степна ветрушка; отдолу е светлокафяв с редки черни щрихи. Женската отгоре е кафява с черни щрихи, отдолу – кремава с черни щрихи по гърдите и подкрилията; маховите пера са изцяло сиви; има добре очертани бакенбарди. Младите наподобяват женските, но са по-светли с размити петна по тялото. При всички възрасти и полове опашката е дълга с черна ивица накрая, а ноктите – черни. (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Прелетен и постоянен. Пролетният прелет е през март, есенният – септември-октомври. През размножителния период е повсеместно разпространен вид в равнини и планини до най-високите алпийски терени. През зимата се среща рядко в равнини и планински склонове до около 1000 м.н.в. (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Скалисти и карстови терени, проломи, дефилета, ждрела, долини на реки с отвесни пещъчливи, лъсови брегове и оврази, лесостепни, крайнини на разредени гори, полета с единични стари дървета и оазисни гори (Симеонов и др., 1990).

Хранене

Хранят се предимно с дребни бозайници, включително полевки (*Arvicolinae*) и мишки (напр. *Apodemus sylvaticus*). Понякога се хранят със земноводни, влечуги и други птици. Ловуват, като се издигат на 10 до 20 м над земята и бързо се гмуркат върху плячката си. Те могат също да се наблюдават да ловят на земята дребни бозайници и насекоми, ходейки. В някои райони са ключови хищници за малки, тревопасни бозайници, включително полевки и мишки, и помагат за контролиране на популациите на гризачи и други дребни бозайници (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Повсеместно разпространен в по-голямата част от страната както в равнините, така и в планините, където достига до алпийските им части. Отсъства или е рядък в гористите райони, особено в планините (Янков, (ред), 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Включен в SPEC 3. Не е включен в Червената книга на Р България. Според IUCN – LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2020) и за света (2021).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005-2018 г.) видът се опазва като гнездящ с популация между 4400 и 9600 двойки. Краткосрочната (2000-2018) е стабилна,

а дългосрочната тенденция в развитието на популацията (1980-2018 г.) е увеличаваща се. Не са посочени заплахи и влияния.

Според Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) националната зимуваща популация на вида се оценява на 10000-15000 инд. Краткосрочната (2007-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) тенденции са стабилни. Посочени са следните заплахи и влияния: А02.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2001-2018 г.) видът се опазва и като мигриращ с популация между 800 и 1000 индивида. Не са посочени тенденции в развитието на популацията. Посочени са следните заплахи и влияния: А02, А04, F03, D06. Видът се среща в 93 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 8 от тях оценката на вида е „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ и преминаващ. **Гнездящата** популация се оценява на **24 двойки**, което представлява **0,3-0,5% от националната гнездяща популация** (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

Мигриращата популация не е оценявана (категория Р). За размер и плътност на популацията – оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

По данни от ИАОС за 2020 г. в границите на 33 „Централен Балкан буфер“ са отчетени 18 черношипи ветрушки, от които една двойка в гнездови хабитат и една – на гнездо.

За периода 2018-2022 г. в SmartBirds видът е регистриран в зоната през септември 2018 г. – 1 инд.; август 2020 г. – 1 инд.; август-септември 2021 г. – 5 инд.; май 2022 г. – 1 инд., юни 2022 г. – 2 инд.; юли 2022 г. – 2 инд.; август 2022 г. – 1 инд.

По данни от eBird видът е наблюдаван в зоната на 24.05.2016 г. – 1 инд., 02.07.2017 г. – 1 инд., 24.07.2020 г., 05.06.2021 г. – 1 инд., 03.07.2021 г. – 1 инд., 24.07.2021 г. – 4 инд., 30.07.2022 г. – 1 инд., 06.08.2022 г. – 4 инд. в района на проход Беклемето; 04.07.2017 г. – 1 инд. в местност Узана; 11.04.2016 г. – 1 инд., 11.05.2018 г. – 6 инд., 17.11.2018 г. – 1 инд., 03.04.2019 г. – 3 инд., 11.09.2019 г. – 2 инд., 13.09.2019 г. – 6 инд., 06.08.2020 г. – 1 инд., 03.05.2021 г. – 1 инд. в района на вр. Шипка; 24.07.2021 г. над гр. Клисера.

В Observation.org видът е регистриран на 09.09.2022 г. – 1 инд. в района на вр. Шипка; 16.08.2021 г. – 1 инд. в района на вр. Бузлуджа; 14.04.2019 г. – 2 женски инд. и 1 мъжки инд., 13.05.2017 г. – 1 женски инд., 08.02.2020 г. – 1 инд. в района на с. Шейново; 09.08.2017 г. – 3 инд. в района на местност Узана; 22.06.2021 г. – 1 инд. в района на резерват „Лешница“.

Резултати от проведен мониторинг на хищни птици за периода 2010-2012 г. показват 1 гнездяща двойка черношипи ветрушки в 33 „Централен Балкан буфер“ (Матеева и др., 2013).

По време на теренните проучвания в защитената зона през 2022 г. видът беше установен на 06.04.2022 г. – 1 инд. в района на с. Крън; 18.04.2022 г. – 1 инд. в района на с. Христо Даново; 20.04.2022 г. – 5 инд., 24.06.2022 г. – 1 двойка между с. Ясеново и с. Шейново; 24.06.2022 г. – 1 инд. в района на с. Скобелево; 21.10.2022 г. – 1 двойка в района на с. Христо Даново.

Основните заплахи за черношипата ветрушка в 33 „Централен Балкан буфер“ са провеждането на горско-стопанските дейности и практики, най-вече по време на размножителния сезон, безпокойството, както и химизацията в селското стопанство.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 24	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) са посочени 24 двойки.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 24 двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ за концентрацията на вида не е посочена стойност. Няма друга актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел до 2027 г.: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация.
Местообитание на вида: Площ на подходящо гнездово местообитание	ha	Най-малко 34000 ha	Включва % местообитания N16 и N23 от СФ.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона в размер на най-малко 34000 ha.
Местообитание на вида: Площ на местообитанието за търсене на храна	ha	Най-малко 18000 ha	Включва % хабитати N08, N15, N25. Ще зависи и от концентрацията на плячка в зоната (дребни бозайници през есента и насекоми и влечуги през пролетта).	Поддържане на подходящи местообитания в размер най-малко 18000 ha.
Местообитание на вида: Качество на подходящите хранителни местообитания на вида в зоната – начин на управление на пасища и ливади	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, част от хранителното местообитание на вида.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			(ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (0,3-1 ЖЕ/ha), както и редовна коситба на ливадите, с по-малко използване на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона
Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A099 *Falco subbuteo* (сокол орко)

1. Код и наименование на вида

A099 *Falco subbuteo* (сокол орко)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 30-35 cm, размах на крилата: 85-90 cm. При възрастните главата и тялото отгоре са синьосиви, а гърлото и главата отстрани са бели с добре забележими раздвоени бакенбарди; гърдите и коремът са светлокремави с добре изразени и многобройни черни стреловидни петна; подопашката при мъжките е ярко червена, а при женските – охриста. При младите окраската е по-светла с белезникави ръбове на перата. Лети с голяма скорост и акробатични изпълнения при преследване на плячката. Макар и трудно, може да се отличи от младата вечерна ветрушка по окраската, по-дългите крила и по-късата опашка, която отгоре е без препаски (Симеонов и др., 1990; Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен. Пролетният прелет започва в началото на април и продължава до средата на май. Есенният прелет е от последната десетдневка на август до края на октомври. Най-интензивен е есенният прелет през септември, мигрира на широк фронт поединично или на малки ята (Симеонов и др. 1990, Мичев и др., 2012, Големански (гл. ред) (2015).

Характерно местообитание

Обитава редки, просветливи широколистни листопадни гори, смесени и иглолистни гори с поляни и с ниска растителност. Малки оазисни гори и крайречни дървета алувиални и много влажни гори и храсталаци, също в ивици дървета, храсти и мозайки от тях, често покрай реки течащи води, в близост до пасища, ливади, обработваеми площи и други открити пространства. Обитава райони с надморска

височина 0-2000 м н.в. (Янков (ред), 2007; Големански (гл. ред) (2015)). Ловува предимно птици и насекоми в широк кръг от местообитания, обикновено под 400 м до 1100 м, понякога над 1700-1900 м. Основните местообитания включват интензивно или екстензивно управлявани земеделски земи, блата, реки, езера, тръстикови масиви, крайбрежни лагуни, блатни долини (BWPi, 2006).

Хранене

Храната си лови предимно във въздуха. Хранителният спектър се състои от насекоми и дребни птици, по-рядко с прилепи, малки наземни бозайници и влечуги (Симеонов и др., 1990; Големански (гл. ред) (2015)).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпръснато на територията на цялата страна, както в равнини, така и високо в планините. Разпространението по-плътно по поречията на повечето по-големи реки, както и по цялото Северно Черноморско крайбрежие (включително Добруджа), в Източни Родопи, хълмистите райони около р. Тунджа, северната част на Дунавската равнина, Източна Стара планина и др. (Янков (ред), 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Не е включен в СПЕС. Включен е в Червената книга на Р България (2015) със статус „уязвим“ (VU). Според IUCN – LC (Least Concern) за територията на континентална Европа (2020) и за света (2021).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 600-1100 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (1980-2018 г.) популационна тенденция е увеличаваща се. За гнездящата популация не са посочени заплахи и влияния.

Според Докладването по чл. 12 от 2019 г. (периода 2001-2018 г.) националната мигрираща популация на вида се оценява на 900-1000 инд. Тенденцията в популацията в рамките на Натура 2000 е флукуираща. Псочени са следните заплахи за вида – преминаване от един вид земеделско ползване към друг вид земеделско ползване (с изключение на отводняване и изгаряне) (A02); промяна на съществуващото земеползване на терени, представляващи естествени или полуестествени местообитания, вследствие на отреждането им за търговски или промишлени цели (с изключение на отводняване и изменение на състоянието на брегови линии, устия или крайбрежия) (F03).

Видът се среща в 80 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като в 2 от тях оценката на вида е „D“.

4. Състояние на ниво защитена зона

Според СФ на зоната, видът е гнездящ и преминаващ. **Гнездящата** популация се оценява на **1 двойка**, което е **0,1-0,2 % от националната гнездяща** популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима.

Мигриращата популация не е оценявана (категория Р). За размер и плътност на популацията – оценка „С“. Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима.

5. Анализ на наличната информация

По данни от ИАОС през 2020 г. в границите на 33 „Централен Балкан буфер“ са отчетени 2 сокола орко на 14.04.2020 г. и 15.05.2020 г. в подходящо гнездово местообитание.

За периода 2018-2022 г. в SmartBirds видът не е бил регистриран в зоната.

По данни от eBird видът е наблюдаван в зоната на 15.04.2016 г. – 1 инд., 11.05.2018 г. – 1 инд., 12.09.2019 г. – 1 инд., 13.09.2019 г. – 1 инд., 14.09.2019 г. – 1 инд. в района на вр. Шипка.

В Observation.org видът е регистриран на 27.06.2014 г. – 1 инд. в района на с. Ясеново; 25.09.2011 г. – 1 инд. в района на резерват „Еленова гора“.

По време на теренните проучвания през 2022 г. в защитената зона видът беше установен на 19.04.2022 г. – 1 инд. в района на с. Васил Левски; 20.04.2022 г. – 2 инд. между с. Шейново и с. Ясеново; 20.04.2022 г. – 1 инд. в района на с. Горно Сахране; 21.10.2022 г. – 1 инд. в района на с. Христо Даново.

Основните заплахи за сокола орко са безпокойството, провеждането на горско-стопанските дейности и практики, най-вече по време на размножителния сезон, както и химизацията в селското стопанство.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 1	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) е посочена 1 двойка.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 1.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ за концентрацията на вида не е посочена стойност. Няма друга актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация до 2027 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 66000 ha	Включва % на местообитания от СФ: N16-широколистни гори, N17-иглолистни гори, N19-смесени гори и N08, N23, N25, където може да има подходящи биотопни дървета за гнездене на вида.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания на вида в защитената зона, в размер на най-малко 66000 ha.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 19000 ha	Включва площта на местообитания N08, N15 и N23, N25 – открити пространства, обработваеми площи. Пригодността на местообитанието ще зависи от концентрацията на плячка, като едри насекоми и дребни птици.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 19000 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Наличие на едроразмерни/ биотопни дървета, в групи	Брой дървета на ha, в група	Най-малко 5 броя на ha, в група	Целевата стойност на показателя е съобразена с посочената в Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обновена от 29.09.2020 г.	Поддържане на най-малко 5 броя едроразмерни/ биотопни дървета на 1 ha, в група.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Към момента не могат да бъдат предложени промени в СФ за вида.

Специфични цели за A103 *Falco peregrinus* (сокол скитник)

1. Код и наименование на вида

A103 *Falco peregrinus* (сокол скитник)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 40-45 cm, размах на крилата: 102-110 cm. Възрастните отгоре са сиво-черни с черни препаски на опашката; бакенбардите са широки и черни – при подвид *peregrinus* преливат в белезникавите бузи, а при подвид *brookei* са контрастно очертани; гърлото е бяло, гушата – кремава, а останалата долна част на тялото – ръждивокафява с многобройни черни препаски. При женските възрастни птици горната страна на тялото е по-тъмно кафява, а долната силно напетнена. При младите оперението отгоре и бакенбардите са кафяви, а опашката е с кремави препаски; отдолу е кремаво с едри тъмнокафяви петна, които образуват надлъжни ивици (Симеонов и др., 1990, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид. Гнездящите във височинната зона птици (над 1000 м.н.в.) извършват вертикални миграции. Сравнително често срещан вид през зимата в южните части на страната, особено в градовете, където се хранят с диви гълъби *Columba livia domestica*. Извън размножителния сезон може да бъде наблюдаван навсякъде в страната, вкл. на места със значителни концентрации на птици (влажни зони, населени места, мелници за зърно, силози за зърно и др.). Мигриращите птици напускат местата си на размножаване между август и ноември и се връщат между март и май (Симеонов и др. 1990). Повечето птици мигрират поединично или по двойки (Големански (гл. ред) (2015).

Характерно местообитание

Скалисти терени, проломи, дефилета в близост до открити пространства с групи дървета и малки горички. Рядко в алпийските зони на планините над горната граница на гората. Гнезди по скални корнизи, ниши, площадки на отвесни скали и пещери без материал за гнездене. Използва и стари гнезда на гарвани, скални орли, белоопашати мишелови и др. Рядко гнезди по високи постройки, в населени места или в близост до тях. През есента и зимата по-често навлиза в селища при ловуване (Симеонов и др., 1990; Големански (гл. ред) (2015). Дори в райони, където гнездата са най-многобройни, двойките са обикновено на разстояние повече от 1 km, а често и много по-далеч.

По отношение изискванията на вида към гнездовите местобитания в Стара планина е установена умерено висока степен на толерантност към човешкото присъствие (Djorgova et al. 2021a). Гнездовите територии на вида се характеризират с висока степен на хетерогенност и комплексни топографски характеристики (Djorgova et al. 2021b).

Хранене

Храни се основно с птици, които съставляват 70-90% от диетата му, а останалото се допълва от дребни бозайници като прилепи и гризачи, влечуги, насекоми и риби. Ловува различни видове птици като: гълъби (*Columba sp.*), скален гълъб (*Columba livia*), гривяк (*Columba palumbus*), вранови (*Corvus sp.*), обикновен скорец (*Sturnus vulgaris*), кос (*Turdus merula*), полска чучулига (*Alauda arvensis*), сойка (*Garrulus glandarius*), сврака (*Pica pica*), дроздови (*Turdus sp.*), патицови, яребица (*Perdix perdix*), чавка (*Corvus monedula*) (Ragyov et al., 2008).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати гнездовища, по-групирани в съседни квадрати в планинските и полупланинските райони – главно в Стара планина, Предбалкана, Рила, Пирин, Западни и Източни Родопи, Западните погранични планини и планините в Краище, на Витоша, но по плата и в Дунавската равнина. Разпространението му е свързано с разположени на оживени миграционни пътища скалисти проломи и други скални терени с голяма денивелация и в близост до открити пространства. В планините рядко над горната граница на гората. (Янков, (ред), 2007).

Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците и Приложение 2 и 3 на ЗБР. Не е включен в СПЕС. Включен е в Червената книга на Р България (2015) със статус „застрашен вид“ (EN). Според IUCN – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа (2020) и за света (2021).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 120-190 двойки. Краткосрочната (2001-2018 г.) е стабилна, а дългосрочна (1980-2018 г.) е увеличаваща се. За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: F03, G01, D06.

Според Докладването по чл. 12 от 2019 г. националната мигрираща популация на вида се оценява на 200-400 инд. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е неизвестна. Посочени са следните заплахи и въздействия: A02, D06.

Видът се среща в 70 зони от мрежата Натура 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ и преминаващ. Гнездящата популация се оценява на **5 двойки**, което представлява **2,6-4,2%** от националната гнездяща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

Мигриращата популация не е оценявана (категория P). За размер и плътност на популацията – оценка „B“. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

По данни от ИАОС за 2020 г. в границите на ЗЗ „Централен Балкан буфер“ на 05.07.2020 г. е наблюдаван един сокол скитник в подходящо гнездово местообитание; на 13.04.2020 г. – натечи от сокол скитник по скали, но е възможно територията да е била незаета в момента.

През септември 2021 г. в SmartBirds са регистрирани 6 инд. и едно гнездо в зоната. По данни от eBird видът е наблюдаван на 04.07.2017 г. – 1 инд. в местност Узана.

В Observation.org видът е регистриран на 13.05.2017 г. – 1 инд. в района на с. Крън.

По време на теренните проучвания през 2022 г. видът беше установен на 06.04.2022 г. – 2 инд. в пасища в района на с. Крън и долината на р. Деразла.

Основните заплахи за сокола скитник в ЗЗ „Централен Балкан буфер“ са браконьерство (взимане на малки птици и яйца от гнездата, отстрел и улов на възрастните), интензивен дърводобив, безпокойство по време на гнездене (скално катерене, парапланеризъм и офроуд трафик).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 5	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) са посочени 5 двойки.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 5 двойки.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Неизвестна	В СФ за концентрацията на вида не е посочена стойност. Няма друга актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Междинна цел до 2027 г.: Да се извърши целенасочен мониторинг за установяване на размера на мигриращата популация.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Неизвестна	Видът гнезди в скални ниши или площадки по високи и недостъпни скали. Такива местообитания са налични в зоната, но в ограничено количество.	Междинна цел до 2027 г.: Да се извърши картиране и описание на всички открити вертикални скални масиви в зоната за гнездене на сокола скитник.
Местообитание на вида: Площ на местообитанията за търсене на храна	ha	Най-малко 14000 ha	Изчислена въз основа на процентното участие на използваните характерни местообитания N08, N23 и N25. Другите обработваеми земи са субоптимални и не са включени в площта.	Поддържане на местообитанията за търсене на храна в размер на най-малко 14000 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Към момента не могат да бъдат предложени промени в СФ за вида.

Специфични цели за A511 *Falco cherrug* (ловен сокол)

1. Код и наименование на вида

A511 *Falco cherrug* (ловен сокол)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 47-55 cm. Размах на крилата: 105-129 cm. Най-едрият сокол в България. Горната част на тялото и крилете са кафяви, гърдите и коремът са светли с тъмни напетнявания, „гащите“ са тъмни. Подкрилията са с по-светла предна част и по-тъмна задна, контрастираща с по-светлите махови пера. Главата е светла с ясно изразена по-светла вежда и тънък тъмен „мустак“. Младите са с по-тъмно оперение и по-силно напетнени отдолу (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

В България ловният сокол е гнездящо-прелетен, постоянен и преминаващ вид (Симеонов и др., 1990). У нас зимуват индивиди от по-северни европейски страни. Есенната миграция е най-ясно изразена през септември.

Характерно местообитание

През размножителния период ловният сокол обитава обширни открити територии в хълмисти, нископланински и равнинни местообитания с наличие на скали, но също долини, проломи, ждрела. Ловните територии са открити пространства, влажни зони, нискоствъблени гори, храсталаци по открити места с нисък тревостой и наличие на достатъчен брой дребни гризачи (особено полевки (*Microtus spp.*) и лалугери (*Spermophilus citellus*)) или птици (обикновено с големина от скорец (*Sturnus vulgaris*) до яребица (*Perdix perdix*)). През зимата соколите се срещат в места с висока концентрация на различни видове птици, използвани за храна – крайбрежия и други влажни зони, населени места, складове и силози за зърно, където ловуват на полудиви гълъби (*Columba livia f. Domestica*) (Янков и др., 2013). Гнезди в скални ниши и в стари гнезда на други птици на дървета. Снася 3-6 яйца, като има едно поколение годишно в периода март-юли. Някои от предпочитаните местообитания са 91E0, 91F0, 6110, 8120 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

В България хранителният спектър на ловния сокол е слабо проучен и данните се базират предимно на отделни наблюдения. Съществуват сезонни, локални и индивидуални различия относно най-често използваната храна, освен това видът има способността бързо да се адаптира към най-изобилната и лесно достъпна храна в даден момент (Янков и др., 2013). Проучвания в края на XX век показват, че лалугерът (*Spermophilus citellus*) съставлява около 90% от храната на ловния сокол в България (Симеонов и др., 1990). Освен с лалугери, видът се храни и с различни видове мишки и полевки, както и с някои по-дребни видове птици (Янков и др., 2013).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С разпръснати и изолирани находища предимно в скалистите части на Стара планина, планините на Западна България, Родопите, Сакар и Странджа. Наблюдаван е през гнездовия сезон и в някои равнинни или хълмисти райони и в по-високи части на планините (Янков, (ред), 2007).

Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците, както и в Приложения 2 и 3 на ЗБР. Природозащитният статус на ловния сокол според IUCN е EN (Endangered) за територията на континентална Европа (2020) и за света (2021). Видът е включен в SPEC 1. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория „критично застрашен“.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 0-10 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000-2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (за периода 1980 -2018 г.) – също намаляваща. Краткосрочната тенденция на популацията в рамките на Натура 2000 е неизвестна.

Зимуващата популация (за периода 2013-2018 г.) е оценена на 5-10 индивида. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2007-2018 г.) е неизвестна, а дългосрочната (за периода 1980-2018 г.) – също неизвестна.

Мигриращата национална популация (за периода 2013-2018 г.) е оценена на 50-80 индивида.

За гнездящата, мигриращата и зимуващата популация са посочени следните заплахи и влияния: A04, G05, F03, A02 и D06.

Видът се среща в 74 зони от мрежата Натура 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната ловният сокол е гнездящ и мигриращ вид. Гнездящата популация на вида се оценява на **1 двойка**, което представлява **10% от националната гнездяща популация** (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

Мигриращата популация на ловния сокол се оценява на **3 индивида**, което е **3,8-6% от националната мигрираща популация** (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Ловният сокол е изключително рядък вид в страната. Съгласно Червената книга на Р България последното регистрирано гнездене е от 1997 г. През периода 2000-2005 г. има сведения за повече от 130 наблюдения на ловни соколи през гнездовия период в различни части на страната. Най-многобройни са данните от Централна (28 сведения) и Източна Стара планина (27 сведения). Специално проучване на вида, започнато през 2006 г. показва наличието в страната към 2010 г. на до 9 двойки, като се допуска размножаването на 1-2 двойки, но без да има преки данни за нито едно заето гнездо (Янков и др., 2013).

През 2018 г. е открито заето гнездо от вида в Южна България. Двете птици, формиращи двойката, са били излюпени в Спасителния център за диви животни на „Зелени Балкани“ през 2015 г. и освободени в дивата природа в рамките на проект „Завръщане на ловния сокол в България“.

Проектът „Осигуряване на възстановяването на застрашения ловен сокол в България и Южна Румъния“ е посветен на възстановяването и опазването на вида в 28 защитени зони по Натура 2000. Информацията, събрана в периода между 2007 и 2011 г.

обозначава възможността за гнездене на две двойки ловни соколи в 33 „Централен Балкан буфер“ по южните склонове на планината. Освен през гнездовия сезон, областта е важна за ловните соколи и по време на миграция, което се доказва от целевите проучвания, проведени през 2008-2013 г.

През страната преминават редовно мигриращи ловни соколи както при есенната, така и при пролетната миграция. В повечето случаи това са вероятно индивиди от по-северни части на ареала – Украйна, Молдова, Унгария. През 2008 и 2009 г. снабден със сателитен предавател унгарски ловен сокол преминава над Западна България както на отиване към мястото си на зимуване в Гърция, така и на връщане оттам (Янков и др., 2013).

По данни от ИАОС за 2020 г. в границите на защитената зона е регистриран един възрастен ловен сокол в подходящо гнездово местообитание на 03.06.2020 г.

За периода 2018-2022 г. в SmartBirds видът не е регистриран в зоната.

По време на теренните проучвания в защитената зона през 2022 г. видът не беше установен.

Основните заплахи за ловния сокол в 33 „Централен Балкан буфер“ са намаляване на числеността на лалугера, браконьерство (взимане на малки птици и яйца от гнездата, отстрел и улов на възрастните), интензивен дърводобив, безпокойство (скално катерене, парапланеризъм и офроуд трафик).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездящата популация	Брой двойки	Най-малко 1	В настоящия СФ (актуализиран през 2015 г.) е посочена 1 двойка.	Поддържане на популацията в зоната в размер от най-малко 1 двойка.
Популация: Размер на мигриращата популация	Брой индивиди	Най-малко 3 инд.	В СФ за концентрацията на мигриращата популация на вида е посочена минимална и максимална стойност 3-3 инд. Няма друга актуална информация за количеството на птиците и районите с концентрация на вида в зоната по време на миграция.	Поддържане на мигрираща популация в размер на най-малко 3 инд.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания	ha	Най-мако 33000 ha	Включва % на местообитание N16 – широколистни гори от СФ, както и скали и скални стени, които са с неизвестен процент покритие в зоната. Да се извърши картиране и описание на всички	Поддържане на подходящото гнездово местообитание за вида в размер най-малко 33850,1 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			открити вертикални скални масиви в зоната за гнездене на ловния сокол.	
Местообитание на вида: Площ на местообитанията за търсене на храна	ha	Най-малко 19000 ha	Площта е определена на база % местообитания N08, N15, N23, N25 от СФ.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко 19000 ha.
Местообитания на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната	% екстензивно управлявани пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида	100% от пасищата и ливадите, част от хранителното местообитание на вида се управляват екстензивно	Видът предпочита да се храни в отворени местообитания - пасища, ливади, местообитания с редки храсти, територии със смесено земеползване, в което съществена част от земите се управляват като пасища и ливади. За да се поддържат тревните местообитания (ливади и пасища) във вид подходящ за търсене на храна от вида е необходима паша на домашни животни (1 ЖЕ/ha) в пасищата, както и редовна коситба в ливадите. По-малко употреба на торове и други химикали, които биха довели до изчезване на плячката на вида.	Подобряване на състоянието на хранителното местообитание на вида до постигане на 100% екстензивно управление на пасища и ливади, като част от хранителното местообитание на вида.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за опазването на гнездящата и концентриращата се по време на миграция популация на ловния сокол в защитената зона, е необходима актуализация на СФ:

- Промяна в оценката за гнездящата популация от „А“ на „В“, поради по-ниския процент (>15%) от националната гнездяща популация, която зоната може да поддържа;

- Промяна в оценката за мигриращата популация от „А“ на „В“, поради по-ниския процент (>15%) от националната мигрираща популация, която зоната може да поддържа.
-

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A511	<i>Falco cherrug</i>			c	3	3	i		G	B	A	C	A
B	A511	<i>Falco cherrug</i>			r	1	1	p		G	B	A	C	A

Специфични цели за A104 *Bonasa bonasia* (лещарка)

1. Код и наименование на вида

A104 *Bonasa bonasia* (лещарка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 35-37 cm. Размах на крилата: 48-54 cm. Мъжките и женските се отличават слабо по оцветяване на оперението. Мъжкият отгоре е сиво-кафяв, а отдолу – беззникав с едри кафяви петна, главата е с качулка и червени вежди, гърлото е черно. Женската е ръждивокафява, качулката е слабо изразена, а гърлото е светло. Младите наподобяват женските, но гърбът е по-ръждив (Симеонов и др., 1990, Мичев и др., 2012).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид за страната. Среща се в планините Рила, Пирин, Западни Родопи, Стара планина, Витоша, Осоговска планина, Беласица и Средна гора. Неравномерно разпределен на заетата територия, мозаечно до горната граница на гората. По време на размножителният сезон е привързан към районите, които обитава. Брачните двойки се образуват както през есента, така и напролет. Токуването е през март-април. Извън размножителния сезон извършва незначителни миграции, свързани с наличието на храна (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Сибирски вид. На север в Европа ареалът достига до 69° с.ш., а на юг до Балканския полуостров. В средни географски ширини лещарката се среща главно в низини. В България се среща в смесени иглолистни и широколистни гори до горната граница на гората с подлес, сечища и поляни. Предпочита стари гори от смърч, ела, бреза. Населява богати на храна горски участъци в близост до водни източници.

Видът е моногамен и териториален. Обособяването на територията става през есента, след това се образуват двойки. Плътноста на мъжките и размерът на териториите са силно променливи – в Централна Европа до 5 двойки на km², в Северна и Източна Европа плътността достига до 19–22 птици на km². Есенните територии на мъжките са около 2 ha. Гнездото на лещарката представлява малка ямичка, изровена под някой храст, дърво, в мъх или в гнила дървесина и е постлано с треви, листа, а понякога и с малки пръчици. В него женската снася 6-15 жълто-кафяви яйца, които мъти около 3 седмици (Симеонов и др., 1990, Cramp, Simmons 2004).

Подходящи местообитания са 91BA, 91CA, 9410, 9130, 9150, 9270 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Напролет се храни с ресите на дърветата, а през лятото с дребни горски плодове (малина, къпина, боровинка, ягода, грозде, калина, офика), семена, пъпки, клонки и листа (бреза, елша, леска, ива), насекоми, ларви, червеи. Кълве редовно гастролити (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение, предимно в ниските и средно високите части на Стара планина (от Чупрене до Котленска планина), Рила, Пирин, Западните Родопи (на изток до към с. Женда, Кърджалийско), Витоша, Осоговска планина, Беласица, Славянка. Неравномерно разпределен на заетата територия, мозаечно до горната граница на гората (Янков (ред), 2007).

Защитен вид в страната (ЗБР, Приложение 2 и 3), включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN (BirdLife International, 2016) видът е слабо засегнат – LC (Least Concern), за територията на континентална Европа и света. Не е включен в SPEC. Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория с недостатъчно данни (DD).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 3000-5000 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е намаляваща.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: B02.

Видът се среща в 20 зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е **постоянен**. Гнездовата популация е оценена на 71 мъжки – 1.4-2.4% от националната популация, но е рядък и с ниска численост (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В рамките на ОВМ „Централен Балкан“, което включва териториите на сегашния национален парк, ПП „Българка“ и ЗЗ „Централен Балкан буфер“ се посочва численост на вида от 180-300 двойки (Костадинова, Граматиков (ред.) 2007). Лещарката се съобщава за предпарковите територии на нац. парк „Централен Балкан“, но без конкретни данни за находища (Nankinov, Nankinov 1999). По време на теренното проучване през 2022 г. лещарката не е установена в зоната. Видът води скрит начин на живот и е нужно провеждането на целенасочено изследване за установяване големината на гнездовата популация.

Въз основа на наличната информация (публикувана и непубликувана), както и предпочитанията на вида към местообитанията смятаме за нужно посочената в СФ численост на вида в зоната към днешна дата да бъде актуализирана в размер на 71-100 двойки.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой токуващи мъжки	Най-малко 71	Нужно е допълнително проучване върху гнездовата популация на вида в зоната с цел прецизиране на числеността.	Поддържане на размерът на гнездовата популация от най-малко 71 дв.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Най-малко 24667	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФ) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание: - N16 (широколистни гори) – 33850ha в зоната, 35% подходящи - N17 (иглолистни гори) – 1440ha в зоната, 50% подходящи - N19 (смесени гори) – 17285ha в зоната, 70% подходящи Площта на гнездовото и хранителното местообитание се припокриват.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко на 24667 ha

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за настоящата гнездова численост на вида в защитената зона предлагаме актуализиране на числеността 71-100 двойки.

Species			Population in the site							Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat	D.qual	A/B/C/D			A/B/C
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A104	<i>Bonasa bonasia</i>			p	71	100	m			C	A	C	A

Специфични цели за A465 *Alectoris graeca graeca* (планински кеклик)

1. Код и наименование на вида

A465 *Alectoris graeca graeca* (планински кеклик)

2. Кратка характеристика на вида

Средно едра, кокошоподобна птица с тъмно-сив гръб, сиво-сини гърди, бледо-червеникав корем с черни райета отстриани. Има чисто бяла гуша (лигавник) с добре видима черна граница, която преминава през околото до основата на горната мандибула на червен клон. Липсва полов диморфизъм в оперението. Дължина на тялото: 33 – 36 cm.

Размах на крилата: 46 – 53 cm. Лети в права линия, не много високо над земята. По земята бяга бързо. Излита неочаквано и при преследване на ятото индивидите се пръскат из растителността, рядко се обаждат и допускат да бъдат доближени. Може да се сбърка единствено с тракийския кеклик (*Alectoris chukar*), но за разлика от него има бяла шия и черна основа на клюна. (цитат?)

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид за България, със сезонни регионални вертикални миграции. Съгласно Големански (гл. ред) (2015). това е Туркестано-средиземноморски вид, разпространен в Алпите от Франция до Австрия, Словения и Хърватска, Босна и Херцеговина, Италия (включително Сицилия), Албания, България и Гърция. Популацията в България се отнася към доминантния подвид *Alectoris graeca graeca* (Meisner, 1804) и е уникална в световен мащаб, поради наличието на зона на хибридизация с *A. chukar*. Зоната е дълга 40 km и преминава през българската част от ареала. Моногамен, наземно гнездящ вид. От края на април до юни женската снася 8–14 яйца, които мъти 24–26 дни. На 7–10тия ден малките могат да летят (Големански (гл. ред) (2015).

Характеристика на местообитанието

Привързан е към местообитанията си и не отлита далеч от тях. Добре е приспособен към скалния ландшафт. Обитава скалисти склонове с рядка храстова и тревна растителност и сипеи, обикновено между 900 и 2500 m н. в. С цел предпазване от хищниците, кекликът предпочита територии с височината на тревния слой до 20 cm. и незначително обрастване с храстова растителност (най-много 10% от територията на местообитанията). Това е важно предимно в периода на размножаване, докато младите се излюпят (март-май). Предпочита силно пресечени скалисти терени, обрасли с храстова и тревна растителност (къпини, келяв габър, хвойна, папрат и др.). Обитава и биотопите с по-висока растителност, включително и гори. Задължително условие за размножаването на птиците в даден район е наличието на близко разположени водоизточници (на около 100-200 m от гнездото) (Симеонов и др., 1990).

Хранене

През зимата предимно растителна храна, която събира сред храсти, край кошари, ферми, по пътища и в дворове, през пролетта – пъпки и зелени филизи; през лятото - семена на плевелни и културни растения, плодове, тревни стъбла, мравки, гъсеници, охлюви и други безгръбначни животни през есента - със семена и насекоми (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

У нас се среща основно във високите части на планините Рила, Пирин, Стара планина, Западни Родопи, Осогово и Беласица (над 800 m н.м.в.). Извън гнездовия сезон живее на ята, а през размножителния период – на двойки. Извършва вертикални миграции и през зимата се спуска в по-ниски участъци.

Включен в Червената книга като застрашен вид (EN) (Големански (гл. ред) (2015). Видът е включен в Приложение I и Приложение II на Директива за птиците. Според IUCN, планинският кеклик е почти застрашен (NT) с намаляваща тенденция в популацията (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC1 за България (BirdLife International, 2017)

В България планинският кеклик е обект на лов. С цел поддържане на дивеча се извършва реинтродукция на тракийски кеклици (*Alectoris chukar*) от специализирани развъдници в страната. Тази дейност в районите с дива популация от балкански кеклици вероятно предизвиква хибридизация между тези видове и води до загуба на генетичната стабилност на вида.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва като гнездящ с популация между 800 и 1500 двойки. Краткосрочната и дългосрочната популационна тенденция показват намаляване на популацията на вида. През последните 18 години краткосрочната тенденция в разпространението на вида е неизвестна, а дългосрочната – намаляваща за периода 1980-2018 г. В Натура 2000 са обхванати между 720 и 1350 двойки, а тенденцията е намаляваща. По данни на националната ловна статистика, през периода на докладване уловените екземпляри от вида са 242. Броят на уловените екземпляри рязко намалява и достига до 0-1 екземпляра през последните две години.

Анализ на натиска и заплахите на национално равнище

Като заплахи и въздействия с висока и средна значимост в Докладването по чл. 12 от 2019 г. са посочени преобразуването от един вид земеделска земя в друг, както и промени в площта на земеделските площи (A02, A04).

В Червената книга основните посочени заплахи и въздействия за вида са прекомерен отстрел, безпокойство от туризъм, строителство в планините, хибридизация с тракийския кеклик, унищожаване и промяна на местообитанията, вероятно и заразни заболявания, разпространявани чрез интродуцираните тракийски кеклици (Големански (гл. ред) (2015).

Видът се среща в 25 зони от мрежата Натура 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е постоянен, но численост на популацията не е посочена поради липса на данни (DD). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на полевите проучвания през 2022 г. видът не беше установен. Няма и публикувани данни за регистрация на вида на територията на зоната. Въпреки това, наличието на подходящи местообитания, както и на наблюдения на неголямо разстояние от границите на зоната предполагат, че видът вероятно гнезди в нея, но за установяването на числеността и разпространението му се налага да се проведат допълнителни полеви проучвания.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Неизвестна	Липсват актуални наблюдения на вида на територията на зоната както в литературни източници, така и в онлайн платформите	Провеждане на проучвания с цел установяване на числеността и разпространението на вида в зоната в периода до 2027 г.
Местообитание на вида: Площ на подходящите	ha	Неизвестен	В СФ липсва информация за % покритие на	Добавяне в СФ на информация за % покритие на площта

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
местообитания на вида			площта на предпочитаното от вида местообитание N22 - Вътрешни скали, сипеи, пясъци, постоянен сняг и лед.	на предпочитаното от вида местообитание N22 - Вътрешни скали, сипеи, пясъци, постоянен сняг и лед. Недопускане на намаляване на площта на местообитание N22

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Необходимо е да се добави % покритие на площта на местообитание N22 - Вътрешни скали, сипеи, пясъци, постоянен сняг и лед.

Специфични цели за A122 *Crex crex* (ливаден дърдавец)

1. Код и наименование на вида

A122 *Crex crex* (ливаден дърдавец)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 27–30 см., размах на крилата: 46–53 см. Оперението е жълто-кафяво с черни петна. Синьо-сива ивица над окото, продължаваща отстрани на шията. Гушата и гърдите синьо-сиви, по слабните ръждиво-кафяви напречни препаски. Маховите пера кафяви, надкрилията ръждиви. Двата пола се различават слабо в брачно оперение, като женските са с по-тъсна надочна ивица. В зимно оперение възрастните с по-неясна надочна ивица и тъмно ръждиво-кафяво оперение. Младите трудно могат да се различат от възрастните. Малките покрити с черен пух. Води скрит начин на живот, като рядко излита. През размножителния период, предимно нощем, многократно издава характерен звук наподобяващ „крекс-крекс“ (Симеонов и др. 1990).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящо-прелетен и преминаващ вид за страната. По изключение зимува в България. Размножителния период е от края на април до юни. Миграцията на вида е от средата на април до средата на май, есенната от края на август до края на октомври. По време на миграция е установен по Черноморското крайбрежие и около София. Отделни екземпляри се задържат и до края на ноември. През есента миграцията е по-интензивна и то покрай Черноморското крайбрежие. Най-важното за вида място по време на миграцията е нос Калиакра, където стационарират голям брой птици. Образува смесени ята с пьдпъдъка (Симеонов и др., 1990; Големански (гл. ред) (2015).

Характеристика на местообитанието

През гнездовия период видът обитава силно овлажнени (хигрофилни) и средно овлажнени (мезофилни) високотревни ливади в низините между 500 и 1800 м н. в., като в планините достига в някои места и до 2500 м.н.в. Най-съществено значение за вида имат ливадите, доминирани от тревите ливадна метлица (*Poa pratensis*), ливадна лисича опашка (*Alopecurus pratensis*) и острици (*Carex* sp.). Гнезди предимно във влажни ливади с единични храсти и поточета или мочурища, често на склонове, тревни съобщества по влажни терени до течащи води или стоящи пресни води. Минималната височина на тревната растителност трябва да бъде 20 cm (Green et al., 1997). По-рядко в урбанизирани райони, посеви и други (едногодишни) тревни култури и пустеещи земи (Янков (ред), 2007). Гнезди на земята, поединично в ливади с висока тревна растителност. Мъжките са силно териториални. Площта на индивидуалните участъци е средно 8,9 ha (Големански (гл. ред) (2015); Симеонов и др., 1990). Видът избягва сухолюбиви и нискотревни съобщества, като в такива местообитания може да се установи само по време на миграция.

Хранене

Ливадният дърдавец се храни предимно с насекоми, също голи охлюви и дъждовни червеи. По време на миграция видът се храни и със семена на плевели и житни растения.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

В края на 19 век е относително рядък (Пазарджишко и Софийско). Към средата на миналия век е чест по влажни ливади около блатата, по-късно отново е определен като застрашен. Понастоящем има мозаечно разпространение предимно в Западна България. По-значимите находища се намират в Софийско (около 850 токуващи мъжки), Западна Стара планина и Централен Балкан – 1500, Понор планина – 120, по линията Трън-Брезник – до границата – 250. Сравнително малоброен е по Дунавското и Черноморското крайбрежие, Добруджа и Източни Родопи (Големански (гл. ред) (2015). Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на Европа и за света – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в Червената книга на България като уязвим VU. Бернска конвенция, Бонска конвенция – Приложение 2.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013–2018 г.), видът се опазва само като гнездящ с популация между 2000 и 4500 токуващи мъжки. Краткосрочната популационна тенденция (2000–2018 г.) е намаляваща, а дългосрочната (1980–2018 г.) също е намаляваща. Посочени са следните заплахи: А02, А03. В Червената книга (2015) основните посочени заплахи и въздействия са разрушаване на местообитанията – разораване на ливади, ранно косене, палежите на стърнищата, интензификация на земеделието, прекомерно използване на инсектициди, лов.

Видът се среща в 72 зони от мрежата Натура 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е гнездящ. Липсват числови данни за популацията, като видът е оценен с категория “DD” – липса на данни. Съотнесена с данните за цялата страна е оценена с категория „C“ – представлява по-малко от 2% от националната популация. Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

В миналото видът е съобщен за района на Розовата долина (Дончев, 1977). Ливадният дърдавец се съобщава за предпарковите територии на нац. парк „Централен Балкан“, но без конкретни данни за находища (Nankinov, Nankinov, 1999). Видът има значима популация в съседния ПП „Българка“ (Shurulinkov et al., 2018). По време на мониторингови изследвания през 2020 г. видът е регистриран през април (пеещ мъжки екземпляр) в западната част на южната половина на зоната – района на с. Антон (данни, предоставени от ИАОС). През гнездовия период на 2018 и 2022 г. видът е установен в зоната в района на Шипченския проход (БДЗП, 2022). По време на теренното проучване през 2022 г. ливадният дърдавец не е установен в зоната. Нужно е провеждането на целенасочено изследване за установяване големината на гнездовата популация.

Заплахи за вида в зоната са нарушаване на оводнителния режим на влажните ливади и разораването им. Препоръчва се косене на ливадите (след 15 юли) и избягване на машинното косене от периферията към центъра.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой токуващи мъжки	Неизвестна	Размерът на гнездовата популация е неясен, липсват целеви проучвания в зоната.	Междинна цел до 2027 г.: Проучване за уточняване размера на гнездящата популация.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови местообитания на вида	ha	Неизвестна	Местообитанието с код N10 (влажни ливади, мезофилни ливади) липсва в СФ – по всяка вероятност заема много малка площ от зоната.	Поддържане на площта на всички подходящи гнездови местообитания на вида в зоната.
Местообитание на вида: Качество на подходящите местообитания на вида в зоната по време на гнездовия период	Височина на тревостоя	Най-малко 20 cm	Ливадният дърдавец гнезди в сенокосни ливади и пасища. Периодът на гнездене продължава до юни. Това налага коситбата да се извършва след приключването на гнездовия период (след 15 юли).	Поддържане на местообитанието чрез редовна паша и косене, съобразено с гнездовата биология на ливадния дърдавец.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Към момента не са възможни промени в СФ за вида поради липса на информация.

Специфични цели за A215 *Bubo bubo* (бухал)

1. Код и наименование на вида

A215 *Bubo bubo* (бухал)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 65-70 см. Размах на крилата: 170-180 см. Има малки възрастови различия. Възрастните отгоре са ръждивокафяви с черни и сиви пъстрини; ушите са големи, черни с ръждивокафяви шарки; подбрадието и гърлото са бели, а останалата долна част на тялото е ръждивокафява с черни надлъжни ивици, които към корема образуват вълнообразни препаски. Младите са с по-светло и рехаво оперение (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид. Среща се поединично или на двойки. Гнездовият сезон е от февруари до август.

Характерно местообитание

Обитава слабо посещавани от човека труднодостъпни места, главно в скални масиви и сипеи, пещери, крайнини на гори, разредени стари гори, често в речни долини, близо до река. Гнезди в долини и други скалисти райони близо до пасища, водоеми и населени места, най-често в скали и скални стени (във вътрешността на страната), вкл. до входове на пещери, по Черноморието – и по стръмни скалисти (морски) брегове. В някои райони (Странджа) гнездата са в широколистни листопадни гори (Янков, ред., 2007). Разстоянието между гнездата на бухала е около 3,5 км, а в райони с висока плътност на популацията – Странджа, една двойка обитава средно около 128,6 км² (12860 ха) (Симеонов и Милчев, 1994). Подходящо местообитание вероятно е 8210 според Директивата за хабитатите (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Храни се предимно с дребни бозайници (лалугери, таралежи, зайци, скитащи домашни котки). Честа плячка са и птиците – домашни гълъби, гургулици, дроздове, сврачки, патици, полски яребици и др. (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението е разпръснато до петнисто в цялата страна, по-плътно в Източните Родопи, Странджа, Източна Стара планина и около Ломовете, Западна Стара планина и др. Числеността е равномерно ниска, най-висока в Югоизточна България, по Северното Черноморие, Ломовете, Искърския пролом, Източни Родопи и др. (Янков, ред., 2007).

Защитен вид по ЗБР (Приложения 2 и 3). Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN). Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 3. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), националната **гнездяща** популация се оценява на 450-550 двойки. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) популационни тенденции са стабилни. Краткосрочната тенденция на гнездящата популация в рамките на Натура 2000 е стабилна. Посочени са следните заплахи и влияния: A02; A04; A07; C03; D01; E01; F03.

В Червената книга на Р България като заплахи са посочени браконьерски отстрел, унищожаване и промяна на местообитанията, безпокойство, отравяне с жертви (мишевидни гризачи), третиран с родентициди (Големански (гл. ред) (2015).

Видът се среща в 59 зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ и присъстващ по време на миграция. Гнездящата популация се оценява на **9 двойки** (оценка, базирана на изследвания), което представлява **1.6-2.0 % от националната популация** (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

За популацията по време на миграция липсват числови данни, като видът е оценен с категория “DD” – липса на данни (все пак е посочена оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Гнездяща популация

В миналото видът е съобщен за района на Розовата долина (Дончев, 1977). Бухалът се съобщава за предпарковите територии на нац. парк „Централен Балкан“, но без конкретни данни за находища (Nankinov, Nankinov, 1999). По време на мониторингови изследвания през 2020 г. видът е регистриран през март (пеещи мъжки екземпляри и наблюдавани двойки) в западната и централната част на южната половина на зоната – района между Антон-Клисура и Тъжа (данни, предоставени от ИАОС). По време на теренното проучване през 2022 г. бухалът не е установен в зоната. Нужно е провеждането на целенасочено изследване за установяване големината на гнездовата му популация. Предвид големия брой подходящи местообитания и големината на защитената зона, настоящата оценка на числеността му в нея е по всяка вероятност е леко занижена.

Популация по време на миграция

Предвид факта, че българската популация на бухала е постоянна, предлагаме видът да **отпадне от СФ като образуващ струпвания по време на миграция.**

За гнездящата популация от посочени при докладването по чл.12 заплахи и влияния – A02 ; A04; A07; C03; D01; E01; F03.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 9	Нужно е допълнително проучване върху гнездовата популация на вида в зоната с цел прецизиране на числеността.	Поддържане на гнездовата популация в размер на най-малко 9 дв.
Местообитание на вида: Площ	ha	Неизвестна	Местообитанието клас N22 (вътрешни скали,	Междинна цел до 2027 г.: Изясняване площта с

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
на подходящо гнездово местообитание на вида			сипей, пясъци) заема малка площ от зоната (<1%), не е посочена конкретна стойност в СФ. Видът гнезди обаче и в горски масиви.	подходящите гнездови местообитания за вида в ЗЗ.
Местообитание на вида: Площ на подходящите хранителни местообитания на вида	ha	Най-малко 10803 ha	Определена като процент местообитания N08 – Равнини, шубраци; и N15 - Други обработваеми земи. Ловува в открити и полуоткрити местообитания. Поради големите територии, охранявани от вида, най-вероятно птици от периферните части на защитената зона ловуват редовно извън нейните граници.	Поддържане на открити и полуоткрити местообитания с площ от най-малко 10803 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация за статута на вида в защитената зона е необходима актуализация на СФ:

- Гнездяща популация – без промени;
- Присъствие по време на миграция – предлагаме тази категория да отпадне от СФ, понеже видът е постоянно пребиваващ.

Специфични цели за A217 *Glaucidium passerinum* (врабчова кукумявка)

1. Код и наименование на вида

A217 *Glaucidium passerinum* (врабчова кукумявка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 16-18 cm, размах на крилата: 33-37 cm. Най-дребната сова в България. Има възрастов диморфизъм. При възрастните гърбът и крилата са кафяви с малки светли петна и неясни жълтеникави препаски по плещите; главата е с белезникави петна, а тилът – с препаски; лицевият диск е неясен, сивобелезникав с кафяви пъстрини; тялото отдолу е белезникаво с кафяви петна. При младите главата, гърбът и плещите са кафяви (Симеонов и др., 1990; Симеонов, Мичев, 1991).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид в България. Гнезди в изоставени хралупи на кълвачи с диаметър 45-55 mm, също в къщички. Наблюдавани са гнезда на височина от 65 cm до 17 m над земята.

Снася 4-6 яйца, най-често от средата на април до средата на май, мъти 28-29 дни. Малките престояват в гнездото 29-32 дни. През гнездовия период денонощната активност е 18 часа, спи през нощта. Териториите на двойките в НП „Централен Балкан“ и ПП „Рилски манастир“ са по 50-150 ha, постоянни са и се маркират гласово целогодишно, най-активно през гнездовия период и есента; по 6,5 и 15 km трансекти са установени съответно 3 и 6 двойки (Симеонов и др., 1990; Големански (гл. ред) (2015).

Характерно местообитание

Обитава стари иглолистни, букови, елово-букови и крайречни гори между 1000 и 1930 m н. в. За ловуване предпочита открити места до сечища, тресавища, ливади, пътища и до вода. Изисква богат избор от подходящи хралупи за размножаване и други цели, въпреки че ношува предимно между клоните или по стволите на дърветата. През зимата може да се премести в широколистна смесена гора с малко иглолистни дървета или в близост до населени места (Cramp & Simmons, 2004). В Родопите предпочитани са стари (неповлияни от човека) гори от обикновен смърч (*Picea abies*), смесени гори от смърч и обикновен бук (*Fagus sylvatica*), смърч и бял бор (*Pinus sylvestris*), обикновен бук и обикновена ела (*Abies alba*) на надморска височина между 1417 и 1930 m. Много от местата, където се среща, са разположени в най-горните течения на реки, във водосборите, където преобладават стари смърчови гори. Често в същите райони има мочурливи ливади сред горите. Възрастта на горите е най-често между 80 и 160 години (Shurulinkov et al., 2007). Количеството паднала мъртва дървесина в гората положително повлиява избора на място за гнездене на врабчовата кукумявка (Nikolov et al., 2022).

Характерни местообитания са различни типове иглолистни гори (91CA, 91BA, 9410, 95A0, 9530), букови гори (9110, 9130, 9150, 9270) и крайречни планински гори (91E0) по Директивата за местообитанията (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

В Централна Европа храната извън гнездовия период се състои от птици (главно пойни) – около 60%, мишевидни гризачи и земеровки. Запасява се за зимата: в хралупи са намирани до 97 жертви (Големански (гл. ред) (2015). Проучване в Словакия показва, че през размножителния сезон врабчовата кукумявка ловува пойни птици (най-често от сем. *Sylviidae*, *Turdidae*, *Paridae*, *Fringillidae*) и дребни бозайници (сем. *Soricidae*, *Muridae*) с тегло до 40 гр. В гнездовия период в храната преобладават птиците над бозайниците. Извън гнездовия период делът на птиците намалява значително и тогава бозайниците стават предпочитана храна (Šotnár et al., 2015).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение, по-плътно във високите части на Рила и Централна Стара планина, с по-отдалечени гнездовища в Западни Родопи, Витоша, Славянка и Пирин (Николов и др., 2001, Големански (гл. ред) (2015). Според Янков (ред), 2007) в страната гнездят 30-120 двойки, числеността е равномерна и ниска във всички находища (по-малко от 10 дв./кв). Според Shurulinkov et al. (2007) националната популация се оценява на 240-290 гнездящи двойки. Плътноста на популацията в Западни Родопи е определена на 2,18 инд./10 km². В Рила средната плътност е 3,9 инд./10 km² (Račnovsky & Shurulinkov, 2008).

Приоритетен за опазване застрашен от изчезване вид (ЗБР, Приложения 2 и 3). Включен в Приложение I на Директивата за птиците. Включен в Червена книга на Р България (2015) в категория „застрашен“ (EN). Около 70% от популацията попада в НП „Централен Балкан“, НП „Рила“ и ПП „Рилски манастир“, вкл. мрежа от строги резервати в тях. Според IUCN е в категория Least Concern (LC) за територията на континентална Европа (2020) и за света (2016).

Съгласно докладването през 2019 г. (2005-2018 г.) видът се опазва като гнездящ с популация между 120 и 220 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) – увеличаваща се. Краткосрочната (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) тенденции в разпространението на вида са стабилни. В Натура 2000 са обхванати между 110 и 210 двойки, а тенденцията е стабилна.

При докладването по чл. 12 от 2019 г. за гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: Превръщане на едни видове гори в други, включително монокултурни (B02) и повторно залесяване с неместни или нетипични видове или интродуциране на такива видове (включително нови видове и ГМО) (B03).

Като отрицателно действащи фактори в Червена книга на Р България (2015) са посочени изсичането и фрагментирането на стари иглолистни и букови гори, конкуренцията на горската зидарка и сънливците за хралупи (Големански (гл. ред) (2015).

Видът се среща в 13 зони от мрежата Натура 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е постоянен. Гнездящата популация се оценява на **6 двойки** (оценка, базирана на изследвания), което представлява **3.5 % от усреднената националната популация** (оценка, базирана на изследвания), със значима численост (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“); за популацията се смята, че е (почти) изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „A“), но това е умозрителна оценка, за която липсват конкретни данни. Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Публикувани данни за присъствието на вида в района – но извън рамките на защитената зона, има за нац. парк „Централен Балкан“ (Николов и др., 2001; Nankinov, Nankinov, 1999; Големански гл. ред., 2015). По време на теренното проучване през 2022 г. врабчовата кукумявка не е установена в зоната. Нужно е провеждането на целенасочено изследване за установяване големината на нейната гнездова популация.

За гнездящата популация от посочени при докладването по чл.12 заплахи и влияния – B02 и B03. От възлово значение за опазването на вида е запазването на горите във фаза на старост, с достатъчно количество паднала и стояща суха биомаса.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 6	Определена на база СФ. Нужно е допълнително проучване върху гнездовата популация на вида в зоната с цел прецизиране на числеността.	Поддържане на гнездовата популация в размер на най-малко 6 двойки.
Местообитание на вида: Площ на подходящо гнездово местообитание на вида	ha	Най-малко 18725	Определена на база % местообитания N17 – иглолистни гори; и N19 – смесени гори; Приоритетни за опазването на вида следва да са	Поддържане на иглолистните и смесените гори с площ от най-малко 18725 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			иглолистните и смесените гори – най-вече естествени насаждения във фаза на старост.	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A220 *Strix uralensis* (уралска улулица)

1. Код и наименование на вида

A220 *Strix uralensis* (уралска улулица)

2. Кратка характеристика на вида

Сравнително едра сова със заоблена глава, клиновидна опашка и заоблени крила. Оперението е светло бежово – сиво – кафяво, напетнено в по-тъмно кафяво. Окото е черно и изпъква добре на едноцветно бежово-сивия лицев диск. Човката е жълтеникава, а крилото отгоре и подопашиято са тъмно раирани. Дължината на тялото е 50 – 59 cm, а размахът на крилата 103 – 124 cm. Песента на мъжките е дълбоко, гукащо бухане, чуващо се на до 2 km при тихо време. В България най-близък по външни характеристики е горската улулица (*Strix aluco*) (Симеонов и др., 1990; Svensson et al., 2009).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид за страната. Моногамен вид. Гнезденето започва в началото на март. Използва стари гнезда на други хищни птици, дънери, хралупи на дървета. Мътилото е от 2-4 яйца, като инкубационният период е 27-29 дни. Малките напускат гнездото след около месец, но започват да летят седмица по-късно. Има едно поколение годишно. Видът е активен освен през нощта също и през деня. Гнездовата му територия надвишава 400 ha (Големански гл. ред., 2015).

Характерно местообитание

Предпочитаните местообитания са стари букови и елово-букови гори между 1250 и 1650 м.н.в., отдалечени от населените места, в близост до сечища и ливади (Големански гл. ред., 2015).

Хранене

Храната на уралската улулица се състои от гризачи, насекомоядни бозайници, но също птици и насекоми.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространението на вида е концентрирано в буковия пояс на Централна Стара планина и съседните части на Същинска Средна гора. Единични гнездови наблюдения в Западна Стара планина, Врачанския Балкан и Добруджа. Останки от женски екземпляри са намерени в Странджа, без да е посочено по-точно мястото на находката (Янков (ред), 2007; Големански гл. ред., 2015). Информацията за разпространението на вида в България

е фрагментирана. С прилагането на необходимите специфични методики за търсене е твърде вероятно видът да бъде намерен и на други места в България (Николов и др. 2001).

Видът е включен в Червената книга на Р. България като застрашен вид (EN) (Големански гл. ред., 2015). Включен е и в Приложение I на Директивата за птиците. Според IUCN уралската улулица е в категорията незастрашен (LC) със стабилна популация (BirdLife International, 2021). В България видът е приоритетен за опазване, застрашен от изчезване (ЗБР, Приложения 2 и 3).

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005 – 2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 35-50 двойки. Краткосрочната тенденция на популацията (за периода 2000 – 2018 г.), както и дългосрочната (за периода 1980 – 2018 г.) е стабилна. Посочени са следните заплахи и влияния: В02 (Превръщане в други видове гори, включително монокултури) и В03 (Залесяване или интродуциране на неместни или нетипични видове (включително нови видове и ГМО).

Други заплахи и натиск за уралската улулица са интензификацията на горското стопанство, изсичането и фрагментацията на старите букови гори, урбанизацията, безпокойството и браконьерството (Големански гл. ред., 2015).

Видът се среща в 7 зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е постоянен.

Гнездящата популация се оценява на **8 двойки** (оценка, базирана на изследвания), което представлява **16-23 % от националната популация** (оценка „А“, базирана на изследвания). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана, но намираща се в периферията на ареала на вида (оценка „В“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Публикувани данни за присъствието на вида в района – но извън рамките на защитената зона, има за нац. парк „Централен Балкан“ (Николов и др. 2001; Nankinov, Nankinov, 1999; Големански гл. ред., 2015). По време на мониторингови изследвания през 2020 г. видът е регистриран през април и юни (токуващи мъжки екземпляри) в западната част (данни, предоставени от ИАОС). През септември 2022 г. видът е установен в източната част на южната половина на защитената зона, района на с. Тъжа (БДЗП, 2022). По време на теренното проучване през 2022 г. уралската улулица бе установена в зоната само веднъж – 2 екз., регистрирани на 20.10. в западната част на зоната, в близост до рез. „Боатин“ (който е в рамките на нац. парк „Централен Балкан“). Нужно е провеждането на целенасочено изследване за установяване големината на нейната гнездова популация в защитената зона.

За гнездящата популация от посочени при Докладването по чл. 12 следните заплахи и влияния – В02 и В03. От възлово значение за опазването на вида е запазването на буковите гори във фаза на старост в защитената зона.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 8	Нужно е допълнително проучване върху гнездовата популация на вида в зоната с цел	Поддържане на популацията в размер на най-малко 8 двойки.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			прецизиране на числеността.	
Местообитание на вида: Площ на подходящо гнездово местообитание на вида	ha	Най-малко 33850	Определана на база 47 % местообитание N16 – широколистни гори от общата площ на 33 в СФ. Приоритетни за опазването на вида следва да са буковите гори, най-вече тези във фаза на старост.	Поддържане площта на подходящите гнездови местообитания в размер на най-малко 33850 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A223 *Aegolius funereus* (пернатонога кукумявка)

1. Код и наименование на вида

A223 *Aegolius funereus* (пернатонога кукумявка)

2. Кратка характеристика на вида

Сова със сравнително дребен размер – дължината на тялото е 22-27 cm, а размахът на крилата – 50-62 cm, женските индивиди са по-тежки от мъжките. Оперението по горната страна на тялото е кафяво със светли петна, а долната страна на тялото е светла с кафяви петна. Има светъл лицев диск, ирисът на очите е жълт. Налице е възрастов диморфизъм – младите са изцяло кафяви, без напетняване на тялото и с тъмен лицев диск (Симеонов и др., 1990).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен вид. Токува в периода от март до май и рядко през есента – септември-октомври. Гнезди в дупки на черния кълвач и естествени хралупи. През април до началото на май женската снася 4–7 яйца. Инкубационният период е 25–29 дни, мътенето и храненето на малките се извършва единствено от женската. Малките напускат гнездото на 30–32-дневна възраст. Предимно нощно активен вид, поради което рядко може да бъде наблюдаван, най-често се установява по характерното обаждане (Симеонов и др., 1990).

Характерно местообитание

Гнездови местообитания на вида по класификацията на Палеарктичните местообитания на Съвета на Европа са: 42 Иглолистни гори (особено от *Picea abies*, *Pinus heldreichii* и *P. peuce*, *P. sylvestris*) и 43 Смесени гори, по-рядко 41 Широколистни гори (предимно от *Fagus sylvatica*) (Янков (ред), 2007). Най-често се среща на надморска височина между 900–2100 м, но по изключение видът може да бъде установен и по-ниско. Установено е предпочитание на вида към стари гори с достатъчно мъртва дървесина (Nikolov et al., 2022).

Хранене

Видът се храни с дребни бозайници, по-рядко с птици и насекоми (Симеонов и др., 1990).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Видът е глациален реликт и се среща във високите планини в страната – Рила, Пирин, Западни Родопи, Витоша, Централна и Западна Стара планина, Осоговска планина, Славянка, Плана и Странджа (Николов и др., 2001; Янков (ред), 2007). В проучване върху плътността на заетите гнездови територии в подходящи местообитания в Пирин е установена плътност от 6.9 гн. тер./10 km, съпоставима с данни от Западни Родопи (Nikolov et al., 2022). Видът е включен в Червената книга на Р. България като уязвим вид (VU) (Големански гл. ред., 2015). Включен е в Приложение I на Директивата за птиците. Според класификацията на IUCN пернатоногата кукумявка е в категория незастрашен (LC) и със стабилна световна популация (BirdLife International, 2021). В България видът е приоритетен за опазване, застрашен от изчезване (ЗБР, Приложения 2 и 3). Фигурира в Бернската конвенция (Приложения 1 и 2), Бонската конвенция (Приложение 1), и CITES (Приложение 2).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), националната гнездяща популация се оценява на 700-1200 двойки. Краткосрочната (2000-2018 г.) тенденция в числеността на популацията е определена като неизвестна, а дългосрочната (1980-2018 г.) – стабилна. Посочени са следните заплахи и влияния: В02 (Превръщане в други видове гори, включително монокултури) и В03 (Залесяване или интродуциране на неместни или нетипични видове (включително нови видове и ГМО).

Основните заплахи за вида са загубата на местообитания, интензивното горско стопанство, инфраструктурното развитие във връзка със ски спорта и туризма, както и пожарите (Големански гл. ред., 2015).

Видът се среща в 17 зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е постоянен. Гнездящата популация се оценява на 9 двойки (оценка, базирана на изследвания), което представлява 0.75-1.3 % от националната популация (оценка, базирана на изследвания), но е рядък и с ниска численост (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Публикувани данни за присъствието на вида в района – но извън рамките на защитената зона, има за нац. парк „Централен Балкан“ (Nankinov, Nankinov, 1999; Големански гл. ред., 2015). По време на теренното проучване през 2022 г. пернатоногата кукумявка не е установена в зоната. Нужно е провеждането на целенасочено изследване за установяване големината на нейната гнездова популация.

За гнездящата популация от посочени при докладването по чл.12 заплахи и влияния – В02 и В03. От възлово значение за опазването на вида е запазването на горите във фаза на старост, с достатъчно количество паднала и стояща суха биомаса.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 9	Нужно е допълнително проучване върху гнездовата	Поддържане на популацията в размер на най-малко 9 двойки.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			популация на вида в зоната с цел прецизиране на числеността.	
Местообитание на вида: Площ на подходящо гнездово местообитание на вида	ha	Най-малко 18725	Определена на база % местообитания N17 – иглолистни гори; и N19 – смесени гори; Приоритетни за опазването на вида следва да са иглолистните и смесените гори – най-вече естествени насаждения във фаза на старост.	Поддържане на иглолистните и смесените гори с площ от най-малко 18725 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A224 *Caprimulgus europaeus* (европейски козодой)

1. Код и наименование на вида

A224 *Caprimulgus europaeus* (европейски козодой)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 26-28 cm. Темето и гърбът сивокафяви с тъмнокафяви надлъжни петна, препаски и щрихи. Плещите с прекъсната, често неясна белезникавоохриста ивица. Маховите пера тъмнокафяви, на върховете с ръждивокафяви и сивопепеляви пъстрини. На външното ветрило на първите три първостепенни махови пера по едно голямо бяло петно. Опашката сива или сивокафява с неправилни, напречни тъмни препаски. Върховете на външните две двойки опашни пера бели. Гърлото червенокафяво с напречни вълнообразни пъстрини. Женските без бели петна по опашката и крилата (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ вид (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Гнезди в разредени гори с поляни, просеки, сечища, оазисни горички и групи дървета сред открити пространства, хълмисти склонове с храсти (Нанкинов и др., 1997), широколистни листопадни гори от *Quercus sp.* и *Carpinus orientalis*, иглолистни гори (Янков (ред), 2007).

Хранене

Ентомофаг, който лови насекомите нощем в полет (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение на по-голямата част от територията на страната, без някои райони с оскъдна храстова и дървесна растителност, предимно в равнинните райони на страната. На места гнезди докъм горната граница на гората (1900 м.н.в.) в планините (Янков (ред), 2007).

Включен в Приложение 3 на ЗБР. Включен е също в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в SPEC 3 (BirdLife International, 2017). Не е включен в Червената книга на Р България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), гнездящата популация е от 10000 – 20000 дв, като краткосрочната (2001-2018) и дългосрочната тенденция (1980-2018) на популацията са оценени като стабилни. За вида са посочени следните заплахи и влияния: B05.

Видът се среща в 71 зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е **гнездящ** с популация, оценена на 119 двойки (оценка, базирана на изследвания), но е рядък и с ниска численост (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

Видът е разпространен повсеместно в цялата страна (Нанкинов и др., 1997; Янков (ред), 2007). В миналото видът е съобщен за района на Розовата долина (Дончев, 1977). Козодоят се съобщава за предпарковите територии на нац. парк „Централен Балкан“, но без конкретни данни за находища (Nankinov, Nankinov, 1999). Видът е установен като гнездящ и в съседния ПП „Българка“ (Shurulinkov et al., 2018). По време на мониторингови изследвания през 2020 г. видът е регистриран през април-май (пеещи мъжки екземпляри) в западната част на южната половина на зоната – района между Клисурска и Сопот (данни, предоставени от ИАОС). По време на теренното проучване през 2022 г. козодоят не е установен в зоната. Нужно е провеждането на целенасочено изследване за установяване големината на гнездовата популация.

Основните заплахи за вида са изсичането без повторно залесяване или естествен подраст (B05), но също така пожарите и химизацията в селското и горското стопанство.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой териториални мъжки	Най-малко 119	Нужно е допълнително проучване върху гнездовата популация на вида в зоната с цел прецизиране на числеността.	Поддържане на популацията в размер на най-малко 119 териториални мъжки.
Местообитание на вида: характеристика на	ha	Най-малко 26287	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФ) и площите (зададени по	Поддържане на площта на подходящите гнездови

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
местообитанията за гнездене.			експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание: - N16 (широколистни гори) – 33850ha в зоната, 50% подходящи - N17 (иглолистни гори) – 1440ha в зоната, 50% подходящи - N19 (смесени гори) – 17285ha в зоната, 50% подходящи Площта на гнездовото и хранителното местообитание отчасти се припокриват.	местообитания на вида в размер най-малко на 26287 ha
Местообитание на вида: характеристика на местообитанията за хранене	ha	Най-малко 34209	Изчислена въз основа на % участие на подходящите местообитания (данни СФ) и площите (зададени по експертно мнение), подходящи за вида в рамките на всяко местообитание: - N16 (широколистни гори) – 33850ha в зоната, 50% подходящи - N17 (иглолистни гори) – 1440ha в зоната, 50% подходящи - N19 (смесени гори) – 17285ha в зоната, 50% подходящи - N25 (тревни съобщества и храсти) – 7922ha в зоната, 100% подходящи Често се храни над открити терени в близост до горските гнездови местообитания.	Поддържане на площта на подходящите хранителни местообитания на вида в размер най-малко на 34209 ha

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона
 Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A229 *Alcedo atthis* (земеродно рибарче)

1. Код и наименование на вида

A229 *Alcedo atthis* (земеродно рибарче)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 16-17 cm. Горната страна на главата зелена с напречни сини и синьозелени препаски. Гърбът и надопашката сини до лазурно сини със слаб метален блясък. Плещите тъмозелени, а надкрилията със светлосини петна. Маховите пера чернокафяви със сини вътрешни ветрила. Опашка тъмносиня. Отстриани на шията по едно безезникаво петно. Гърлото бяло. Гърдите и коремът ръждиви до ръждивокафяви. Клюнът черен. Краката коралово червени. Женските с по-бледо оперение, матово, без метален блясък по гърба, кръста и надопашката. Основата на подклюнието светлочервено (Нанкинов и др., 1997).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен и скитащ вид. През зимата напуска водоемите, които обитава през гнездовия сезон и се среща по не замръзващи части на реки, язовири, рибарници и др. В ез. Сребърна се среща най-късно до началото на ноември и се появява в края на април (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Отвесни глинести, пясъчливи и чакълести брегове. Течащи води, стоящи пресни води, стоящи бракични води, тесни морски заливи, естуари (Нанкинов и др., 1997; Янков, (ред), 2007). Изследване по поречието на р. Дунав в Словакия (Turčoková et al., 2016) установява гнездова плътност от 23-27 дв./ 55 км речен участък и разстояние между гнездата около 816 м. Следователно може да кажем, че на една двойка ѝ трябва около 1-2 км речно течение. Друго изследване (Vilches et al., 2012) установява, че за гнезденето на земеродното рибарче е важно водата в речните течения да е богата на кислород и да не е дълбока, тъй като максималната дълбочина, на която се гмурка рибарчето е около 30 cm. Подходящи местообитания за гнездене на вида са – 2340, 3260, 3270, 1130 (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Предимно с дребни риби с дължина 6-7 cm.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С групово и линейно разпространение, свързано с речната мрежа. Водоеми в равнините и хълмисти части на цялата страна. Разпространението се колебае силно на места според динамиката на речните брегове (Янков, (ред), 2007).

Включен в **Приложение 1** на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Включен в Приложение 2 на ЗБР. С категория SPEC3 за България.

Съгласно Докладването от 2019 г. (за периода 2005-2018 г.), гнездящата популация е от **900 – 3600** двойки, като краткосрочната тенденция (за периода 2001 – 2018 г.) на популацията е оценена на **намаляваща**. Дългосрочната тенденция (за периода 1980 – 2018 г.) на популацията също е оценена на **намаляваща**.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и въздействия: K04.

Видът се среща в 82 зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е постоянен – гнездящ и зимуващ. Липсват числови данни за популацията, като видът е оценен с категория “DD” – липса на данни. Съотнесена с данните за цялата страна е оценена с категория „С“ – представлява по-малко от 2% от националната популация. Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „С“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

Земеродното рибарче се съобщава за предпарковите територии на нац. Парк „Централен Балкан“, но без конкретни данни за находища (Nankinov, Nankinov, 1999). Видът е установен като гнездящ в съседния ПП „Българка“ (Shurulinkov et al., 2018). В близост до зона „Централен Балкан буфер“ – особено подбалканските полета, видът може да бъде видян в редица подходящи за него местообитания (Дончев, 1977). В миналото съобщен за нискоразположените реки и потоци на Средна Стара планина – райони, някои от които понастоящем вероятно попадат в рамките на зоната (Дончев, 1974). По време на мониторингови изследвания през 2020 г. видът е регистриран през март-юни в района на с. Тъжа (данни, предоставени от ИАОС).

По време на теренното проучване през 2021 г. земеродното рибарче не е регистрирано в зоната. Общата площ на водоемите в зоната е изключително малка и числеността му явно е ниска, само в подходящите за вида местообитания (стоящи водоеми или такива с ниска скорост на течащата вода).

Определената от Докладването заплаха за гнездящата популация K04 „Изменение на хидродинамичните характеристики“ е валидна и за ЗЗ „Централен Балкан буфер“. Водното ниво на редица реки в зоната е силно променливо вследствие на изградени мВЕЦ по тяхното течение.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популацията	Брой гнездящи двойки	Неизвестна	Размерът на гнездовата популация е неясен, липсват целеви проучвания в зоната.	Междинна цел до 2027 г.: Проучване за изясняване размерът на гнездящата популация.
Местообитание на вида: Площ на подходящото местообитание за вида	ha	Неизвестна	Площта на подходящите за вида местообитания е неясна.	Междинна цел до 2027 г.: Проучване за изясняване площта с подходящи гнездови и хранителни местообитания.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Към момента не са възможни промени в СФ за вида поради липса на информация и целенасочени проучвания.

Специфични цели за A234 *Picus canus* (сив кълвач)

1. Код и наименование на вида

A234 *Picus canus* (сив кълвач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 25-26 cm. Размах на крилата: 38-40 cm. Челото и предната част на темето са червени, а задната част на темето и тилът са сиви с неясни тъмнокафяви надлъжни резки. Между клюна и окото има черно петно. От ъгъла на клюна до под ухото има тънка черна ивица – „мустаци“. Горната страна на тялото е сива със слаб зеленикав оттенък по кръста. По-дребен от зеления кълвач. Издава силен, писклив крясък, който завършва провлачено, за разлика от зеления кълвач, при които завършва рязко (Нанкинов и др., 1997). Включен в Червена книга на Р България (2015) в категория „застрашен“.

Характер на пребиваване в страната

Палеарктичен вид, който обитава Централна, Източна и Югоизточна Азия, зоната на широколистните гори в Източна, Северна, Централна, Югоизточна Европа и Франция. Глациален реликт, населил Европа в историческо време. За България е постоянен вид, който през есенно-зимния период скита из равнините. С петнисто разпространение на територията на цялата страна, обхващащо по-цялостно Странджа, Източна и Западна Стара планина, Средна гора, Витоша и планините около нея, Пирин, Централните Родопи, Черноморското крайбрежие, поречията на реките Дунав, Искър и другите по-големи реки в Дунавската равнина, Тунджа, Арда, Струма и др. Разпръснато в Западните погранични планини, Подбалканските котловини. Числеността му е сравнително ниска в цялата страна. Гнезди в планински, по-рядко в равнинни гори. От равнинните гори най-висока плътност има в горите от липа (50 индивида на 100 ha) и от цер – 20 индивида/1 km². В селища се среща рядко. Гнезди в дървесни хралупи, които сам изкопава. Гнездовата камера е в ствол с диаметър над 35 cm и на височина 0,85 – 15 m. Размножаването продължава от март до средата на юни. Мъти 5-9 яйца за около 17-18 дни.

Характерно местообитание

Обитава стари (първични) букови и дъбови гори до 1000-1200 m надморска височина. Обитава също крайречни и други гори със стари дървета, градски паркове, овощни градини. Извън гнездовия период се среща до горната граница на горите. Според Янков (ред), 2007) гнезди в стари широколистни гори (Алувиални и много влажни гори и храсталаци, Широколистни листопадни гори и Смесени гори, често и в по-гъсти крайречни ивици с лонгозен характер (Ивици дървета, храсти и мозайки от тях), понякога в стари крайградски паркове, селища от селски тип. Изследване в Западни Родопи разкрива, че сивият кълвач обитава разнообразни горски местообитания, но предпочита горите от бук и бял бор. Повечето от териториите се намират в стари гори с много умиращи или сухи дървета. Надморските височини на местностите варират от 450 до 1535 m (средно 1185 m) (Shurulinkov et al., 2012). Изследване в Алпите (Австрия) разкрива, че сивият кълвач има петнисто разпространение като обитава полуотворени широколистни и смесени гори. Има определени предпочитания към горите по източни и западни склонове. В изследването е установена средна плътност от 0,5-0,6 територии/100 ha, като когато местообитанието е оптимално плътността може да достигне 1,25 територии/100 ha.

(Weißmair, Pühringer, 2015). Изследване в Норвегия показва, че през лятото сивите кълвачи използват за търсене на храна територия от около 50-100 ha, докато през зимата – 4500-5400 ha. (Rolstad, Rolstad, 1995). В Западна Полша в стопанисвани гори е установена гнездова плътност от 0,3-0,6 територии/100 ha. Хралупите са разположени изключително в бук като дебелината на дървото на височината на гърдите е 56 cm. Според авторите сивият кълвач гнезди в стари дървета (с дебелина на ствола над 40 cm), но се храни в по-млади гори богати на мравки (Kosiński, Kempa, 2007).

Хранене

Храни се с яйца, ларви и възрастни на мравки, различни насекоми, които се срещат по кората на дърветата и под нея. Зависи много от изобилието на мравки, а през зимата от насекоми ксилофаги и ларвите им. Привързан е към гнездовите райони. Територията на двойките в стари и богати на мравки гори най-често е 200–400 ha. (Нанкинов и др., 1997; Янков, (ред), 2007).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва като постоянен с популация между 6500 и 10000 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) тенденция са стабилни. Посочени са следните заплахи: Превръщане в други видове гори, включително монокултури; Залесяване или въвеждане на неместни или нетипични видове (включително нови видове и ГМО). В Червената книга (2015) са посочени следните заплахи: силно намаляване на площта на старите гори през последните 50 години; залесяване с иглолистни култури и санитарни сечи; незаконни сечи в равнините и ниския планински пояс през последните 15 години; намаляване на трофичната база; тясна специализация към храна и местообитание; конкуренция на черния, но особено на зеления кълвач, по-специализиран в лова на мравки по земята.

Видът се среща в 65 зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е постоянен. Популацията се оценява на **39 двойки**, което представлява **0,4 – 0,6 % от националната популация** (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

От направения литературен обзор е трудно да се отдели информация за вида в конкретната ЗЗ, тъй като повечето публикувани данни са за НП „Централен Балкан“ или за ОВМ „Централен Балкан“. Според стандартния формуляр на зоната, границите ѝ почти съвпадат с тези на ОВМ „Централен Балкан“ с малки изключения по южната граница, където са разположени допълнителни гнездови територии на консервационно значими хищни птици.

Сивият кълвач е вид с разпокъсано разпространение в страната, но без склонност за струпване в големи количества в районите, където се среща (Костадинова и Граматиков 2007).

Сивият кълвач е посочен за ОВМ „Централен Балкан“ с 55-90 гнездящи двойки (Костадинова и Граматиков, 2007). Трудно е, обаче, да отделим кои от тях попадат в

рамките на 33 „Централен Балкан буфер“, тъй като цитираната численост е за територията на цялото ОВМ, част от което е и 33.

В района на Стара планина, видът е съобщен близо до Троянския проход (16.06.1893), а след 50те години на ХХв. Като сравнително обикновен за Стара планина (Янков, (ред), 2007).

Счита се за силно намалял в Лудогорие, Централна Стара планина, Рила и другаде, където е бил обикновен (Големански (гл. ред.), (2015).

В плана за управление на НП „Централен Балкан“ (2001-2010 г.) сивият кълвач е отбелязан като присъстващ в Златишко-Тетевенска, Троянска и Калоферска планина. Като заплахи за вида, в същият план за управление, са посочени: 2 – промени на хабитатите 3 – биологична чувствителност 4 – малочисленост и изолация.

От оскъдната информация за зоната в литературата, можем да заключим, че са необходими целенасочени изследвания за набавяне на конкретна и изчерпателна информация относно присъствието и числеността на вида в нея.

По данни на БДЗП, видът е наблюдаван в 33 BG0002128 „Централен Балкан буфер“ с по един индивид на следните дати: 29.08.2018, 31.08.2018 и 11.11.2021.

Данните на ИАОС от мониторинг през гнездовия сезон на 2020 г. сочат: 17 инд., регистрирани в рамките на 33.

Нашите теренни проучвания през април, май и юли 2022 г. регистрираха 9 инд. от вида в зоната.

Липсват други публикувани данни за вида в зоната.

В Докладването от 2019 г. са посочени следните заплахи и влияния за постоянната популация,

- В02 – Превръщане в други типове гори, вкл. Монокултури;
- В03 – Засаждане с или въвеждане на неместни или нетипични видове (включително нови видове и ГМО)

Като отрицателно действащи фактори в Червена книга на България, са отбелязани: Силно намаляване на площта на старите гори през последните 50 години, залесяване с иглолистни култури и санитарни сечи, незаконни сечи в равнините и ниския планински пояс през последните 15 години, намаляване на трофичната база. тясна специализация към храна и местообитание., конкуренция на черния, но особено на зеления кълвач, по-специализиран в лова на мравки по земята (Големански гл. ред., 2015).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 50	Определена на база наличната информация от литературата, данните от ИАОС и БДЗП, и теренните проучвания през 2022 г. Нужно е допълнително проучване върху гнездовата популация на вида в зоната с цел прецизиране на числеността.	Поддържане числеността на гнездовата популация в размер от най-малко 50 двойки.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 52575 ha	Изчислено на базата на данните, взети от СФ като % на подходящите местообитания (N16, N17, N19, N21,) от общата площ на 33. Допълнително е необходимо да се отчете възрастта на гората в подходящите местообитания от стандартния формуляр.	Поддържане на площта с подходящи местообитания в размер на най-малко 52575 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация от теренните проучвания и мониторингът, проведен от ИАОС през 2020 г., предлагаме актуализиране на числеността на популацията за зоната в размер на 50-80 двойки.

Species					Population in the site						Site assessment			
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			A/B/C
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A234	<i>Picus canus</i>			p	50	80	p		G	C	A	C	A

Специфични цели за A236 *Dryocopus martius* (черен кълвач)

1. Код и наименование на вида

A236 *Dryocopus martius* (черен кълвач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 45-47 cm. Размах на крилата: 64-68 cm. Черният кълвач е най-големият кълвач, който се среща в България. Има полов и възрастов диморфизъм. Мъжкият е черен, само челото, темето и тилът са червени. Клюнът е кехлибареножълт. Ирисът жълт. Челото и темето на женската птица са черни, а само тилът ѝ е червен. Оперението на младите е с кафеникав оттенък. При полет правят впечатление голямата глава и тънкият врат. Маха бързо с крила и лети с гмуркащ полет. През пролетта силно „барабани“ с клюна по дърветата; често издава кресливо „кри-кри-кри“ или провлачено „миуюю-миуююмиую“, наподобяващо крясъка на обикновения мишелов или мяукането на котка (Нанкинов и др., 1997; Симеонов и др., 1991).

Характер на пребиваване в страната

Черният кълвач е палеарктичен вид, който обитава тайгата и зоната на широколистните гори в Евразия. Ледников реликт. Сравнително рядък на Балканския полуостров. Гнездовата численост в Европа е оценена на 1110000-1820000 двойки (BirdLife International, 2017). В България е постоянен вид. С петнисто разпространение в планинските гористи части на страната – Рило-Родопския масив, Стара планина, Средна гора, Витоша и околните ѝ планини, Странджа и др., до горната граница на гората.

Разпръснато или групирано в съседни квадрати в равнинните райони с гори (Лудогорие, Добруджа, крайбрежието на р. Дунав и някои части на Дунавската равнина, Тракийската низина и др.). Към 1990 г. разпространението е силно разширено и обхваща и ниските райони по крайбрежието на р. Дунав, Дунавската равнина и др. През периода 1990–2005 г. относителната численост на вида в някои планински райони намалява (Западни Родопи), което съвпада с интензивните сечи след 1990 г., но като цяло популацията продължава да нараства. Наблюдава се все по-често гнездене в населени места и в по-млади гори с изкуствен произход. Общата численост в България е 1500-3500 двойки (Янков, ред., 2007). Размножителният период е май-юни. Гнезди в хралупи на височина 8-30 m. Отворът на хралупата е правоъгълен. Гнездото е без постелка. Пълното люпило е 3-6 яйца. Мътенето продължава 12-14 дни. Малките напускат гнездото на 27-28 дневна възраст. В планински букови гори има плътност от около 10 двойки/ 100 ha, а в горите от бяла мура, черна мура и черен бор до 2 двойки/100 ha (Нанкинов и др., 1997). Участъците на двойките в стари иглолистни гори са около 300 ha, в букови – 400 и в дъбови 500–600 ha. В гори с малко отмиращи и едроразмерни дървета участъкът на една двойка е на площ 1000–1600 ha (Големански (гл. ред) (2015).

Характерно местообитание

Гнезди в стари иглолистни, широколистни гори (планински букови) и смесени гори, а също и в алувиални, и много влажни гори. По-рядко в стари градски паркове и градини (особено такива от лесопарков тип) и в крайречни пояси ивици дървета, храсти и мозайки от тях. Разпространен до 2100 m надморска височина. Проучване на избора на местообитания в Алпите показва, че черният кълвач предпочита бял бор (*Pinus sylvestris*) за хранене, вероятно поради изобилието от мравки и обикновен бук (*Fagus sylvatica*) за гнездене и нощуване (Восса et al., 2007). Видът предпочита гори в по-късни етапи на сукцесия - високи дървета с голям диаметър, повече мъртви дървесни отломки, особено големи дънери, гъсти корони на дърветата (Khanaposhtani et al., 2012). Изследване в Швеция на храненето на черния кълвач през зимата разкрива, че от различните видове мъртва дървесина най-важният хранителен субстрат са отсечените дънери. Мравки *Camponotus herculeanus* са основният хранителен ресурс, намерен в изпражненията (Mikusiński, 1997). В Южна Европа предпочита буковите гори в сравнение с по-северните райони на Европа, където видът е регистриран в поширок спектър от горски видове дървета (Angelstam & Mikunsinski 1994).

Хранене

Хранят се с яйца, ларви и възрастни короеди, ликоеди, хоботници, сечковци, листоеди, мравки и др., по-рядко използва семена на широколистни и иглолистни дървета (Нанкинов и др., 1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Приоритетен за опазване застрашен от изчезване вид (ЗБР, Приложение 2), защитен на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3). Включен в Червената книга на Р България (2015) в категория „уязвим“.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.), видът се опазва като гнездящ с популация между 4500 и 8000 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) и дългосрочната (1980-2018 г.) тенденция са увеличаващи се. Посочени са следните заплахи: Превръщане в други видове гори, включително монокултури; Залесяване или въвеждане на неместни или нетипични видове (включително нови видове и ГМО). В Червената книга (2015) са посочени като заплахи изсичането на старите гори и санитарните сечи. Намаляване на хранителната база, в

частност на червената мравка. Конкуренцията на сивия, белогърбия и зеления кълвач. Тясната специализация към храна и местообитание.

Видът се среща в 64 зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е постоянен. Популацията се оценява на **42 двойки**, което представлява **0,5 – 0,9 % от националната** популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

От направения литературен обзор е трудно да се отдели информация за вида в конкретната ЗЗ, тъй като повечето публикувани данни са за НП „Централен Балкан“ или за ОВМ „Централен Балкан“. Според стандартния формуляр на зоната, границите ѝ почти съвпадат с тези на ОВМ „Централен Балкан“ с малки изключения по южната граница, където са разположени допълнителни гнездови територии на консервационно значими хищни птици.

ОВМ „Централен Балкан“ (и в частност ЗЗ „Централен Балкан буфер“) е едно от най-важните места в страната от значение за Европейския съюз за опазването на комплекс от 14 застрашени вида, един от които е и черният кълвач (Костадинова и Граматиков, 2007).

Черният кълвач е посочен за ОВМ „Централен Балкан“ с 110-130 гнездящи двойки (Костадинова и Граматиков 2007). Трудно е, обаче, да определим кои от тях попадат в рамките на ЗЗ „Централен Балкан буфер“, тъй като цитираната численост е за територията на цялото ОВМ, част от което е и ЗЗ.

В района на Стара планина, видът е съобщен при Етрополе, до Троянския проход и над Карлово (1893 г.), а след 50те години на ХХв. съобщаван за с. Черни Осъм, Троянско (Янков, (ред), 2007).

Проучванията след 1980те г. сочат по-широко разпространение в планините и нови находища в равнините (Големански гл. ред., 2015).

В Плана за управление на НП „Централен Балкан“ 2016 – 2025 г. (Прил. № 1.15.3.) като основен хабитат за вида са посочени: 1 – смесени широколистни гори в ниския планински пояс; 2 – букови и елово-букови гори; 3 – смърчови и смесени иглолистни гори.

Интензивното изсичане на старите гори преди и след 1950 г. донякъде обяснява осезаемият спад в числеността на националната популация през 1960-1975 г. Впоследствие тя започва да се възстановява и след 1980 г. да заема интензивно по-ниските части на страната (Янков, (ред), 2007).

През зимата скита и в равнинни гори, където не се среща през гнездовия период (Нанкинов и др., 1997). През последните години се наблюдава все по-голяма степен на заселване на разнообразни типове гори, вкл. и в равнинни райони, насочващо към висока адаптивност на вида.

От оскъдната информация за зоната в литературата, можем да заключим, че са необходими целенасочени изследвания за набавяне на конкретна и изчерпателна информация относно присъствието и числеността на вида в нея.

По данни на БДЗП, в периодът 2018 – 2022 г., в ЗЗ BG0002128 „Централен Балкан буфер“ са наблюдавани общо 20 инд. съответно 2018 г. – 7 инд., 2020 г. – 2 инд., 2021 г. – 9 инд. и 2022 г. – 2 инд.

Данните на ИАОС от мониторинг през гнездовия сезон (май и юни) на 2020 г. сочат: 10 инд., регистрирани в рамките на ЗЗ.

Нашите теренни проучвания през юни и октомври 2022 г. регистрираха 26 инд. от вида в зоната.

Липсват други публикувани данни за вида в зоната.

Въз основа на наличната информация (публикувана и непубликувана), както и предпочитанията на вида към местообитанията смятаме посочената в СФ численост на вида в зоната към днешна дата за нереалистично ниска, затова предлагаме нейната актуализация в размер на 130-180 двойки.

В Докладването от 2019 г. са посочени следните заплахи и влияния за постоянната популация,:

- В02 – Превръщане в други типове гори, вкл. монокултури;
- В03 – Засаждане с или въвеждане на неместни или нетипични видове (включително нови видове и ГМО).

Като отрицателно действащи фактори в Червена книга на България, са отбелязани:

- Изсичането на старите гори и санитарните сечи.
- Незаконни сечи в равнините и ниския планински пояс през последните 15 години.
- Намаляване на трофичната база, в частност на червената мравка.
- Конкуренция на сивия, белогърбия и зеления кълвач (Големански гл. ред, 2015).

Като заплахи за вида, в планът за управление на НП „Централен Балкан“ (2001-2010 г.), са посочени: 2 - промени на хабитатите 3 - биологична чувствителност.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 130	Въз основа на наличната информация (публикувана и непубликувана), както и предпочитанията на вида към местообитанията смятаме посочената в СФ численост на вида в зоната към днешна дата за нереалистично ниска, затова предлагаме нейната актуализация в размер на 130-180 двойки. Нужно е допълнително проучване върху гнездовата популация на вида в зоната с цел прецизиране на числеността.	Поддържане на числеността на гнездовата популация в размер на най-малко 130 двойки.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни	ha	Най-малко 52575 ha	Изчислено на базата на данните, взети от СФ като % на подходящите местообитания (N16, N17, N19, N21,) от общата площ на 33. Допълнително е	Поддържане на площта с подходящи местообитания в

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
местообитания за вида			необходимо да се отчете възрастта на гората в подходящите местообитания от стандартния формуляр.	размер на най-малко 52575 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация от теренните проучвания и мониторингът, проведен от ИАОС през 2020 г., предлагаме актуализиране на числеността на популацията за зоната в размер на 130-180 двойки.

Species					Population in the site					Site assessment						
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat	D.qual	A/B/C/D			A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.		
B	A236	<i>Dryocopus martius</i>			p	130	180	p		G	C	A	C	B		

Специфични цели за A429 *Dendrocopos syriacus* (сирийски пъстър кълвач)

1. Код и наименование на вида

A429 *Dendrocopos syriacus* (сирийски пъстър кълвач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 22-25 cm, тегло 55- 83 гр., размах на крилата –34-39 cm. (Cramp ed. 1985; Svensson 2013). Гърбът е черен с две добре изразени дълги бели петна. Коремът е бял, подопашието – розово. Мъжките имат червено петно на тила, което при женските липсва. Кормилните пера са черни, като крайните кормилни са с бели петна. При младите цялото теме и тил са червени, а на коремът и гърдите имат фини тъмни ивици.

Гнезди в хралупи по дърветата, главно в равнинните и низини области на страната. Често хралупите са разположени на овощни дървета. Защитен вид. (цитат?)

Характер на пребиваване в страната

Постоянен. През зимата често се включва в ята с участието на редица видове врабчоподобни птици и скитат в по-широка околност.

Характерно местообитание

Гнезди в стари овощни градини, редки широколистни гори от парков тип, градини, дворове в малките населени места, крайнини на гори, крайречни галерии от върба, елша и топола, островни гори сред полето (често от дъб, ясен, бряст). Може да гнезди в местообитания с кодове 9180, 91E0, 91F0, 92A0, 91Z0, както и във всички кодове дъбови гори, но само в разредени участъци или в крайнините им.

Среща се в низините и в хълмисти и предпланински райони, до около 1000 м.н.в. През зимата се среща в същите местообитания в които и гнезди.

Хранене

Сирийският пъстър кълвач се храни с различни насекоми – бръмбари, мравки, щурци, ларви на насекоми, главно бръмбари и пеперуди, паяци, които намира в кората на засъхващи и здрави дървета. Понякога се храни и с плодове - грозде, ябълки, орехи, костилки на кайсии и др. (Cramp ed. 1985, Нанкинов и др.1997).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Сирийският пъстър кълвач се среща в цялата страна с изключение на високите планини, над 1000 м.н.в. Отсъства и в компактни, обширни горски масиви като тези във вътрешността на Странджа, Източна Стара планина и Същинска Средна гора. В безлесните равнини се среща в селищата и покрай реките. Сравнително многочислен вид, но с намаляваща численост през последните 15-20 години. Според Атласа на гнездящите птици у нас гнездят 14000 – 25000 двойки (Янков ред. 2007). Според докладването по чл.12 от 2019 г. гнездовата популация е оценена с твърде подобна оценка – 12000-25000 двойки, но според нас е намаляла. Краткосрочната тенденция на намаление е потвърдена и в този източник. Дългосрочната тенденция е стабилна.

При докладването по чл.12 като заплахи за вида са посочени превръщането на горите в култури и промяната на предназначението на земите/горите/ в индустриални, промишлени зони. Други негативни фактори са пожарите, изоставянето и впоследствие изсичането на старите овощни градини, химизацията в овощарството и растениевъдството, изсичането на крайречните и крайпътни гори, особено на ивиците тополи покрай реки и канали. Вероятно е и негативно въздействие в резултат на конкуренция с големия пъстър кълвач.

Видът се среща в 88 зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като гнездящ. Гнездовата популация в зоната е оценена на **25 двойки**, което е 0,10 - 0,21% от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

По време на теренното проучване през 2022 г. видът не е установен в зоната. В периода 2010-2019 в близост до вр. Шипка една двойка сирийски кълвачи е регистрирана регулярно от различни наблюдатели и отбелязана многократно в платформата eBird. Видът е регистриран и в равнинните части на зоната край с. Горно Сахране (наблюдение в платформата SmartBirds). Вероятно гнездене на две двойки е отчетено и през 2020 г., по данни на ИАОС, при извършване на Мониторинг на видове птици в НАТУРА 2000, когато са наблюдавани двойка в гнездово местообитание и индивид в гнездово местообитание на територията на зоната.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 25	Определена от СФ. Нужно е допълнително проучване върху гнездовата популация на вида в зоната с цел прецизиране на числеността.	Поддържане числеността на гнездовата популация в размер на най-малко 25 двойки.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания на вида	ha	Най-малко 1400ha	Изчислена на база на % от площта на местообитанията на вида (N21 и N23). Местообитанието клас N21 (негорски площи заети с рестителни видове) заема малка площ от зоната (<1%), не е посочена конкретна стойност в СФ. Видът гнезди обаче и в горски местообитания, като предпочита тяхната периферия.	Поддържане на площта на подходящите гнездови местообитания, в размер на най-малко 1400 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме актуализиране на числеността на популацията за зоната в размер на 25-40 двойки.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat	D.qual	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A429	<i>Dendrocopus syriacus</i>			p	25	40	p		G	C	A	C	B

Специфични цели за A868 *Leiorpicus medius* (среден пъстър кълвач)

1. Код и наименование на вида

A868 *Leiorpicus medius* (среден пъстър кълвач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 20-22 cm. Размах на крилата: 33-34 cm. По-дребен от големия пъстър и сирийският пъстър кълвач. Възрастните са с черни гръб и надопашка, бели плещи и бели ивици по крилата; челото е белезникаво, а темето и тилът са червени; черната ивица по бузата не се свързва с тила, клюна и раменете; гърдите и коремът са белезникави с надлъжни черни ивици, а подопашката е червена. Най-силно подвижният кълвач, който рядко се застоява за кратко време на едно място. Каца както по ствола, така

и по страничните клонове на дърветата (Нанкинов и др., 1997; Симеонов и др., 1991). Приоритетен за опазване застрашен от изчезване вид (ЗБР, Приложение 2), защитен на територията на цялата страна (ЗБР, Приложение 3). Не е включен в Червена книга на Р България (2015).

Характер на пребиваване в страната

Гнезди в Европа от Югозападна Швеция и Белгия до Централна Франция, Югозападна Испания, Италия и Балканския полуостров до Гърция включително, също в най-западните и югозападните части на Европейската част на Русия до Калининградската област и Литва, околностите на Москва, Харков и Източна Украйна. Гнездовата численост в Европа е оценена на 301000-678000 двойки (BirdLife International, 2017). В България е постоянен вид, като през зимата се среща почесто в равнините. С петнисто и разпръснато разпространение на по-голямата част от територията на страната, по-плътно в планините, районите с равнинни гори и по поречието на някои от по-големите реки (Дунав, Тунджа, Марица, Струма, Арда и др.). С отделни находища в Дунавската равнина, Тракийската низина и други по-ниски райони. Според Янков (ред), (2007) числеността в страната наброява 12000–20000 двойки. Гнезда са установени на бук и елша. В други части на Европа гнезди в хралупи на широколистни дървета на височина от 1-2 до 20 m. Хралупата се дълбае от двете птици. Пълното люпило е 4-8 яйца. Мътят и двете птици в продължение на 12-14 дни. Малките напускат гнездото на 20-23 дневна възраст. В стомасите на отстреляни екземпляри са установени остатъци от сем. Iridae, сем. Formacidae, сем. Cerambycidae, растителни части (Нанкинов и др., 1997).

Характерно местообитание

Гнезди в стари широколистни и смесени листопадни гори (особено дъбови), алувиални и много влажни гори и храсталаци, включително по-широки и с повече дървета крайречни ивици, както и стари овощни градини, дървесни и храстови плантации. Порядко се среща в смесени гори, иглолистни гори и градски паркове и градини, най-вече в такива от лесопарков тип. Разпространен на надморска височина до 1500 m (Янков, ред., 2007).

Предпочитани дървесни видове за хралупи в блатисти гори са черна елша (*Alnus glutinosa*) и планински ясен (*Fraxinus excelsior*), докато в дъбово-габаровите гори са обикновен габър (*Carpinus betulus*) и обикновен дъб (*Quercus robur*) (Robles et al., 2021; Hebda et al., 2016). Според Müller et al. (2009) средният пъстър кълвач обитава гори със средна възраст повече от 95 години, като диаметъра на дърветата на нивото на гърдите трябва да е повече от 36 cm. Заплаха за гнездовата популация на средния пъстър кълвач е фрагментацията на дъбовите гори. Друго изследване в Полша (Kosiński and Kempa, 2007) установява, че гнездовата плътност на вида е 0,9-1,0 територии на 10 ha. Средният диаметър на дърветата на нивото на гърдите, в които видът си прави гнезда трябва да е повече от 56 cm.

Хранене

Средните пъстри кълвачи се хранят главно върху широколистни дървета с груба кора. Най-използваните дървесни видове са дъбовете, но могат да се хранят и върху букове (*Fagus sylvatica*), тополи (*Populus* spp.), елши (*Alnus* spp.), брези (*Betula* spp.) или върби (*Salix* spp.). Независимо от дървесните видове, средните пъстри кълвачи предпочитат дървета с голям диаметър - поне 36 cm. Хранят се предимно върху живите части на короната на дърветата. Мускулите на врата и клюна са по-слаби при средния пъстър кълвач в сравнение с другите кълвачи. Затова предпочитат дървета с по-мека дървесина за издълбаването на хралупа. В действителност този кълвач често използва изгнили дървета, живи дървета с гниеща мека дървесина или дънери.

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.), видът се опазва като гнездящ с популация между 10000 и 12000 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е неизвестна. Посочени са следните заплахи: Преобразуване в други видове гори, включително монокултури; Залесяване с неместни или нетипични видове; Дърводобив (с изключение на гола сеч) на отделни дървета.

Видът се среща в 64 зони от мрежата Natura 2000 в България, като в 1 зона от тях оценката на вида е D.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е постоянен. Популацията се оценява на **57 двойки**, което представлява **0,5 – 0,6 % от националната** популация (оценка „С“ – значителна представителност). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

От направения литературен обзор е трудно да се отдели информация за вида в конкретната ЗЗ, тъй като повечето публикувани данни са за НП „Централен Балкан“ или за ОВМ „Централен Балкан“. Според стандартния формуляр на зоната, границите ѝ почти съвпадат с тези на ОВМ „Централен Балкан“ с малки изключения по южната граница, където са разположени допълнителни гнездови територии на консервационно значими хищни птици.

Средният пъстър кълвач е посочен за ОВМ „Централен Балкан“ с 120-200 гнездящи двойки (Костадинова и Граматиков 2007). Трудно е, обаче, да определим кои от тях попадат в рамките на ЗЗ „Централен Балкан буфер“, тъй като цитираната численост е за територията на цялото ОВМ, част от което е и ЗЗ.

В района на Стара планина, видът е съобщен в края на XIX в. до гр. Елена, а след 50те години на XXв. общо за Стара планина (Янков, (ред), 2007). В Плана за управление на НП „Централен Балкан“ 2016 – 2025 г. (Прил. № 1.15.3.) като основни хабитати за вида са посочени: 1 – смесени широколистни гори в ниския планински пояс; 2 – букови и елово-букови гори.

В проучване на съседен район – НП „Българка“, се отбелязва, че видът обитава гори с ниска надморска височина със значително присъствие на дъб, габър и дива череша. Отчитат се не повече от 10-15 двойки за целия НП „Българка“ (Shurulinkov et al., 2018).

От оскъдната информация за зоната в литературата, можем да заключим, че са необходими целенасочени изследвания за набавяне на конкретна и изчерпателна информация относно присъствието и числеността на вида в нея.

В SmartBirds (БДЗП, 2022) за периода 2018 – 2022 г. не фигурират данни за присъствието на средния пъстър кълвач в ЗЗ BG0002128 „Централен Балкан буфер“. Данните на ИАОС от мониторинг през 2020 г. сочат: 11 инд., регистрирани в рамките на ЗЗ.

Нашите теренни проучвания през април и юни 2022 г. регистрираха 10 инд. от вида в зоната. Липсват други публикувани данни за вида в зоната.

Въз основа на наличната информация (публикувана и непубликувана), както и предпочитанията на вида към местообитанията смятаме посочената в СФ численост на вида в зоната към днешна дата за ниска, затова предлагаме нейната актуализация в размер на 70-110 двойки.

В Докладването от 2019 г. са посочени следните заплахи и влияния за постоянната популация:

- B02 – Превръщане в други типове гори, вкл. монокултури;
- B03 – Засаждане с или въвеждане на неместни или нетипични видове (включително нови видове и ГМО)

Валидни за зоната са:

- B06 – Дърводобив на отделни дървета (с изключение на гола сеч).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 70	Въз основа на наличната информация (публикувана и непубликувана), както и предпочитанията на вида към местообитанията смятаме посочената в СФ численост на вида в зоната към днешна дата за ниска, затова предлагаме нейната актуализация в размер на 70-110 двойки. Нужно е допълнително проучване върху гнездовата популация на вида в зоната с цел прецизиране на числеността.	Поддържане на числеността на гнездовата популация в размер на най-малко 70 двойки.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 51135 ha	Изчислено на базата на данните, взети от СФ като % на подходящите местообитания (N16, N19, N21,) от общата площ на 33. Допълнително е необходимо да се отчете надморската височина на гората в подходящите местообитания. Това би довело да намаляване на площта на подходящите гнездови местообитания на вида.	Поддържане на площта на подходящите местообитания за вида в размер на най-малко 51135 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация от теренните проучвания през 2022 г. и мониторингът, проведен от ИАОС през 2020 г., предлагаме актуализация на гнездовата

численост на вида в размер на 70-110 двойки. Предлага се и актуализация на кода и научното наименование на вида, съобразно Докладването по чл. 12 от 2019 г.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A868	<i>Leipicus medius</i>			p	70	110	p		G	C	A	C	B

Специфични цели за A239 *Dendrocopos leucotos* (белогърб кълвач)

1. Код и наименование на вида

A239 *Dendrocopos leucotos* (белогърб кълвач)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 24-26 см. Размах на крилата: 38-40 см. Гърбът е черен с бели напречни ивици. Челото и при двата подвида е белезникаво, а останалата част на главата – червена. Гърдите са бели, коремът и подопашката – червеникави. При женските липсва червено на главата. В България се среща Южен белогърб кълвач, *Dendrocopos leucotos lilfordi*. Той обитава Балканския полуостров, Пиринеите, Апенинския полуостров, Мала Азия и Закавказието (Нанкинов и др., 1997; Мичев и др., 2012; Герджиков, 2022).

Характер на пребиваване в страната

Постоянен и скитащ вид за страната. Гнезди в стари букови, буково-иглолистни и дъбови гори до 1700 m н. в., с повече мъртви и отмиращи дървета в Централна и Западна Стара планина, Средна гора, Рила, Пирин, Западни Родопи, Странджа и в няколко изолирани находища. През есента (октомври-ноември) често слиза в по-ниските части на планините, а част от птиците навлизат и в равнините, където прекарват зимата. Появяват се в нехарактерни за гнездовия период местообитания – градини, крайречни горички или групи дървета (Нанкинов и др., 1997; Големански (гл. ред) (2015); Герджиков, 2022).

Характерно местообитание

Гнезди в букови гори, от *Fagus sylvestris*, *F. orientalis*. Среща се и в още няколко типа горски местообитания: буково-смърчови, буково-елово-смърчови, буково-бял борови, буково-дъбови, дъбови и бял борови гори. Заемат своите гнездови територии в началото на март и започват активно барабанене, което се чува докъм средата на май и през юни. Налице е и абортивно барабанене през есента – през септември-октомври, при тихо и ясно време. Гнездата са на височина 2,3 до 32 m над земята, средно 10-14 m. Снася от 3 до 6 яйца през април и май, мътенето продължава 10-12 денонощия. При изхранването на малките участват и двете възрастни птици. Гнездовата плътност на вида за България е 12 двойки/1000 ha, Френските Пиренеи: 3-7 двойки /1000 ha, в Испанските Пиренеи: 2,4-7,5 двойки/1000 ha, в Словения – 4-9 двойки/ 1000 ha (Нанкинов и др., 1997; Големански (гл. ред) (2015); Герджиков, 2022).

Хранене

Храни се главно с ларви на бръмбари ксилофаги. У нас в стомашно съдържание на 5 екземпляра са установени ларви на бръмбари от сем. Ipidae, Chrysomelidae, Elateridae, Lucanidae и Curculionidae, а също и семена (Нанкинов и др., 1997). В други части на ареала видът предпочита ларвите на бръмбарите от семействата Cerambycidae, Vuprestidae, Nitidulidae, както и мравки и техните яйца, гъсеници на нощни пеперуди, а през есента –

и различни плодове и семена. Територията, нужна за изхранване на една двойка, е около 100 ha с възраст на гората над 50 години и общ запас на мъртва дървесина над 13% от общото количество дървета (Герджиков, 2022).

3.Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто разпространение, концентрирано в стари гори в по-високите части на Рила, Пирин, част от Западните Родопи, Западна и Централна Стара планина с прилежащите ѝ части на Същинска Средна гора, както и в Странджа. С разпръснати изолирани находища в Беласица, Славянка, Източните Родопи, Предбалкана и други места (Янков (ред), 2007).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN е LC (Least Concern) за света (2016) за територията на континентална Европа (2021). Не е включен в SPEC (Staneva and Burfield comp., 2017). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория застрашен (EN).

Съгласно Докладването по чл. 12 от 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация се оценява на 1000 – 1800 двойки. Според докладването за периода 2008-2012 г. популацията на вида е оценена на 800 – 1500 двойки. И при двете докладвания тенденциите в развитието на популацията на вида са намаляващи. Работата на Герджиков (2022) достига до същите изводи. Според автора гнездовата численост понастоящем трябва да се оцени на 800-1500 двойки, като белогърбият кълвач намалява своето разпространение в България. Сегашното разпространение на вида включва предимно планински и предпланински райони, но само такива с относително запазени стари гори. Видът е относително често срещан само в Странджа и Централна Стара планина. В сравнение с миналото разпространение, в настоящето вида е изчезнал основно във вторичните за вида местообитания – иглолистни съобщества и равнинните райони, където негативните въздействия върху местообитанията му са значителни.

Видът се среща в 24 зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е постоянен. Популацията се оценява на **1 – 10 двойки**, което представлява **0,1 – 0,6 % от националната** популация (оценка „C“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5.Анализ на наличната информация

Според Шуруликов и др. (2019), числеността на вида в СФ за зоната е драстично занижена. По тяхна преценка броят на гнездените двойки не може да бъде по-малък от 40-50, още повече, че защитената зона по директивата за птиците се припокрива от защитена зона по директивата за местообитанията „Централен Балкан-буфер“ SCI BG0001493, в която през 2016 год. 10% от горските местообитания в нея са обособени като гори в фаза на старост. Възрастта на предпочитаните от вида горски масиви обикновено варира между 80 и 170 години. Повечето находища са на северни, североизточни и северозападни склонове, често стръмни (Шуруликов и др. 2019).

Пригодни местообитания в км2 спрямо модел за разпространение на белогърбия кълвач (по Шуруликов и др. 2019)

Защитена зона	Слабо пригодни	Пригодни	Оптимални	Общо
Централен Балкан буфер	277,66	219,58	25,36	522,60

При други литературни източници е трудно да се отдели информацията за вида в конкретната 33, тъй като повечето публикувани данни са за НП „Централен Балкан“ или за ОВМ „Централен Балкан“. Според стандартния формуляр на зоната, границите ѝ почти съвпадат с тези на ОВМ „Централен Балкан“ с малки изключения по южната граница, където са разположени допълнителни гнездови територии на консервационно значими хищни птици.

Белогръбият кълвач е посочен за ОВМ „Централен Балкан“ с 130-150 гнездящи двойки (Костадинова и Граматиков 2007). Трудно е, обаче, да определим кои от тях попадат в рамките на 33 „Централен Балкан буфер“, тъй като цитираната численост е за територията на цялото ОВМ, част от което е и 33. Според същия източник в ОВМ „Централен Балкан“ се поддържа най-многочислената в страната популация на белогръбия кълвач.

В района на Стара планина, видът е съобщен при Етрополската планина (1893 г.), и Шипченския проход (1936 г.), а след 50те години на ХХв. е съобщаван от 9 старопланински локалитета (Янков, (ред), 2007).

Проучванията след 1980те г. потвърждават находищата в някои от планините, вкл. Стара планина (Големански, 2015).

Въз основа на наличната информация (публикувана и непубликувана), както и предпочитанията на вида към местообитанията смятаме посочената в СФ численост на вида в зоната към днешна дата за нереалистично ниска, затова предлагаме нейната актуализация в размер на 50-80 двойки.

В Плана за управление на НП „Централен Балкан“ 2016 – 2025 г. (Прил. № 1.15.3.) като основен хабитат за вида са посочени: 1 – смесени широколистни гори в ниския планински пояс; 2 – букови и елово-букови гори.

Интензивното изсичане на старите гори преди и след 1950 г. донякъде обяснява осезаемият спад в числеността на националната популация след 1980 г. (Янков, (ред), 2007).

През есента (октомври-ноември) често слиза в по-ниските части на планините, а част от птиците навлизат и в равнините, където прекарват зимата (Шурулинков и др. 2019). Можем да заключим, че това увеличава значението и на нископланинските горски масиви за вида.

Необходими са целенасочени изследвания за набавяне на конкретна и изчерпателна информация относно присъствието и числеността на вида в 33.

По данни на БДЗП, в периода 2018 – 2022 г., в 33 BG0002128 „Централен Балкан буфер“ са наблюдавани общо 8 инд. съответно 2018 г. – 2 инд., 2020 г. – 2 инд., 2021 г. – 3 инд. и 2022 г. – 1 инд.

Данните на ИАОС от мониторинг през гнездовия сезон (май и юни) на 2020 г. сочат: 10 инд., регистрирани в рамките на 33.

Нашите теренни проучвания през юни и октомври 2022 г. регистрираха 2 инд. от вида в зоната.

В Докладването от 2019 г. са посочени следните заплахи и влияния за постоянната популация:

- В02 – Превръщане в други типове гори, вкл. монокултури;
- А06 – Преустановяване на управлението на тревните местообитания (напр. прекратяване на пашата или косенето);
- В03 – Засаждане с или въвеждане на неместни или нетипични видове (включително нови видове и ГМО).

Основните въздействия и заплахи определени от „План за действие за опазване на белогърбия кълвач (*Dendrocopos leucotos*) в България за периода 2020-2029 г.“ (Шурулинков и др. 2019) са:

- Интензивните сечи;
- Промяна и фрагментиране на местообитанията в следствие на горскостопанските дейности;

В Червена книга на Р България (Големански, гл. ред., 2015) за белогърбия кълвач в страната са посочени заплахи свързани с изсичането на старите широколистни гори, фрагментацията им и санитарните сечи (B02, B03, B05, B07, B08, B09).

Според Герджиков (2022) липсата на дървета с голям диаметър, едроразмерни стоящи мъртви дървета и лежаща мъртва дървесина, в резултат на неправилно управление на горите, се очаква да доведе до липса на пригодни местообитания за белогърбия кълвач и до влошаване на природозащитния му статус.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 50 дв.	Нужно е допълнително проучване върху гнездовата популация на вида в зоната с цел прецизиране на числеността.	Поддържане числеността на гнездовата популация в размер на най-малко 50 двойки.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 24500 ha	Изчислено на базата на пригодните и оптимални местообитания на вида в зоната. Допълнително е необходимо да се отчете възрастта на гората в подходящите местообитания.	Поддържане площта с подходящи местообитания за вида в разрез на най-малко 24500 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация от „План за действие за опазване на белогърбия кълвач (*Dendrocopos leucotos*) в България за периода 2020-2029 г.“, теренните проучвания през 2022 г. и мониторингът, проведен от ИАОС през 2020 г., предлагаме минималната численост на популацията за зоната да бъде променена на 50 двойки, а максималната на 80 двойки.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat	D.qual	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A239	<i>Dendrocopos leucotos</i>			p	50	80	p		G	C	A	C	A

Специфични цели за A246 *Lullula arborea* (горска чучулига)

1. Код и наименование на вида

A246 *Lullula arborea* (горска чучулига)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 14-17 cm. Отгоре пъстро кафяво-жълтеникаво оперение с маслинен оттенък и почти черни надлъжни петна. От челото над очите минават широки бели вежди, които се съединяват на тила. Сгъвката на крилото с бели петна. Големите надкрилия с бели върхове, образуващи бяла ивица. Подкрилия сивкави. Централната двойка кормилни пера маслинено-кафява, останалите – черни с бели върхни петна, а най-страничната двойка по-светли. Отдолу бели, с лимонено жълт оттенък. Гърло и гърди с черно кафяви пъстрини, леко размити по страните на тялото (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща, мигрираща и зимуваща птица. По време на миграциите пресича на широк фронт територията на цялата страна, като в някои участъци се наблюдават ята, достигащи до 500 екз. През различните години пролетният прелет започва след средата на февруари и продължава до края на април. Есенната миграция е основно през септември и октомври (Нанкинов, 2009).

Характерно местообитание

Населява разредени горски участъци, просеки, поляни, сечища, пожарища (особено в иглолистните и смесените гори), покрайнини на гори, открити места с горски участъци, групи дървета и храсти. В равнините и предпланините заселва също стари овощни градини, лозя, склонове и дерета, обрасли с редки дървета и храсти (Нанкинов, 2009).

Хранене

Насекоми и техните ларви, семена, житни зърна и семена на плевелни треви (Нанкинов, 2009).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Разпространена е навсякъде в хълмистите, нископланинските и равнинните райони с разредени гори и храсталаци на по-голямата част от територията на страната с изключение на равнинните земеделски райони в Дунавската равнина, Добруджа, Тракийската низина и Бургаската низина (Янков, (ред), 2007).

Природозащитен статус в България – включен в приложение 2 и 3 на ЗБР и в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021), за територията на континентална Европа – също LC.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация е от 40000 – 90000 двойки, като краткосрочната тенденция (2001-2018) е оценена на увеличаваща се, а дългосрочната тенденция (1980-2018) на популацията е оценена на стабилна. За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A20, A01, A02, A03, A07, E01.

Видът се среща в 81 зони от мрежата Натура 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът е постоянен. Популацията се оценява на **145 двойки**, което представлява **0,2 – 0,4 % от националната** популация (оценка „С“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

От направения литературен обзор е трудно да се отдели информация за вида в конкретната ЗЗ, тъй като повечето публикувани данни са за НП „Централен Балкан“ или за ОВМ „Централен Балкан“. Според стандартния формуляр на зоната, границите ѝ почти съвпадат с тези на ОВМ „Централен Балкан“ с малки изключения по южната граница, където са разположени допълнителни гнездови територии на консервационно значими хищни птици.

Горската чучулига е посочена за ОВМ „Централен Балкан“ с 320-500 гнездящи двойки (Костадинова и Граматиков 2007). Трудно е, обаче, да определим кои от тях попадат в рамките на ЗЗ „Централен Балкан буфер“, тъй като цитираната численост е за територията на цялото ОВМ, част от което е и ЗЗ.

Обитава предпарковата и горската зона на Централен Балкан, но отделни двойки проникват и в алпийската зона (Нанкинов, 2009).

Не намираме конкретни данни за района на Средна Стара планина в Атласа на гнездящите птици в България (Янков, (ред), 2007).

Видът не е включен в Червена книга на Република България (2015) и по тази причина в изданието липсва анализ за него.

В Плана за управление на НП „Централен Балкан“ 2016 – 2025 г. (Прил. № 1.15.3.) като основени хабитати за вида са посочени: 2 – букови и елово-букови гори и 3 – смърчови и смесени иглолистни гори.

Нанкинов, 2009, отбелязва, че мигриращите птици се концентрират в различни местообитания извън населените места, в това число и по откритите склоннове на предпланините. В тази връзка можем да заключим, че това увеличава значението на нископланинските горски масиви за вида извън гнездовия сезон.

От оскъдната информация за зоната в литературата, можем да заключим, че са необходими целенасочени изследвания за набавяне на конкретна и изчерпателна информация относно присъствието и числеността на вида в нея.

По данни на БДЗП, в периода 2018 – 2022 г., в ЗЗ BG0002128 „Централен Балкан буфер“ са наблюдавани общо 13 инд. от вида. Данните на ИАОС от мониторинг през гнездовия сезон (март и юли) на 2020 г. сочат: 20 инд., регистрирани в рамките на ЗЗ.

Нашите теренни проучвания през април – юни 2022 г. регистрираха 25 инд. от вида в зоната.

На този етап не са открити други публикувани данни за вида в зоната.

В Докладването от 2019 г. са посочени следните заплахи и влияния за постоянната популация, които отчасти са валидни и за зоната:

- А20 – Използване на синтетични (минерални) торове върху земеделска земя;
- А01 – Превръщане в земеделска земя (с изключение на отводняване и изгаряне);
- А02 – Превръщане на един вид земеделска земя в друг (с изключение на отводняване и изгаряне);
- А03 – Преминаване от смесено земеделие и агролесовъдство към специализирано производство (напр. монокултура);

- А07 – Отказ от управление/използване на други земеделски и агrolесовъдни системи (всички, с изключение на ливади и пасища);
- Е01 – Пътища, алеи, железопътни линии и свързаната с тях инфраструктура (напр. мостове, виадукти, тунели).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 145	Определена на база на данните от СФ. Поради нуждата от насочени дългогодишни изследвания за набавяне на детайлна информация, тази численост може да се приеме за минимална. Мин. и макс. численост ще зависят от наличието на участъци, отговарящи на изискванията на вида, а именно: тревни съобщества, храсталаци, ивици от дървета, овощни градини (Янков, 2007), разредени горски участъци, просеки, поляни, сечища, пожарища (особено в иглолистните и смесените гори), покрайнини на гори, открити места с горски участъци, групи дървета и храсти. В равнините и предпланините стари овощни градини, лозя, склонове и дерета, обрасли с редки дървета и храсти (Нанкинов, 2009).	Поддържане на числеността на гнездовата популация в размер на най-малко 145 двойки.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 13000 ha	Изчислено на базата на данните, взети от СФ за оптимални местообитания – N25 и N8. Видът би могъл да населява участъци в цялата площ на зоната, стига те да отговарят на изискванията му. Необходимо е картиране на подходящите участъци, отговарящи на изискванията на вида.	Поддържане на подходящите гнездови и хранителни местообитания в размер на най-малко 13000 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предвид наличната информация от литературата, теренните проучвания през 2022 г. и мониторингът, проведен от ИАОС през 2020 г., считаме, че има нужда от промяна в максималната численост на СФ на 250 двойки.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat	D.qual	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A246	<i>Lullula arborea</i>			p	145	250	p		G	C	A	C	B

Специфични цели за A307 *Sylvia nisoria* (ястребогушо коприварче)

1. Код и наименование на вида

A307 *Sylvia nisoria* (ястребогушо коприварче)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото 15-16 см. Мъжки: Глава сивокафеникава с беззъбни пъстрини на челото, над очите и в района на ушите. Тил и гръб пепелявосиви. Плещи, кръст и надопашие сиви с тъмни и беззъбни пъстрини. Първостепенни махови пера тъмно кафяви със светли тесни кантове, второстепените и ръчни покривни кафявосиви с бели върхове. Кормилни пера тъмнокафяви, с изключение на средните, всичките имат бяло петно на върха на вътрешното ветрило. Тялото отдолу бяло с напречни, люсповидни сиви ивици. Ирис – яркожълт. Женски: Забележимо по-светло кафеникави от мъжките. Отгоре кафеникаво сивкави със светли пъстрини само над очите. Добре забележими са беззъбните пъстрини по плещите и надопашиято. Отдолу мръснобели, с редки кафеникави люсповидни петна, необразуващи напречни ивици (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ и мигриращ. През пролетта първите птици долитат началото на април, но миграцията е по-интензивна през втората половина на месеца и началото на май. Есенната миграция е основно през август и септември (Нанкинов, 2009).

Характерно местообитание

Среща се в разнообразни храстови местообитания. Може да бъде намерено в покрайнините на редки горски участъци, сечища, поляни и просеки, овощни градини, селски дворове (Янков, (ред), 2007; Нанкинов, 2009).

Хранене

Видът се храни основно с различни видове насекоми и техните ларви (Нанкинов, 2009).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

С петнисто и разпръснато разпространение на територията на цялата страна (Янков, (ред), 2007), предимно в хълмистите и предпланинските райони. По долините на реките прониква до около 1000 м.н.в. (Нанкинов, 2009.)

Включен в Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен е също в Приложение 1 на Директивата за птиците. Според IUCN – LC (Least Concern) (BirdLife International, 2021). Не е включен в Червената книга на България.

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013 - 2018 г.), гнездящата популация е от 4500 – 15000 двойки, като краткосрочната тенденция (2001-2018) на популацията е оценена на стабилна. Дългосрочната тенденция (1980 - 2018) на популацията е оценена на стабилна.

За гнездящата популация са посочени следните заплахи и влияния: A01, A02, C03, E01.

Видът се среща в 69 зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е постоянен. Популацията се оценява на **100-200 двойки**, което представлява **1,3 – 2,2 % от националната** популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

От направения литературен обзор е трудно да се отдели информация за вида в конкретната ЗЗ, тъй като повечето публикувани данни са за НП „Централен Балкан“ или за ОВМ „Централен Балкан“. Според стандартния формуляр на зоната, границите ѝ почти съвпадат с тези на ОВМ „Централен Балкан“ с малки изключения по южната граница, където са разположени допълнителни гнездови територии на консервационно значими хищни птици.

Ястребогушото коприварче е посочена за ОВМ „Централен Балкан“ с 10-40 гнездящи двойки (Костадинова и Граматиков 2007). Трудно е, обаче, да определим кои от тях попадат в рамките на ЗЗ „Централен Балкан буфер“, тъй като цитираната численост е за територията на цялото ОВМ, част от което е и ЗЗ.

Обитава предимно хълмисти и предпланински райони като достига до 1000 м.н.в., но може да бъде срещнато и в по-високите части на планините (Нанкинов, 2009). Авторът не коментира конкретни данни от Средна стара планина.

В Атласа на гнездящите птици в България са изнесени данни за гнездене в района на Сопот (1893 г.) (Янков, (ред), 2007).

Видът не е включен в Червена книга на Република България (2015), нито в Плана за управление на НП „Централен Балкан“ 2016 – 2025 г. (Прил. № 1.15.3.) и по тази причина в изданията липсва анализ за него.

От оскъдната информация за зоната в литературата, можем да заключим, че са необходими целенасочени многогодишни изследвания и мониторинг за набавяне на конкретна и изчерпателна информация относно присъствието и числеността на вида в нея.

Данните на БДЗП за периода 2018 – 2022 г. в ЗЗ BG0002128 „Централен Балкан буфер“ не сочат да са наблюдавани индивиди от вида.

Данните на ИАОС от мониторинг през гнездовия сезон (май 2020 г.) сочат: 2 инд., регистрирани в рамките на ЗЗ.

По време на нашите теренни проучвания през 2022 г. не са регистрирани индивиди от вида в зоната.

На този етап не са открити други публикувани данни за вида в зоната.

В Докладването от 2019 г. са посочени следните заплахи и влияния за постоянната популация – A01, A02, C03, E01.

Отчасти валидни за зоната са:

- A01 – Превръщане в земеделска земя (с изключение на отводняване и изгаряне);
- A02 – Превръщане на един вид земеделска земя в друг (с изключение на отводняване и изгаряне).

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 100	Определена на база на данните от СФ-Поради нуждата от насочени дългогодишни изследвания за набавяне на детайлна информация, тази численост може да се приеме за минимална. Мин. и макс. численост ще зависят от наличието на участъци, отговарящи на изискванията на вида, като навсякъде е свързано с храстите и подлеса (Нанкинов, 2009).	Поддържане на числеността на гнездовата популация в размер на най-малко 100 двойки.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 8600 ha	Изчислено на базата на данните, взети от СФ – N21, N 23, N25. При все, че видът би могъл да населява петнисти участъци в цялата площ на хабитата, стига те да отговарят на изискванията му.	Поддържане на подходящите гнездови и хранителни местообитания с площ от най-малко 8600 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A320 *Ficedula parva* (червеногуша мухоловка)

1. Код и наименование на вида

A320 *Ficedula parva* (червеногуша мухоловка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: мъжки 12,8 cm, женски 13,1 cm. Размах на крилата: мъжки 20,9 cm, женски 21 cm. Най-дребната наша мухоловка. В известен смисъл мъжката птица прилича на червеногръдката (*Erithacus rubecula*), тъй като е с ръждиво гърло и гърди. Теме, страни на главата и шията пепелявосиви, гръб и надопашие сивокафяви, крила и опашка кафяви, корем и широки ивици по страните на опашката бели. Женската и младото са без ръждиви гърди, а главата им е кафявосива. По поведение типична мухоловка, но се държи предимно по короните на дърветата (Нанкинов, 2009).

Характер на пребиваване в страната

Гнездяща и мигрираща птица за страната. Нощен мигрант. Есента пресича територията на България в посока изток-югоизток, а пролетта обратно. В някои години преминава в забележими количества като в благоприятни места образува многобройни концентрации. Видът има доста разтеглив период на миграция. Пролетта може да се появи още през март и да лети до май, а есента от края на юли до началото на ноември (Нанкинов, 2009). Старите мъжки пристигат значително по-рано от по-младите (Mitrus, 2007). Брачни песни са регистрирани от средата на май до началото на юли. Гнездото е в хралупа или дупка в стъбло или в клон. Малките, на брой 5–6, излитат на 13-ия ден. Размерът на гнездовите територии в Централна Стара планина варира в зависимост от естествения характер на горите от 7–8 до 25–30 ha. По трансекти от 1,5 и 6 km са преброявани по 4 двойки. Хранене на малки е установено през целия юли, а между 20 юли и 10 август често се наблюдават групи (семейства); някои двойки имат второ люпило (Големански (гл. ред) (2015).

Характерно местообитание

Обитава главно стари букови гори с естествена структура и на 600–1550 m н. в. В Странджа гнезди във вековна гора от благун (Големански (гл. ред) (2015). Гнезди основно в стари широколистни листопадни гори от *Fagus sylvatica* в по-високите планински части, особено на по-влажни склонове. По-рядко намирана в гори от *Quercus sp.* (Янков, ред., 2007). В други части на ареала (Полша) 79% от гнездата са изградени в габър *Carpinus betulus* и липа *Tilia cordata*. Повечето входове на хралупите са изложени на юг и на относително ниска височина над земята (4,9 m). Гнездовите дървета са с малък диаметър (31,2 cm) и са по-често мъртви (29,8%) (Mitrus and Soćko, 2004). В Полша видът предпочита територии, където габърът *Carpinus betulus* е бил доминиращият жив дървесен вид, а смърчът *Picea abies* е бил доминиращият вид мъртво дърво. Делът на сухите дървета е бил 20,2% от насажденията. Плътноста на живите дървета варира от 164 до 680 екз./ha, а гъстотата на дънерите варира от 0 до 156 екз./ha. Възрастните мъжки заселват територии с по-големи живи дървета и с по-висока плътност на живите дървета, отколкото по-младите мъжки (Mitrus et al., 2006). Гнездовия успех зависи от от загубите причинени от хищници (82%). Определящ фактор за гнездовия успех е височината на гнездото над земята (Mitrus and Soćko, 2008). Най-висока вероятност от загуба е имало по време на яйцеснасянето и през втората половина на инкубацията. Подходящи местообитания са 9110, 9130, 9150, 91W0 (букови гори) и 9170 (дъбово-габърви гори) по Директива за местообитанията (Кавръкова и др., 2009).

Хранене

Изключителна пластична при храненето. Събира храна както по дърветата и храстите, така и по тревата и земята. Храни се предимно с различни видове насекоми и техните ларви, с паяци, дребни мидички, а в края на лятото и есента кълве също така плодове на къпина, малина, бъз и други плодове. В храната на възрастните птици преобладават хоботниците, листоядите, ципокрилите, двукрилите, гъсениците на листоврътките, паяци, листни бълхи, дървеници, а в храната на малките – гъсеници на различни пеперуди, а също мухи, комари, дългоножки, паяци и други (Нанкинов, 2009). Изследване в Полша установява, че средно 51,5% от плячката са летящи насекоми, 25,9% паяци и 22,8% гъсеници. Сред летящите насекоми доминират двукрилите (84,8%), след това *Lepidoptera* (7,6%) и *Orthoptera* (6,6%). Съставът на диетата се промени значително в зависимост от възрастта на малките (Mitrus et al., 2010).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Птица с неравномерно разпространение в страната. В края на 70-те години на XIX в. е установен да гнезди спорадично в Североизточна България (вероятно Лудогорие и/или Източна Стара Планина), еднократно в Камчийския лонгоз, а в 2 случая е наблюдавана в края на май. От 1975 г. гнезди постоянно в Стара планина, гнезди също в Източна и Западна Стара Планина, и Странджа. Общата численост в страната е 700–1000 двойки при средна плътност 1 двойка/50–100 ha; в Централна Стара планина има 400–500 двойки. В България се намират най-южните европейски гнездилища (Големански (гл. ред) (2015); Нанкинов, 2009).

Защитен вид на територията на цялата страна - Приложение 2 и 3 на ЗБР. Включен в Приложение 1 на Директивата за птиците. Включен в Приложение II на Бернската конвенция - строго защитен вид. Според IUCN видът е слабо засегнат LC (Least Concern) за Европа и за света (2021). Включен е в Червената книга на Р България (2015) в категория уязвим (VU). Няма SPEC категория (Staneva, Burfield, 2017).

Съгласно докладването през 2019 г. (за периода 2013-2018 г.) националната гнездяща популация на вида се оценява на 1000-2500 двойки. При докладването за периода 2008-2012 г. националната гнездяща популация е била оценена на 1000-1500 двойки, а краткосрочната и дългосрочна тенденция е определена като стабилна.

Видът се среща в 19 зони от мрежата Натура 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът е гнездящ. Популацията се оценява на **195 двойки**, което представлява **7,8 – 19,5 % от националната популация** (оценка „А“). Опазването на вида е отлично (оценка „А“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „А“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

От направения литературен обзор е трудно да се отдели информация за вида в конкретната ЗЗ, тъй като повечето публикувани данни са за НП „Централен Балкан“ или за ОВМ „Централен Балкан“. Според стандартния формуляр на зоната, границите ѝ почти съвпадат с тези на ОВМ „Централен Балкан“ с малки изключения по южната граница, където са разположени допълнителни гнездови територии на консервационно значими хищни птици.

ОВМ „Централен Балкан“ (и в частност ЗЗ „Централен Балкан буфер“) е едно от най-важните места в страната от значение за Европейския съюз за опазването на комплекс от 14 застрашени вида, един от които е и червеногушата мухоловка (Костадинова и Граматиков 2007).

Червеногушата мухоловка е посочена за ОВМ „Централен Балкан“ с 550-600 гнездящи двойки (Костадинова и Граматиков 2007). Трудно е, обаче, да определим кои от тях попадат в рамките на ЗЗ „Централен Балкан буфер“, тъй като цитираната численост е за територията на цялото ОВМ, част от което е и ЗЗ.

В Атласа на гнездящите птици в България видът е описан с петнисто разпространение, съсредоточено основно в буковия пояс на Стара планина (на изток до Сливенска планина). През 1975 г. многоброен и на места доминантен вид в Централна Стара планина (в старите гори от *Fagus sylvatica* на Васильовска и Тетевенска планина в района на резерват „Стенето“), където е разположена оснаваната част на българската популация (Янков, (ред), 2007).

Според Червена книга на България в Централна Стара планина има 400–500 двойки Големански (гл. ред) (2015).

Нанкинов (2009) счита, че на много места в планините ни съществуват изолирани гнездилища, неизвестни на специалистите като уточнява подобни в Стара планина от рида Дебели дял, над с. Рибарица, резервата Боатин и съседната местност Голям Климаш в Тетевенския Балкан, резерват Стенето, като птиците достигат н.в. 1350 м.н.в.

В Планът за управление на НП „Централен Балкан“ 2016 – 2025 г. (Прил. № 1.15.3.) като основен хабитат за вида са посочени: 1 – смесени широколистни гори в ниския планински пояс; 2 – букови и елово-букови гори.

По данни на БДЗП, в периодът 2018 – 2022 г., в 33 BG0002128 „Централен Балкан буфер“ е наблюдаван 1 инд. през 2021 г.

Данните на ИАОС от мониторинг през гнездовия сезон на 2020 г. сочат 1 инд., регистриран в рамките на 33.

Нашите теренни проучвания от април до октомври 2022 г. не регистрираха нито един индивид от вида в зоната.

Разнопосочните данни в литературата и теренните проучвания водят до належаща необходимост от целенасочен, многогодишен и редовен мониторинг във всички подходящи местообитания, за установяване на размера и тенденциите на размножаващата се популация.

В Докладването от 2019 г. са посочени следните заплахи и влияния за постоянната популация:

- В02 – Превръщане в други типове гори, вкл. монокултури;
- В03 – Засаждане с или въвеждане на неместни или нетипични видове (включително нови видове и ГМО).

Като отрицателно действащи фактори в Червена книга на България Големански (гл. ред) (2015), са отбелязани:

- Възобновителните и санитарните сечи.
- Тясна специализация към местообитанията.
- Фактът, че видът се намира в периферията на ареала си.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 195	Определена на база на СФ. Поради липса на изчерпателна актуална информация, тази численост може да се приеме за минимална. Ще зависи от наличието на букови масиви в зоната.	Поддържане на числеността на гнездовата популация в размер на най-малко 195 двойки.
Местообитание на вида: Площ на подходящите гнездови и хранителни местообитания за вида	ha	Най-малко 33800 ha	Изчислено на базата на данните, взети от СФ като % на подходящите местообитания N16, от общата площ на 33. Допълнително е необходимо да се отчете	Поддържане с площта с подходящи местообитания за вида в размер на най-малко 33800 ha.

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
			площта на горите с доминантният вид <i>Fagus sylvatica</i> , подходяща за гнездово местообитание.	

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A442 *Ficedula semitorquata* (полубеловрата мухоловка)

1. Код и наименование на вида

A442 *Ficedula semitorquata* (полубеловрата мухоловка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължина на тялото: 12-14 см., размах на крилата: 23-24 см. Има контрастно оперение – отгоре черна, отдолу бяла. При мъжкия врата е бял отстриани, но е и отзад и с малко бяло петно на челото. Женската е без бяло на челото, пепелява по главата, плещите и гърба. Опашката и при двата пола е бяла отстриани.

Характер на пребиваване в страната

В България вида е гнездящ и мигриращ вид. Има неравномерна численост, като в повечето от находищата гнездят десетки двойки/100 km². Най-висока (повече от 100 двойки/100 km²) е числеността в някои крайречни и по-обширните равнинни и нископланински гори. Най-често плътността намалява с увеличаване на надморската височина.

Характерно местообитание

Обитава стари, предимно естествени широколистни гори, съставени от полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), дъб (*Quercus* spp.), бук (*Fagus sylvatica*, *Fagus orientalis*) и др. В равнините предпочита влажните гори, лонгози и горите по бреговете на водоеми. Сравнително по-рядко стари овощни градини, дървесни плантации, градски паркове и градини. Находищата са от морското равнище до 800 m н. в., по-рядко до 1500 m н. в. (Нанкинов, 2009; Янков (ред), 2007). Високотъблените гори с характеристики на гори във фаза на старост са най-предпочитани от вида (Georgiev et al. 2018).

Хранене

В храната на българските полубеловрати мухоловки са застъпени видове от разредите: твърдокрили (Coleoptera), полутвърдокрили (Hemiptera), мухи (Diptera), пеперуди (Lepidoptera), паяци (Araneidae) и др., голямо е участието на педомерките (сем. Geometidae) и листоврътките (Tortricidae) (Нанкинов, 2009; Янков, (ред), 2007).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Основната част от популацията е съсредоточена в Източна и Централна Стара планина, лонгозните гори по долните течения на реките Батова, Камчия и Ропотамо, както и в Странджа. Според Нанкинов и др. (2004) в страната гнездят 8000 - 12 000 двойки, а според Янков (ред), (2007) – между 1500 и 3500 двойки. Брачните игри са през април месец. Гнезди изключително в дървесни хралуци (издълбани от кълвачи) и изкуствени гнездилки на височина 3-6 м. Плътността на гнездовата популация зависи от обилието или отсъствието на удобни места за гнездене. Женската снася 4-7 яйца, които мъти две седмици. В лонгозните гори на резерват Камчия е установена гнездова плътност от 2,4 дв./10 ha. (Георгиев, 2005). В кестенови гори (*Castanea sativa*) в Беласица е установена гнездова плътност от 4,86 инд./10 ha (Nikolov et al., 2011).

Georgiev et al. (2018) установяват чрез моделиране, че на национално ниво, възрастта на горите и процентното покритие на широколистните гори най-добре обясняват гнездовото разпространение на полубеловратата мухоловка. Въпреки, че горските насаждения стават подходящо местообитание за вида на възраст от около 70 години, дърветата във вътрешността на гората на възраст над 160 години и съставени от повече от 80% широколистни дървета са предпочитани от вида. Количеството мъртва дървесина в гората положително повлиява избора на място за гнездо на мухоловката. Според авторите забраната на сечта в гори на възраст по-стари от 160 г. би довело до намаляване на риска от упадък на популацията на вида в България.

Съгласно Докладването през 2019 г. (за периода 2013-2019 г.), видът се опазва като гнездящ с популация между 2500 и 4500 двойки. Краткосрочната популационна тенденция (2000-2018 г.) е стабилна, а дългосрочната (1980-2018 г.) е стабилна. През последните 18 години краткосрочната тенденция (2000-2018) в разпространението на вида е увеличаваща се, а дългосрочната също е увеличаваща се. Посочени са следните заплахи: B02 - *Conversion to other types of forests including monocultures*; B03 - *Replanting with or introducing non-native or non-typical species (including new species and GMOs)*.

В Червената книга (2015) са посочени като заплахи изсичането на стари гори, главни сечи и други горскостопански мероприятия през размножителния период.

Видът се среща в 32 зони от мрежата Натура 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната, видът се опазва като гнездящ. Гнездовата популация в зоната е оценена на **75 двойки**, което е 1,67 - 3,00 % от националната гнездяща популация (оценка „B“). Опазването на вида е отлично (оценка „A“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „A“ – отлична стойност.

5. Анализ на наличната информация

При проучванията през 2022г. видът беше установен в края на месец април на територията на зоната. В този период не може да се определи с достоверност дали птицата е мигрираща или заела гнездова територия. През 2020г. във връзка с провеждане на Мониторинг на видове птици в НАТУРА 2000 на територията са регистрирани 11 заети територии на вида установени чрез регистрация на пеещи мъжки в подходящо гнездово местообитание. В платформата eBirds има наблюдение на вида през 2016г. в района на с. Рибарица. Наличните данни за числеността на вида дават основание да се счита, че той е със стабилна численост на територията на 33 „Централен Балкан буфер“.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой двойки	Най-малко 75	Целевата стойност е определена от СФ и актуалните данни за числеността на вида в зоната	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 75 гнездящи двойки.
Местообитание на вида: характеристика на местообитанието за гнездене.	ha	най-малко 33800	Определена на база на % на подходящото гнездово местообитание в зоната - N16 - Широколистни листопадни гори	Поддържане на площта на подходящото гнездово местообитание на вида в размер най-малко на 33800 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A338 *Lanius collurio* (червеногърба сврачка)

1. Код и наименование на вида

A338 *Lanius collurio* (червеногърба сврачка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 16-18 cm, тегло 23-42 гр., дължина на крилото 89 - 99 mm. (Svesson et al., 2009). Има ясно изразен полов диморфизъм. Мъжките имат сива глава с черна ивица през окоето. Гърбът е кестенявокафяв. Гърдите и коремът са бели с лек розов оттенък. Опашката е дълга, черна, с бели страни. Клюнът е черен, мощен, със зъбче на горната полувка. Женската е с кафява глава и слабо изразена кафява ивица през окоето. Гърбът и е ръждивокафяв, коремът е бял с тъмно напетняване. Младите са подобни на женските, но тъмното напетняване е изразено на темето, гърба и крилата. (цитат?)

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ прелетен вид. Транзитната миграция е много добре изразена. Среща се в България от втората половина на април до края на октомври – началото на ноември.

Характерно местообитание

Гнезди предимно в храстови местообитания – формации на глог, шипка, драка, трънка, къпини и много други. Често и в крайнини на широколистни гори. Рядка в полезащитни пояси и крайселищни паркове и градини. Оптималните местообитания са ливадни или степни осеяни с много храсти. Среща се в равнини, в хълмисти и предпланински райони, рядко и в планински ливади с храсти, от морското равнище до около 1900-2000 м.н.в.

Хранене

Червеногърбата сврачка е хищна - храни се с различни безгръбначни и дребни гръбначни животни. Хранителният спектър се оформя главно от едри насекоми – бръмбари (*Carabidae*, *Cerambycidae*, *Tenebrionidae*), скакалци, щурци, цикади, водни

кончета, гъсеници на пеперуди. Яде също и дребни мишевидни гризачи, влечуги, малки пойни птици (Иванов, 2011).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Червеногърбата сврачка е широко разпространен вид и гнезди в цялата страна. В повечето райони предлагащи подходящи местообитания е многобройна, дори изобилна на места. Според Атласа на гнездящите птици у нас гнездят 300 000 – 700 000 двойки (Янков (ред), 2007). Според докладването по чл.12 от 2019 г. гнездовата популация е в рамките на 170 000 – 380 000 двойки. Тенденцията в числеността е отрицателна, при това доста значителна - с 30-40% в краткосрочен план. Мониторингът на обикновените видове птици за 2005 -2013 г. показва слабо намаление на вида с 14% в 129 площадки (1X1 km), голяма част от тях в Софийско (Христов и Петков, 2013).

При докладването по чл.12 като заплахи за вида са посочени прекомерно интензивната паша, липсата на паша и изоставянето на земеделски земи. Други заплахи за вида са химизацията в селското и горското стопанство, пожарите, унищожаването на храстите за поддържане на пасищата, разораването на пасища и ливади, застрояването, развитието на пътната инфраструктура и др. Червеногърбите сврачки много често ловуват по крайпътните храсти и са една от най-честите жертви на интензивния автомобилен трафик.

Видът се среща в 107 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно ССФ на зоната видът се опазва като гнездящ. Гнездовата популация в зоната е оценена **между 500 и 800 двойки**, което е 0,13 - 0,47% от националната гнездяща популация (оценка „С“). Опазването на вида е добро (оценка „В“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „С“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „В“ – добра стойност.

5. Анализ на наличната информация

При проучванията през 2022 г. видът беше установен като сравнително чест в подходящите местообитания в зоната. Общо бяха установени 30 двойки или пеещи мъжки през гнездовия период.

Типичните гнездови и хранителни местообитания за вида в зоната са храстови местообитания – склонове обрасли с глог, шипка или трънка, както и пасища, степи и ливади обрасли с редки храсти и ниски дървета. По-малък брой червеногърби сврачки гнездят в лозя и овощни градини.

Основни заплахи за вида в зоната са свързани с унищожаване, деградация или сукцесия на местообитанията му. На първо място е унищожаването на храстите в пасищата чрез изкореняване и изгаряне. Също така разораването на пасища, пожарите и превръщането на пасищата в лозя и овощни градини. Проблем е и пълното изоставяне на пасищата с храсти в планинските части, което би довело до превръщането им в гора.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 500	Посочена е на база на посочената численост в СФ, която е потвърдена от установената плътност при проведените проучвания през 2022 г.	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 500 двойки.
Гнездово местообитание на вида: Площ на подходящото гнездово местообитание	ha	Най-малко 19000 ha	Изчислена на база на % от площта на подходящите местообитания (N08, N15, N21, N23 и N25)	Поддържане на площта с подходящи местообитания в размер на най-малко 19000 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за вида.

Специфични цели за A339 *Lanius minor* (черночела сврачка)

1. Код и наименование на вида

A339 *Lanius minor* (черночела сврачка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 19-21 cm, тегло 43-57 гр., дължина на крилото 114-126 mm. (Иванов 2011; Svensson 2013). Половете са трудно отличими по оперение. Мъжките имат сива глава с черна ивица през окото, която обхваща и челото. Гърбът е сив. Маховите и опашката са черни. Коремът и гърдите са светлорозови, гърлото бяло. Клюнът и краката са тъмносиви до черни. Младите са изпъстрени с тъмни петънца по гърба, челото им не е черно.

Песента е представлява продължително тихо стържене. Имитира и гласове на други видове пойни птици. Често издава и серии от остри металически крясъци. Гнезди най-често на дървета. Защитен вид.

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ прелетен вид. Среща се в България от началото на май до края на август –средата на септември.

Характерно местообитание

Гнезди предимно в ивици или групи дървета сред агроландшафти, пасища, степи. Честа и в крайречни гори, включително тополови и акациеви култури. Многобройна в полезащитните пояси в Добруджа. Среща се и в крайнини и прорездания на равнинни дъбови и липови гори. Понякога формира рехави колонии.

Среща се в равнини и низини, доста по-рядко и в хълмисти и предпланински райони, от морското равнище до около 1000 м.н.в.

Хранене

Черночелата сврачка е хищна - храни се с различни безгръбначни и дребни гръбначни животни. Хранителният спектър се оформя главно от едри насекоми – бръмбари, попови прасета, скакалци, шурци, гъсеници на пеперуди. Яде също и дребни мишевидни и насекомоядни бозайници, гущери, малки пойни птици. Рядко яде и плодове – череша, черници и др. (Иванов, 2011).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Черночелата гнезди в почти цялата страна с изключение на високите планини и обширните компактни горски масиви в Странджа. Има висока численост на места в Дунавската равнина – главно по поречието на реките, в Лудогорието, Добруджа, Горнотракийската низина (Шурулинков и др 2005, Янков ред. 2007, Даскалова и др. 2020). Малобройна е в Софийско и високите полета на Западна България. Според Атласа на гнездящите птици у нас гнездят 5000 – 15000 двойки (Янков ред. 2007). Според докладването по чл.12 от 2019 г. гнездовата популация е в рамките на 6 000 – 20 000 двойки. Въпреки увеличението в числеността между двете оценки тенденцията в числеността посочена като отрицателна, при това доста значителна - с 30-40% в краткосрочен план. Мониторингът на обикновените видове птици за 2005-2013 г. показва силно намаление на вида с около 83% в 65 площадки (1x1 km), голяма част от тях в Софийско (Hristov, Petkov, 2013).

При докладването по чл. 12 като единствена заплаха за вида е посочено изоставянето на земеделски земи. Други заплахи за вида са сечта на крайречните гори и полезащитните пояси, химизацията в селското и горското стопанство, пожарите, разораването на пасища и ливади, застрояването, развитието на пътната инфраструктура и др.

Видът се среща в 81 защитени зони от мрежата Natura 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно СФ на зоната видът се опазва като гнездящ. Гнездовата популация в зоната е оценена на **4 двойки**, което е 0,7 – 0,02% от националната гнездяща популация (оценка „C“). Опазването на вида е добро (оценка „B“), популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

При проведените през 2022 г. проучвания, по време на гнездовия период, видът не е регистриран, но за годината има 3 наблюдения на територията на зоната, въведени в платформите SmartBirds и Observation.org. Две от тези наблюдения са в равнинната част на зоната, а едно е в алпийската част над х. Паскал. През юни 2021 г., един индивид е наблюдаван на границата на зоната в билната част на Троянския проход (регистрация в eBird). Тези данни, както и наличието на голяма площ с подходящи за вида местообитания, позволяват да се направи заключение, че видът вероятно е с по-висока численост на гнездовата популация от тази, вписана в СФ.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 4	Определена на база СФ и данните от eBird, SmartBirds и Observation.org	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 4 гнездящи двойка.
Местообитание на вида: Площ на подходящите местообитания на вида	ха	Най малко 13600 ha.	Изчислена на база на % от площта на подходящите местообитания (N15,N21, N23 и N25). Видът понякога гнезди и в покрайнините на гори (N16, N17, N19), но понеже не е горски вид, техните площи не са взети в предвид.	Поддържане на площта с подходящи местообитания в размер на най-малко 13600 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Предлагаме промяна в максималната численост на вида на 10 двойки.

Species					Population in the site					Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D			
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A339	<i>Lanius minor</i>			r	4	10	p		G	C	B	C	C

Специфични цели за A379 *Emberiza hortulana* (градинска овесарка)

1. Код и наименование на вида

A379 *Emberiza hortulana* (градинска овесарка)

2. Кратка характеристика на вида

Дължината на тялото 15-16.5 cm, тегло 21-25 гр., дължина на крилото 77-96 mm. (Иванов 2011; Svensson et al. 2009). Оперението е пъстро с не много отчетлив полов диморфизъм. Мъжките са с по-ярко оперение и без тъмни ивици по гърдите и корема от страни. Главата и гърдите са зеленикавосиви, с жълт „мустак“ и гърло. Кремът е оранжевокафяв. Гърбът е пъстр, кафеникав, с надлъжни тъмни резки. Клюнът е светлочервен, краката - червеникавокафяви. (Иванов 2011)

Песента представлява повторение на една и съща строфа, но за този вид са характерни много регионални диалекти на пеене. Гнезди в ниски храстчета и дръвчета, понякога и на земята в основата на храст. Защитен вид.

Характер на пребиваване в страната

Гнездящ прелетен вид. Транзитната миграция е сравнително слабо забележима. Среща се в България от втората половина на април до края на август-началото на септември. (Иванов 2011)

Характерно местообитание

Гнезди в разредени широколистни гори, в крайнините им, из полезащитни пояси, групи дървета сред полето, в храстови местообитания – понякога по екотона на гората, овощни насаждения. Често и в разредени крайречни гори. Обича да има ливади и пасища наоколо с отделни храсти. По-многочислена в карстови райони. Гнезди по края и в рамките на всички типове дъбови и дъбово-габъррови гори. Рядко се среща и в смесени гори с участие на дъб и черен или бял бор. (Иванов 2011)

Среща се в равнини, в хълмисти и предпланински райони, рядко и в планински ливади с храстчета.

Хранене

Градинската овесарка се храни с различни безгръбначни животни и семена. Хранителният спектър се оформя главно от насекоми – мравки, бръмбари (Curculionidae), двукрили, ципокрили, гъсеници на пеперуди. Яде също и паяци (Иванов 2011).

3. Разпространение, природозащитно състояние и тенденции в популацията на вида на национално ниво

Градинската овесарка гнезди в цялата страна. В планините в най-южните части на страната гнездовото разпространение на вида достига до около 1900-2000 м.н.в. В много райони е рядка или дори отсъства въпреки наличието на наглед оптимални местообитания. В други райони с аналогични характеристики на местообитанието е изобилна. Според Атласа на гнездящите птици у нас гнездят 25000-75000 двойки (Янков ред. 2007). Според докладването по чл.12 от 2019 г. гнездовата популация е още по-висока - в рамките на 34000 – 150000 двойки. Не е посочена някаква изразена тенденция в числеността и разпространението на вида.

При докладването по чл.12 като заплахи за вида са посочени превръщането на пасища и степи в обработваеми земи, превръщането на един тип земеделски земи в друг, изоставянето на земеделски земи, развитието на пътната инфраструктура, добива на нефт и газ и съпътстващата инфраструктура. Други заплахи за градинската овесарка са химизацията в селското и горското стопанство, пожарите, реконструкциите на дъбовите гори в иглолистни култури, унищожаването на храстите за поддържане на пасищата и др.

Видът се среща в 74 защитени зони от мрежата Натура 2000 в България, като във всички тях е с оценка различна от оценка „D“ на популацията.

4. Състояние на ниво защитена зона

Съгласно ССФ на зоната видът се опазва като гнездящ. Гнездовата популация в зоната е оценена на **60 двойки**, което е 0,04 - 0,18 % от националната гнездяща популация (оценка „C“). Степен на опазване на вида не е оценена, популацията не е изолирана в рамките на разширен ареал (оценка „C“). Общата оценка на стойността на зоната за съхранение на вида е „C“ – значима стойност.

5. Анализ на наличната информация

При проучванията през 2022 г. видът беше установен 7 пъти (пеещи мъжки в подходящо местообитание) на територията на зоната. През юни 2020 г., по данни на ИАОС, при провеждане на Мониторинг на видове птици в НАТУРА 2000 са регистрирани

4 гнездови територии на вида. В платформите SmartBirds, eBird и Observation.org също има регистрации на вида през размножителния период в различни части на зоната. Типичните гнездови и хранителни местообитания за вида в зоната са храстови и открити местообитания и покрайнини на гори. Основни заплахи за вида в зоната са свързани с унищожаване, деградация или сукцесия на местообитанията му. На първо място е унищожаването на храстите в пасищата чрез изкореняване и изгаряне. Проблем е и пълното изоставяне на пасищата с храсти в планинските части, което би довело до превръщането им в гора.

6. Специфични природозащитни цели за вида в зоната

Параметър	Мерна единица	Целева стойност	Допълнителна информация	Специфични за зоната цели
Популация: Размер на гнездовата популация	Брой гнездящи двойки	Най-малко 60	Посочена е на база на посочената численост в СФ, която е потвърдена от установената плътност при проведените проучвания през 2022 г. и регистрираните наблюдения на вида в SmartBirds, eBird и Observation.org	Поддържане на популацията на вида в зоната в размер от най-малко 60 двойки.
Гнездово местообитание на вида: Площ на подходящото гнездово местообитание	ha	Най-малко 14400	Изчислена на база на % от площта на подходящите местообитания (N08, N23 и N25)	Поддържане на площта с подходящи местообитания в размер на най-малко 14400 ha.

7. Необходимост от актуализация на Стандартния формуляр на защитената зона

Не са необходими промени в СФ за вида.

Нови видове, предложени за включване в стандартния формуляр на ЗЗ BG0002128 „Централен Балкан буфер“

1. A136 *Charadrius dubius* (речен дъждосвирец)

Видът е наблюдаван по време на теренните наблюдения през 2022 г в южните територии на зоната по време на миграция. Една птица е наблюдавана източно до с. Скобелево, до крайпътна канавка на 20.04.2022г. Според Дончев (1974) видът е обикновен по време на миграция, като обитава ниските части на планината.

2. A230 *Merops apiaster* (обикновен пчелояд)

Видът е наблюдаван по време на теренните наблюдения през 2022 г. в южните територии на зоната през гнездовия период. Видът мигрира на широк фронт и практически може да бъде видян навсякъде по време на миграция. Има множество наблюдения на вида по време на миграция в различни части от ЗЗ.

3. A243 *Calandrella brachydactyla* (късопръста чучулига)

Видът е наблюдаван по време на теренните наблюдения през 2022 г между селата Шейново и Ясеново през гнездовия период. Има данни за наблюдения на вида през гнездовия период и на други места в южната част на зоната (данни от observation.org.), 3 птици на 20.06.2015г и 50 птици на 26.06.2014г. Според Костадинова, Граматиков (2007) в ОВМ Централен Балкан гнездят 9-88 двойки.

4. A249 *Riparia riparia* (брегова лястовица)

Видът е наблюдаван по време на теренните проучвания през 2022 г в района на с. Рибарица през гнездовия период. Има данни за наблюдения на вида по време на пролетната миграция (данни от ebird.org., Peter Alfrey).

5. A255 *Anthus campestris* (полска бърбица)

Видът е наблюдаван по време на теренните наблюдения през 2022 г. между селата Шейново и Ясеново през гнездовия период и при с. Скобелево и с. Шейново през април 2022г. Видът е наблюдаван и в района на вр. Шипка на 3.05.2021 г. – 2 птици (данни от ebird.org., Peter Alfrey). Според Костадинова, Граматиков (2007) в ОВМ Централен Балкан гнездят до 3 двойки.

6. A321 *Ficedula albicollis* (беловрата мухоловка)

Видът е наблюдаван по време на теренните наблюдения през 2022 г в района на с. Ясеново през април 2022г. Видът е наблюдаван и в района на вр. Шипка на 11.04.2016г – 1 птица (данни от ebird.org., Peter Alfrey).

7. Необходимост от промени в СФ на 33 BG0002128 „Централен Балкан буфер“

Предлагаме включването на изброените видове в СФ на 33 със следните популации и параметри:

Species				Population in the site						Site assessment				
G	Code	Scientific Name	S	NP	T	Size		Unit	Cat.	D.qual.	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Pop.	Con.	Iso.	Glo.
B	A136	<i>Charadrius dubius</i>			c				P	DD	D			
B	A230	<i>Merops apiaster</i>			c				P	DD	D			
B	A230	<i>Merops apiaster</i>			r				P	DD	D			
B	A243	<i>Calandrella brachydactyla</i>			r				P	DD	D			
B	A249	<i>Riparia riparia</i>			r				P	DD	D			
B	A255	<i>Anthus campestris</i>			c				P	DD	D			
B	A255	<i>Anthus campestris</i>			r				P	DD	D			
B	A321	<i>Ficedula albicollis</i>			c				P	DD	D			

Използвана литература:

БДЗП. 2022. SmartBirds база данни.

Герджиков Г. 2022. Хабитатни изисквания на южния белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos lilfordi*) в България. НПМ, София. 130 стр.

Големански, В. и др. (ред.) (2015). Червена книга на Република България, Том 2, Животни, БАН-МОСВ, София, 250 стр.

Дончев, С. 1974. Птиците на Средна и Източна Стара планина. Известия на Зоологическия институт с музей, БАН, 41: 33-63.

Дончев, С. 1977. Птиците в Розовата долина. Acta zool. bulg., 6: 15-34.

Иванов Б. 2011. Фауна на България. том 30 - Aves, част 3, София, БАН

Кавръкова, В., Димова, Д., Димитров, М., Цонев, Р., Белев, Т., Раковска, К. /ред./ (2009). Ръководство за определяне на местообитания от европейска значимост в България. Второ, преработено и допълнено издание. София, Световен фонд за дивата природа, Дунавско – Карпатска програма и федерация “ЗЕЛЕНИ БАЛКАНИ“

Костадинова, И., Граматиков, М. (ред.) (2007). Орнитологично важните места в България и Natura 2000. БДЗП, Природозащитна поредица, Книга 11.

Леженина, И. П., Грама, В. Н., Савинская, Н. А., & Чаплыгина, А. Б. (2011). Пищевой рацион птенцов мухоловки-белошейки (*Ficedula albicollis* (Temminck, 1815) в нагорной дубраве Харьковской области. Известия Харьковского энтомологического общества, 19(1), 39-46.

- Матеева, И., П. Янков. 2013. Характер на миграцията на 42 вида птици от българската орнитофауна според нивото на съвременните познания - доклад в рамките на обособена позиция 7 „Определяне и минимизиране на рисковете за дивите птици“, по дейност 4 от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“, 109-113.
- Мичев, Т., Симеонов, Д., Профиров, Л. (2012). Птиците на Балканския полуостров. Екотан, София, 296 с.
- Нанкинов, Д., Симеонов, С., Мичев, Т., Иванов, Б. (1997). Фауна на България. Т.26. Aves, част II. С. АИ „Проф. М. Дринов“.
- Николов, Б., Христов, И., Шурулинков, П., Николов, И., Рогев, А., Дуцов, А., Станчев, Р. 2001. Нови данни за някои слабо изучени видове горски сови (*Strix uralensis*, *Glaucidium passerinum*, *Aegolius funereus*) в България. Наука за гората, 38 (1/2): 75-86.
- Петров Ц., П. Янков, Т. Мичев, Б. Милчев, Л. Профиров 1991. Разпространение, численост и мерки за опазване на черния щъркел, *Ciconia nigra* (L.) в България. Изв. На музеите от Ю. България. т. XVII, с. 25-32.
- Предоставени данни от ИАОС по проект „Анализи и проучвания на видовете птици в България, предмет на докладване съгласно чл. 12 от Директивата за птиците (2009/147/ЕО)“ - Писмо Изх. № 3989/3.11.2022 г. до ИБЕИ-БАН.
- Симеонов С., Милчев Б. (1994) Проучване на бухала (*Bubo bubo* (L.)) в Странджа. I. Разпространение, местообитание и гнездова биология. Екология. 26: 78-87.
- Симеонов, С., Т. Мичев, Д. Нанкинов. (1990). Фауна на България. Том 20. Aves, част I. София, Издателство на БАН. 350 стр.
- Симеонов, С., Т. Мичев (1991). Птиците на Балканския полуостров, издателство „Петър Берон“, 160.
- Спиридонов Ж., 1997. Централен Балкан. В: Орнитологично важни места в България. БДЗП. Природозащитна поредица. Книга 1. Костадинова И. (съст.). БДЗП, София, стр. 61-64.
- Чаплыгина А. Б. 2013. Успешност размножения мухоловки-белошейки (*Ficedula Albicollis* Temm) в условиях урболандшафта (на примере города Харькова) / А. Б. Чаплыгина, Н. А. Савинская // Зоологические чтения : материалы Междунар. науч.-практич. конф., посвящен. памяти проф И. К. Лопатина, Гродно, 14 - 16 марта 2013 г. / Гроднен. гос. ун-т им. Я Купалы [и др.] ; редкол. : О. В. Янчуревич (гл. ред.) [и др.] – Гродно : ГрГУ. С. 318–321.
- Шурулинков, П., и др. 2019. План за действие за опазване на белогърбия кълвач (*Dendrocopos leucotos*) в България за периода 2020-2029 г. София, БФБ и МОСВ: 80 стр.
- Янков, П. (отг. ред). (2007) Атлас на гнездящите птици в България. Българско дружество за защита на птиците, Природозащитна поредица, книга 10. БДЗП, София. 679 стр.
- Янков, П., Г. Стоянов, Д. Рагъов. 2013. План за действие за опазването на ловния сокол (*Falco cherrug* Gray, 1834) в България, МОСВ, София, 91 с.
- BirdLife International (2017) European birds of conservation concern: populations, trends and national responsibilities Cambridge, UK: BirdLife International.
- BirdLife International (2021) European Red List of Birds. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

- BirdLife International (2021) Species factsheet: *Accipiter brevipes*. Downloaded from <http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/levant-sparrowhawk-accipiter-brevipes>
- BWPI, 2006. The birds of the western Palearctic interactive, 2006 Upgra. ed. DVD Birdguides, Shrewsbury.
- Bocca, M., L. Carisio, A. Rolando. 2007. Habitat use, home ranges and census techniques in the Black Woodpecker, *Dryocopus martius* in the Alps. *Ardea* -Wageningen- 95(1):17-29
- Cramp, S, Simmons, K. E. L. (2004). Birds of the Western Palearctic on interactive DVD-ROM. Birdguides. Oxford University Press, Oxford.
- Channing, K. (2006). "European Kestrel - *Falco tinnunculus*" (On-line). The Hawk Conservancy Trust. Accessed October 07, 2006 at <http://www.hawk-conservancy.org/priors/kestrel.shtml>.
- Djorgova, N., Ragyov, D., Biserkov, V., Biserkov, J., Nikolov, B. (2021a) Habitat preferences of diurnal raptors in relation to human access to their breeding territories in the Balkan Mountain Range, Bulgaria. *Avian Research* 12, 29.
- Djorgova, N., Ragyov, D., Biserkov, V., Naumov, B., Nikolov, B. (2021b) Breeding Habitat Characteristics of Golden Eagle *Aquila chrysaetos* (Linnaeus, 1758), Long-legged Buzzard *Buteo rufinus* (Cretzschmar, 1829) and Peregrine Falcon *Falco peregrinus* Tunstall, 1771 in the Balkan Mountain Range, Bulgaria. *Acta zoologica bulgarica* 73, 3: 357-370.
- Fasola M., S. Zanghellini. 1993. Breeding habitats of Sparrowhawks (*Accipiter nisus*) and Goshawks (*A. gentilis*) in the Southern Alps. *Avocetta*, 17: 11-14. https://www.avocetta.org/cnt/uploads/2018/11/1993_avocetta_n_1_3.pdf
- Ferguson-Lees, J., Christie, D.A. (2001). *Raptors of the World*. Christopher Helm, London.
- Ganusevich, S. A., Maechtle, T. L., Seegar, W. S., Yates, M. A., McGrady, M. J., Fuller, M., Schueck, L., Dayton, J. and Henny, C. J. (2004). Autumn migration and wintering areas of peregrine falcons *Falco peregrinus* nesting on the Kola Peninsula, northern Russia. - *Ibis* 146: 291.
- Georgiev, K. B., Thorn, S. Zlatanov, T., Nikolov, B., Shurulinkov, P., Daskalova, G., Gottschalk, T. (2018) Evaluating the importance of managed forests as habitat for the Semi-collared Flycatcher (*Ficedula semitorquata*). *Forest Ecology and Management* 419–420: 123-129.
- Green, R.E., Rocamora, G., Schäffer, N. 1997. Populations, ecology and threats to the Corncrake *Crex crex* in Europe. *Vogelwelt* 118: 117-134.
- Gryz J., D. Krauze-Gryz. 2018. Density dynamics, diet composition and productivity of sparrowhawk *Accipiter nisus* L. population in central Poland/ *Leśne Prace Badawcze* Vol. 79 (3): 245–251
- Hebda G., Wesołowski T. & Rowiński P. 2016. Nest sites of Middle Spotted Woodpeckers *Leiopicus medius* in a primeval forest. *Ardea* 104: 119–128.
- Jørund Rolstad and Erlend Rolstad. 1995. Seasonal patterns in home range and habitat use of the Greyheaded Woodpecker *Picus canus* as influenced by the availability of food. *Ornis Fennica* 72:1-13.
- Khanaposhtani, M., M. Najafabadi, M. Kaboli, A. Farashi, D. Spiering. 2012. Habitat requirements of the Black Woodpecker, *Dryocopus martius*, in Hyrcanian forests, Iran. *Zoology in the Middle East* 55(1)
- Kloubec B. & Pačenovský S. (1996) Hlasová aktivita sýce rousného (*Aegolius funereus*) v jižních Čechách a na východním Slovensku: cirkadiánní a sezónní průběh, vlivy na její intenzitu (Vocal activity of the Tengmalm's owl in southern Bohemia and east Slovakia: circadian and seasonal course, influences on its intensity). *Buteo* 8: 5–22 (in Czech with English summary).
- Kosiński Z., M. Kempa. 2007. Density, distribution and nest-sites of woodpeckersb Picidae, in a managed forest of western Poland. *Polish Journal of Ecology*, 55 (3): 519–533.

- Kralj, J., Ćiković, D., Dumbović, V., Dolenc, Z., & Tutiš, V. (2009). Habitat preferences of the Collared Flycatcher, *Ficedula albicollis* (Temm.) in mountains of continental Croatia. Polish Journal of Ecology, 57(3), 537-545.
- Malher, F., Lesaffre, G., Zucca, M., & Coatmeur, J. (2010). (The breeding birds of Paris. An urban atlas) Oiseaux nicheurs de Paris. Un atlas urbain. Paris: Corif. Delachauxet Niestlé.
- Mikusinski, G. 1997. Winter foraging of the Black Woodpecker, *Dryocopus martius* in managed forest in south-central Sweden. Ornis Fennica 74(4):161-166
- Michev T.M., L.A. Profirov, B.T. Michev, L.A. Hristov, A.L. Ignatov, E.H. Stoyanov, N.H. Chipev. 2018. Long-term Changes in Autumn Migration of Selected Soaring Bird Species at Burgas Bay, Bulgaria. Acta zool. bulg., 70 (1): 57-68.
- Mitrus, C. 2004. No effect of age of males on reproductive success of the collared flycatcher *Ficedula albicollis*. FOLIA ZOOLOGICA-PRAHA-, 53(3), 319-328.
- Mitrus C., Soćko B. 2004. Natural nest sites of the Red-breasted Flycatcher *Ficedula parva* in a primeval forest. Acta Ornithologica, 39 (1), 53-57.
- Mitrus C., Socko B., Kleszko N. 2006. Habitat Characteristics, Age, and Arrival of Male Red-Breasted Flycatchers" *Ficedula parva*", 1000-1009.
- Mitrus C. 2007. Is the later arrival of young male red-breasted flycatchers (*Ficedula parva*) related to their physical condition? Journal of Ornithology, 148 (1): 53-58.
- Mitrus C., Soćko B. 2008. Breeding success and nest-site characteristics of Red-breasted Flycatchers *Ficedula parva* in a primeval forest. Bird Study, 55(2): 203-208.
- Mitrus J., Mitrus C., Sikora M. 2010. Changes in nestling diet composition of the red-breasted flycatcher *Ficedula parva* in relation to chick age and parental sex. Animal Biology, 60 (3): 319-328.
- Müller J., J. Pöllath, R. Moshhammer, B. Schröder. 2009. Predicting the occurrence of Middle Spotted Woodpecker, *Dendrocopos medius* on a regional scale, using forest inventory data. Forest Ecology and Management, 257: 502–509.
- Nankinov, D., N. Nankinov. 1999. Avifauna of the National Park Central Balkan. Monticola, 8, 81: 125-148.
- Nikolov, B. P., Zlatanov, T., Groen, T., Stoyanov, S., Hristova-Nikolova, I., & Lexer, M. J. 2022. Habitat requirements of Boreal Owl (*Aegolius funereus*) and Pygmy Owl (*Glaucidium passerinum*) in rear edge montane populations on the Balkan Peninsula. Avian Research, 13, 100020.
- Newton I. 2008. Highlights from a long-term study of Sparrowhawks. British Birds 101: 607–623. https://britishbirds.co.uk/sites/default/files/V101_N11_23_39.pdf
- Pačenovský, S., P. Shurulinkov. 2008. Latest data on distribution of the Pygmy Owl (*Glaucidium passerinum*) in Bulgaria and Slovakia including population density comparison. Slovak Raptor Journal, 2: 91–106.
- Penteriani V. 1997. Breeding density and landscape-level habitat selection of Common Buzzards (*Buteo buteo*) in a mountain area (Abruzzo Apennines, Italy). J. Raptor Res., 31 (3): 208-212.
- <https://sora.unm.edu/sites/default/files/journals/jrr/v031n03/p00208-p00212.pdf>
- Petkov N., Iankov P., Georgiev D. 2006. Recent status and changes in the breeding population of the Black Stork *Ciconia nigra* in Bulgaria. Biota, 7(1-2): 77-82.
- Ragyov, D., Demerdzhiev D, Angelov, I. (2008). Peregrine in Bulgaria – general overview. In: Sielicki J, Mizera T, editors. Peregrine Falcon populations – status and perspectives in the 21st century. Turul, Warsaw: European Peregrine Falcon Working Group, Society for the Protection of Wild Animals “Falcon”; 2008. p. 345–60.

- Robles, H., Ciudad, C. & Fernández-García, J. M. 2021. Ecological considerations to conciliate forest activities and conservation of the Middle Spotted Woodpecker. POCTEFA Habios project.
- Shurulinkov, P., A. Ralev, G. Daskalova, N. Chakarov. 2007. Distribution, numbers and habitat of Pigmy Owl *Glaucidium passerinum* in Rhodopes Mts (S Bulgaria). *Acrocephalus* 28 (135): 161–165.
- Shurulinkov P., G. Stoyanov, E. Komitov, G. Daskalova, A. Ralev. 2012. Contribution to the Knowledge on Distribution, Number and Habitat Preferences of Rare and Endangered Birds in Western Rhodopes Mts, Southern Bulgaria. Strigiformes and Piciformes. *Acta zool. bulg.*, 64 (1), 2012: 43-56.
- Shurulinkov, P., Daskalova, G., Kirov, D., Borisov, B., Spasov, L., Ralev, A., Stoev, I. and Mechev, A., 2018. Avifauna of ‘Bulgarka’ nature park (Bulgaria) with distribution, population size and breeding density data for the species of conservation importance. *Forestry Ideas*, 24(1), pp.3-22.
- Sim I.M.W., A.V. Cross, D.L. Lamacraft, D.J. Pain. 2001. Correlates of Common Buzzard *Buteo buteo* density and breeding success in the West Midlands. *Bird Study*, 48: 317–329.
<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00063650109461231>
- Sergio F. 2002. Density, nest sites, diet, and productivity of Common Buzzards (*Buteo buteo*) in the Italian Pre-Alps. *J Raptor Res.*, 36(1): 24-32.
<https://sora.unm.edu/sites/default/files/journals/jrr/v036n01/p00024-p00032.pdf>
- Sergio, F., Bijlsma, R.G., Bogliani, G., Wyllie, I. (2001). *Falco subbuteo* Hobby // BWP Update. №3. P.133-156.
- Snow, D.W.; Perrins, C.M. (1998). *The Birds of the Western Palearctic, Volume 1: Non-Passerines*. Oxford University Press, Oxford.
- Šotnár, K., S. Pačenovský, J. Obuch. 2015. On the food of the Eurasian pygmy owl (*Glaucidium passerinum*) in Slovakia. *Slovak Raptor Journal*, 9: 115–126.
- Štastný K., Hudec K. (2016) *Fauna CR. Ptaci –Aves*. 3, Academia, Praha 2016.
- Staneva A., I. Burfield (comp.). 2017. *European Birds of Conservation Concern*. BirdLife International, 171 p.
- Shrubb, M. (1993). *The Kestrel*. London: Hamlyn.
- Stański T., W. Walankiewicz, and D. Czeszczewik. 2008. Absence of Edge Effects on Nest Predation in the Collared Flycatcher *Ficedula albicollis* in the Primeval Forest of Białowieża National Park, NE Poland, *Acta Ornithologica* 43(1), 92-96,
- Svensson L., Mullarney K., Zetterström D. (2009) *Collins Bird Guide, 2nd ed.* HarperCollins. p. 416.
- Swan G. 2011. Spatial Variation in the Breeding Success of the Common Buzzard *Buteo buteo* in relation to Habitat Type and Diet. Ph-D in Imperial College, London, 2011, 66 p.
<https://www.iccs.org.uk/wp-content/thesis/consci/2011/Swan.pdf>
- Turčoková L., Melišková M., Balážová M. (2016) Nest site location and breeding success of Common kingfisher (*Alcedo atthis*) in the Danube river system. *Folia Oecol*, 43, 74-82.
- Vilches A., Miranda R., Arizaga J., Galicia D. (2012) Habitat selection by breeding Common Kingfishers (*Alcedo atthis* L.) in rivers from Northern Iberia. In *Annales de Limnologie-International Journal of Limnology* (Vol. 48, No. 3, pp. 289-294). EDP Sciences.
- Waringer B., K. Reiter, Ch. Schulze 2017. Population density and habitat preferences of the Collared Flycatcher (*Ficedula albicollis* Temminck, 1815) in floodplain forests – A case study from the Donau-Auen National Park, Lower Austria. 6th Symposium for Research in Protected Areas 2 to 3 November 2017, Salzburg. pages 707 – 709.

- Weißmair W., N. Pühringer. 2015. Population density and habitat selection of woodpeckers in mountain forests of the Northern Limestone Alps (Austria). *Denisia* 36, zugleich Kataloge des oberösterreichischen Landesmuseums Neue Serie 164: 113-134.
- White, C. M. , N. J. Clum , T. J. Cade , and W. G. Hunt . (2002) . Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*). In *The Birds of North America*, no. 660 (Poole A. and F. Gill , Eds.). *Birds of North America* , Philadelphia .
- Wichmann, G., Dvorak, M., Teufelbauer, N., & Berg, H.-M. (2009). *Die Vogelwelt Wiens–Atlas der Brutvögel. (The Avifauna of Vienna – Atlas of Breeding Birds)*. Wien:Verlag Naturhistorisches Museum Wien.
- Zawadzka D., Zawadzki J. 2001. Breeding populations and diets of the Sparrowhawk *Accipiter nisus* and the Hobby *Falco subbuteo* in Wigry National Park (NE Poland). *Acta Ornithol.* 36: 25-31.

<https://www.iucnredlist.org/>